

UNIVERSITETET I BERGEN

Institutt for Sammenlignende Politikk

Masteroppgave i Sammenlignende Politikk

**MILJØPARTIET DE GRØNNE PÅ STORTINGET:
EN STUDIE AV ET PARTIPOLITISK GJENNOMSLAG**

Bjørn Siem Knudsen

Våren 2016

Abstract

The aim of this study is to explain the entrance of the Norwegian Green Party in national politics in Norway. Even if the environmental issue has been strongly present in Norwegian politics, a green party represented in the Parliament has been absent. The general election of 2013 marked a political breakthrough when Rasmus Hansson was elected Member of Parliament, as the first in the history of the party. This thesis attempts to identify key factors enabling the Norwegian Green Party's position at the general election in 2013. By applying relevant literature studying previous green parties, and their emergence in political landscapes, five theoretical expectations of what facilitated the political possibilities for the Norwegian Green Party in 2013, was presented. By applying a case study including qualitative interviewing, document analysis and analysis of secondary data, these expectations was tested by looking at internal organizational variables and other factors like voters' attitude toward the environmental issue, changes in issue ownership and the medias influence on the party's success in 2013.

Professionalization of the Green Party's organization, leadership efforts, changes in the political ownership of the environmental issue and media attention, was identified as key components in explaining what created the political possibilities for the Norwegian Green Party in the election in 2013. These findings emphasize how inner and outer components of a party can be of importance, and contribute to explain how new parties make their entrance into political systems.

Forord

Fullføringen av dette prosjektet markerer slutten på seks fine år som student ved Universitetet i Bergen. Denne tiden har gitt meg stor lærdom og det er vemodig at dette kapittelet i livet nå er over.

Først vil jeg takke min veileder, professor Kristin Strømsnes, for gode tilbakemeldinger, verdifulle innvendinger og oppmuntrende ord gjennom hele prosessen.

Stor takk må også rettes til Miljøpartiet de Grønnes sekretariat for at de tok tid ut av sine travle hverdager for å bistå prosjektet. Dette setter jeg stor pris på og uten dere hadde denne oppgaven aldri blitt skrevet.

Avslutningen av mange år som student hadde ikke vært den samme uten familien min. Derfor vil jeg også rette en stor takk til Ingeborg, Victoria, Rune og samboeren min Kristin for støtte og oppmuntringer.

Til slutt vil jeg rette en spesiell oppmerksomhet til min bror Greger og mamma som har bistått meg tett gjennom hele utdanningsløpet. Uten deres støtte hadde ikke disse 6 årene vært de samme. For det er jeg utrolig takknemlig.

Nå Kristin, og dere andre, lover jeg at vi skal tilbringe mer tid sammen.

Bjørn Siem Knudsen

31. mai, 2016

Innhold

Abstract	iii
Forord	iv
Tabeller	viii
Figurer	viii
1 Introduksjon	1
1.0 Tema for oppgaven	1
1.1 Bakgrunnen for oppgaven: Hvorfor studere Miljøpartiet de Grønne?	1
1.1.1 Miljøpartiet de Grønne i norsk politikk	1
1.2 Problemstilling	6
1.3 Oppgavens struktur	6
2 Teoretisk rammeverk	8
2.0 Introduksjon	8
2.1 Grønne partier	8
2.2 Fremveksten av grønne partier i politiske landskap	10
2.3 Analytisk rammeverk	12
2.3.1 Indre forklaringsfaktorer: Partiorganisatoriske omstillinger	13
2.3.2 Lederskap	14
2.3.3 Ytre forklaringsfaktorer: Endringer i sakseierskap	14
2.3.4 Miljøengasjement i befolkningen – postmaterialisme	16
2.3.5 Medienes dekning	16
2.4 Oppsummering	17
3 Historisk bakgrunn	19
3.0 Introduksjon	19
3.1 Miljøaksjonen i Norge	19
3.1.1 Vannkraft og mobilisering	19
3.1.1 Kjernekraft	20
3.1.3 Olje	20
3.1.4 Forurensing	21
3.1.5 Brundtlandrapporten	21
3.1.6 Miljøaksjonen i norsk partipolitikk	22
3.2 Sakseierskap på miljøaksjonen i Norge – SV og Venstre som miljøpartier	23
3.3 Oppsummering	24

4	Metode og data	26
	4.0 Introduksjon.	26
	4.1 Casestudier.	26
	4.1.1 Casestudiens fordeler og ulemper.	28
	4.2 Datainnsamling.	29
	4.2.1 Kvalitative intervju.	29
	4.2.2 Kvalitativ dokumentanalyse	32
	4.2.3 Sekundærdata.	33
	4.3 Relabilitet.	34
	4.4 Oppsummering.	35
5	Resultater og analyse – Indre forhold	36
	5.0 Introduksjon.	36
	5.1 Miljøpartiet de Grønnes partiorganisasjon – organisasjonsoppbygging.	36
	5.1.1 Endringer i partiets vedtekter 2010 til 2012.	37
	5.1.2 Betydningen av de organisatoriske endringene.	41
	5.1.3 Oppsummering.	45
	5.2 MDGs ledelse.	46
	5.2.1 Miljøpartiet de Grønnes ledelsesmodell.	46
	5.2.2 Ledelsens betydning.	47
	5.2.3 Oppsummering.	50
	5.3 Oppsummering – Indre forhold.	50
6	Resultater og analyse – Ytre forhold	52
	6.0 Introduksjon.	52
	6.1 Endringer i sakseierskap.	52
	6.1.1 Endringer i partikonkurransen – eierskap på miljøsaken.	55
	6.1.2 Oppsummering.	58
	6.2 Miljøorientering i befolkningen.	59
	6.2.1 Oppsummering.	62
	6.3 Medieoppmerksomhet.	63
	6.3.1 Medienes omtale av klima- og miljøspørsmålet.	63
	6.3.2 Mediedekningen av Miljøpartiet de Grønne.	66
	6.3.3 Medias betydning for Miljøpartiet de Grønnes utvikling.	67
	6.3.4 Oppsummering.	70
	6.4 Oppsummering – Ytre forhold.	70
7	Diskusjon og avslutning	72
	7.0 Introduksjon.	72
	7.1 Diskusjon av forventningene.	72
	7.1.1 F ₁ : Organisatoriske endringer.	72
	7.1.2 F ₂ : Lederskap.	73
	7.1.3 F ₃ : Endringer i sakseierskap på miljøsaken.	74
	7.1.4 F ₄ : Mer miljøengasjert befolkning.	75
	7.1.5 F ₅ : Endringer i mediedekningen.	76
	7.1.6 Oppsummering.	77
	7.2 Konklusjon.	78
	7.3 Oppgavens bidrag.	80

8	Referanser	83
9	Appendiks	88

Tabeller

1.1: Valgoppslutning for Miljøpartiet de Grønne, Fylkes og kommunevalg 1991-2015.	3
1.2: Valgoppslutning for Miljøpartiet de Grønne, Stortingsvalg 1989-2013.	3
4.1: Oversikt over deltagende respondenter.	31
6.1: Spørsmålene, SSB valgundersøkelser 1997 – 2013.	53
6.2: Velgernes viktigste saker ved stortingsvalgene 2009 og 2013. Tall i prosent.	60
6.3: Antall treff ved bruk av andre søkeord i 2009 og 2013.	65
6.4: Antall treff ved bruk av «klimate og miljø» og andre søkeord i 2009 og 2013 i VG, Dagbladet og Aftenposten.	66
7.1: Resultat av testingen av forventningene.	78

Figurer

<i>1.1:</i> Medlemsvekst i MDG siden 2006.	4
<i>1.2:</i> Gjennomsnittlig oppslutning i nasjonale meningsmålinger om stortingsvalg september 2012 – september 2013.	4
<i>1.3:</i> Antall lister ved de tre siste fylkes- og kommunevalgene.	5
<i>2.1:</i> Forventninger om hva som bidro til å skape et politisk mulighetsrom for MDG i 2013.	18
<i>5.1:</i> Organisasjonskart MDG 2010/2011.	39
<i>5.2:</i> Organisasjonskart MDG 2012-.	40
<i>6.1:</i> Endring i sakseierskap på miljøvern 1997-2013. Prosent som mener at partiet har best politikk.	54
<i>6.2:</i> Respondentenes fordeling langs miljøvernskala – vern på bekostning av levestandard. .	61
<i>6.3:</i> Respondentenes holdning – Legges altfor liten vekt på miljøvern i Norge.	62
<i>6.4:</i> Antall mediedekninger ¹ av «klimate og miljø» eller «klimate og miljø» i 2009 og 2013.	64
<i>6.5:</i> Mediedekning ¹ av Miljøpartiet de Grønne, mai 2012 – september 2013.	67
<i>7.1:</i> Faktorer som skapte et politisk mulighetsrom for Miljøpartiet de Grønne ved stortingsvalget i 2013.	79

Kapittel 1

Introduksjon

1.0 Tema for oppgaven

Tema for oppgaven er Miljøpartiet de Grønnes (MDG) inntog i norsk politikk på nasjonalt nivå. Jeg vil se på hvilke faktorer som gjorde at det politiske mulighetsrommet åpnet seg for det første, norske, grønne partiet som noen gang har blitt representert på Stortinget. Dette vil jeg gjøre gjennom en casestudie av MDGs prosess mot suksess ved stortingsvalget i 2013.

1.1 Bakgrunnen for oppgaven: Hvorfor studere Miljøpartiet de Grønne?

Det er viktig at forskningsprosjekter har en ambisjon om å være et nyttig bidrag til akademia, og kan være med på å øke kunnskapen om samfunnsrelaterte fenomen. Min oppfatning er at denne oppgaven har denne ambisjonen, da den kan være med på å øke forståelsen av en historisk hendelse i norsk partipolitikk. Denne studien kan også være med på å utfordre tidligere forskning i hva som er de viktigste forklaringsfaktorene til suksessen av nye, grønne, partier. I komparativ sammenheng er studien av denne hendelsen særlig interessant. Miljøaksjonen har vært på den politiske dagsordenen i Norge siden 1960-tallet. Likevel var det først i 2013 at dette landet fikk sitt første grønne parti representert i sin nasjonalforsamling. I europeisk sammenheng er dette en politisk forsinkelse, da eksempelvis Tyskland, Sverige, Belgia og Frankrike siden 1980-90-tallet har hatt slagkraftige grønne partier på sine politiske arenaer. Stortingsvalget i 2013 var derfor historisk i norsk kontekst.

1.1.1 Miljøpartiet de Grønne i norsk politikk

Miljøpartiet de Grønne er et forholdsvis ungt parti i norsk sammenheng. Det ble stiftet den 29. oktober 1989 av miljøaktivister fra *Fremtiden i våre hender* (FIVH) som det første rene grønne partiet i norsk politikk (Taustad 2015; Berntsen 1994, 245). Initiativtakerne til stiftelsen var

inspirert av de grønne partiene som dukket opp i resten av Europa. Deres programmer ble grundig undersøkt og var viktige inspirasjonskilder til utformingen av MDGs program. Studier av *Die Grünen* i Tyskland, og *Miljöpartiet de Gröna* i Sverige, var særlig interessante i denne prosessen. Det ble avholdt møter hvor meningsfeller og aktive innen miljøbevegelsen diskuterte hvilken politikk partiet skulle stå for. I arbeidet med partiprogrammet var det enighet om at MDG skulle ha et blokkuavhengig ideologisk bakteppe som innebar en omfattende grønn samfunnsendring. Partiets visjon skulle da være basert på et klart alternativ til de etablerte stortingspartiene i miljø- og klimasaken (Taustad 2015; Miljøpartiet de Grønne 2015).

MDG fikk bare 0,4 % av stemmene ved stortingsvalget i 1989 og derfor ingen representanter innvalgt på Stortinget. I de påfølgende valgene ble ikke resultatene særlig bedre. I forklaringen på dette viser Anders Jupskås til at SV og Venstre var blokkeringspartier for Miljøpartiet de Grønne i kraft av deres etablerte posisjon som miljøpartier. Venstre og SV hadde også en bredere politisk plattform utenom klima- og miljøsakene, som appellerte til flere velgere. Bernt Aardal mener at i dette lå noe av forklaringene på at MDG ble utkonkurrert valg på valg (Jupskås 2013, 135; Aardal 1993, 434).

Fylkes- og kommunevalget i 2011 representerte imidlertid et lokalpolitisk gjennombrudd for Miljøpartiet de Grønne. Fra lokalvalget i 2007 til 2011 ble MDGs valgoppslutning tredoblet, fra 0,3 % til 0,9 % av stemmene, som resulterte i at partiet fikk 18 representanter rundt om i landet. I fylkes- og kommunevalget i 2015 opplevde MDG det beste valget noen sinne med 4,2 % oppslutning på valgdagen. I flere kommuner kom partiet inn i sentrale posisjoner og ble attraktive samarbeidspartnere. I Oslo var de eksempelvis en viktig politisk støttespiller i å danne et nytt byråd med Arbeiderpartiet og SV (Johnsen, Johansen, Molnes, 2015).

Stortingsvalget i 2013 representerte partiets nasjonale og største gjennombrudd. MDG fikk 2,8 % oppslutning, og sikret partiet én representant på Stortinget. Rasmus Hansson ble valgt inn som MDGs første stortingsrepresentant noen sinne fra valgkretsen Oslo. **Tabell 1.2** viser valgoppslutningene med hensyn til stortingsvalg fra 1989 til 2013.

Opptakten til valget i 2013 var også preget av gode meningsmålinger for MDG. 3,6 % oppslutning i juli før valget overrasket mediene og partiet fikk 100 nye medlemmer hver uke i valgkampen. MDG har derfor vært preget av en betydelig vekst. Dette er illustrert i **Tabell 1.1** og i *figur 1.1* (Gloppen, Rakner, Vibe 2014, 24; Jupskås 2013, 131; Taustad 2015).

Tabell 1.1: Valgoppslutning for Miljøpartiet de Grønne, Fylkes og kommunevalg 1991-2015

Årstell	Oppslutning	Antall stemmer	Representanter
1991	0,2	4821	7
1995	0,3	5733	8
1999	0,3	5201	7
2003	0,2	3529	6
2007	0,3	6963	6
2011	0,9	21 863	18
2015	4,2	101 612	231

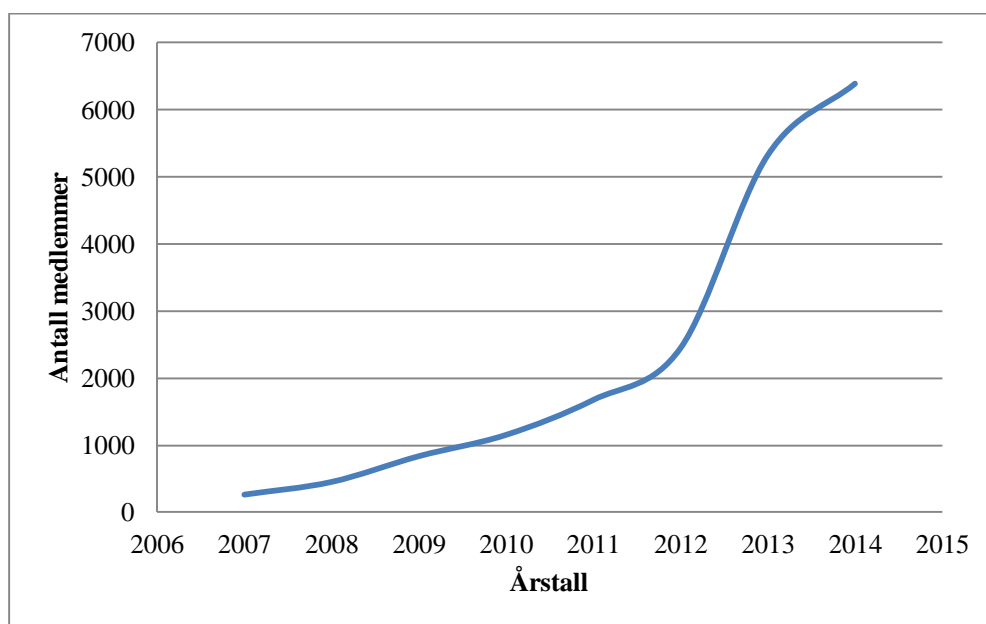
Kilder: Antall stemmer: Tall fra Statistisk Sentralbyrå, Statistikkbanken.
 Andel stemmer og antall representanter: Poll of Polls, NrK valgresultat

Tabell 1.2: Valgoppslutning for Miljøpartiet de Grønne, Stortingsvalg 1989-2013

Årstell	Oppslutning	Antall stemmer	Representanter
1989	0,4	10136	0
1993	0,1	3054	0
1997	0,2	5884	0
2001	0,2	3785	0
2005	0,1	3652	0
2009	0,3	9286	0
2013	2,8	79152	1

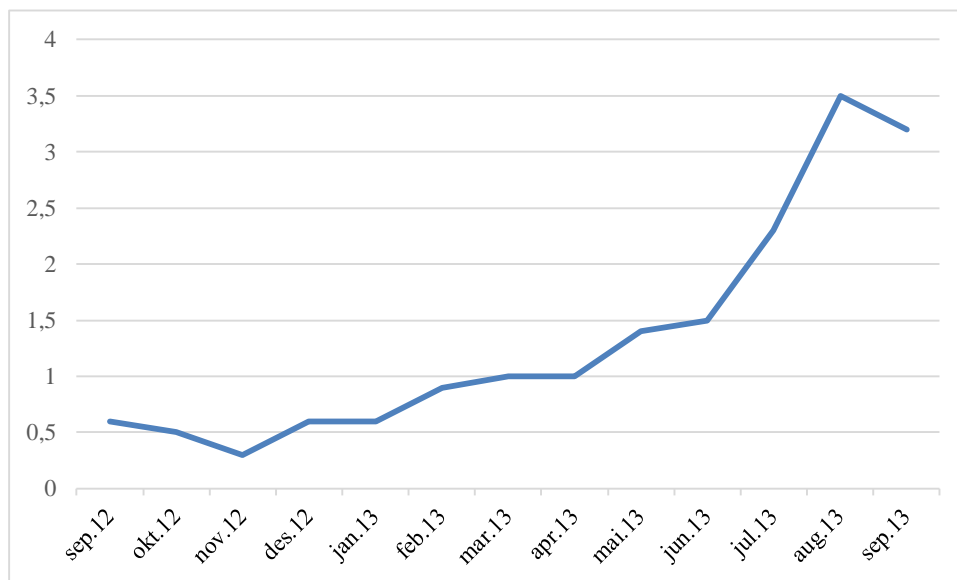
Kilder: Antall stemmer: Tall fra Statistisk Sentralbyrå, Statistikkbanken.
 Andel stemmer og antall representanter: Poll of Polls.

Figur 1.1: Medlemsvekst i MDG siden 2006

Kilde: Miljøpartiet de Grønne, hent data.

Figur 1.2: Gjennomsnittlig oppslutning i nasjonale meningsmålinger om stortingsvalg september 2012 – september 2013

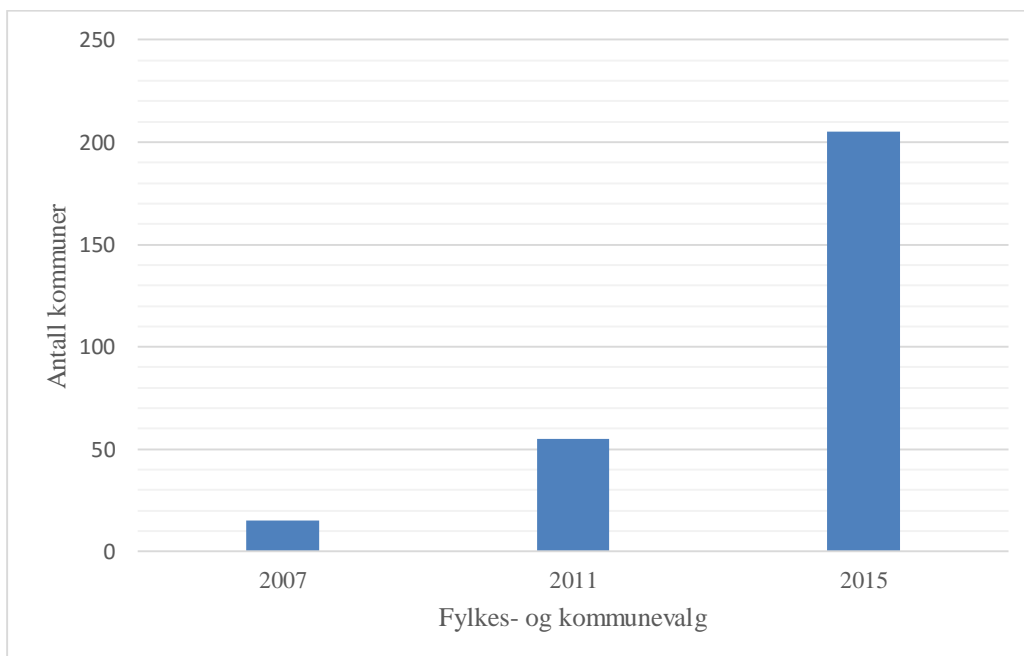
Kilde: Poll of Polls, Gjennomsnitt av nasjonale meningsmålinger om stortingsvalg.

På linje med medlemsutviklingen opplevde partiet også, som nevnt, en drastisk økning på meningsmålingene. Figur 1.2 viser at denne trenden startet rundt april 2013. Den mest

dramatiske økningen fant imidlertid sted i sommermånedene, hvor partiet gikk fra 1,5 % i juni til 3,5 % oppslutning i august 2013. Populariteten økte derfor gjennom valgkampen selv om partiet opplevde en liten nedgang i sluttspurten. Valgresultatet ble noe lavere enn de gjennomsnittlige meningsmålingene for september 2013.

Partiet har også hatt en bemerkelsesverdig økning i antall lister ved de tre siste fylkes- og kommunevalgene. *Figur 1.3* viser at valget i 2015 utpeker seg. Ved dette valget kunne en stemme på Miljøpartiet de Grønne i 205 kommuner, 150 flere enn ved valget i 2011 og 190 flere enn i 2007.

Figur 1.3 Antall lister ved de tre siste fylkes- og kommunevalgene

Kilde: MDG hent data.

Veksten i antall medlemmer og prosentandel stemmer var altså veldig tydelig og veldig plutselig. Det gjør at diskusjonen og studien av årsakene til at de politiske mulighetene åpnet seg for Miljøpartiet de Grønne, er særlig interessant.

1.2 Problemstilling

En rekke forskere har studert fremveksten av grønne partier og årsaken til deres suksess. Mange trekker frem sperregrense, valgsystem og institusjonelle oppbygninger som sentrale faktorer som kan forklare politiske gjennombrudd for grønne partier i ulike land. I den norske politiske sammenhengen ble det ikke gjort endringer i noen av de nevnte variablene i opptakten til, eller under stortingsvalget i 2013. Det er derfor andre forklaringsfaktorer som er årsaken til suksessen for Miljøpartiet de Grønne.

Miljøsaken i Norge har vært fremtredende og derfor skulle en forvente et grønt parti i norsk politikk. Frem til stortingsvalget i 2013 har dette imidlertid uteblitt. På bakgrunn av dette baserer denne oppgaven seg på følgende problemstilling:

Hva var det som skapte et politisk mulighetsrom for Miljøpartiet de Grønne ved stortingsvalget i 2013?

Dette prosjektet er en kvalitativ casestudie av MDGs prosess mot stortingsvalget i 2013. Etter en gjennomgang av relevant litteratur og tidligere studier, presenteres fem teoretiske forventninger til hva som skapte et politisk mulighetsrom for Miljøpartiet de Grønne i 2013. Forventningene baserer seg på indre og ytre potensielle forklaringsfaktorer. Den førstnevnte dimensjonen omhandler interne organisatoriske variabler – mens de ytre komponentene handler om hvorvidt det har vært endringer i de politiske omgivelsene til MDG, herunder miljøengasjementet hos velgere, endringer i sakseierskap og medienes effekt på partiet. Gjennom semistrukturerte intervjuer, kvalitativ dokumentanalyse, og bruk av sekundære data, tester jeg forventningene empirisk. Avslutningsvis diskuterer jeg funnene opp mot problemstillingen og drøfter studiens bidrag og implikasjoner.

1.3 Oppgavens struktur

Jeg har i dette kapitlet presentert oppgavens problemstilling og tema, samt begrunnet hvorfor dette er forskningsmessig nyttig å studere.

I kapittel 2 blir oppgavens teoretiske rammeverk presentert. Jeg redegjør først for hva som karakteriserer grønne partier, for så å gjennomgå fremveksten av slike partier i en komparativ kontekst. Basert på relevant litteratur presenterer jeg deretter fem teoretiske forventninger om hva som gjorde at det åpnet seg et politisk mulighetsrom for MDG i 2013.

Kapittel 3 er bakgrunnskapitlet. Her presenteres en historisk gjennomgang av miljøsaken i Norge, og hvordan eierskapet til miljøsaken har fordelt seg blant de norske politiske partiene de siste fire tiårene.

I kapittel 4 presenteres denne oppgavens metodiske rammeverk og datagrunnlag. Her redegjør jeg for hvorfor casestudie er den mest hensiktsmessige fremgangsmåten, samt drøfter metodens styrker og svakheter. Deretter blir datainnsamlingsprosessen og dataene redegjort for og diskutert.

Kapittel 5 er det første av de to kapitlene hvor jeg presenterer resultatene av analysene. Her tester jeg de teoretiske forventningene, nevnt i kapittel 2, med hensyn til de indre faktorene som kan ha åpnet det politiske mulighetsrommet for MDG i 2013.

Kapittel 6 er det andre kapitlet hvor jeg tester de teoretiske forventningene med hensyn til de ytre potensielle forklaringsfaktorene.

Kapittel 7 er det avsluttende kapitlet. Her blir resultatene diskutert opp mot problemstillingen og de teoretiske forventningene. Jeg gjennomgår avslutningsvis oppgavens sentrale funn og bidrag til eksisterende forskning.

Kapittel 2

Teoretisk rammeverk

2.0 Introduksjon

Dette kapitlet omhandler det teoretiske og analytiske rammeverket for oppgaven. Jeg vil først redegjøre for hva som karakteriserer grønne partier, for så å presentere fremveksten av denne partifamilien i en komparativ kontekst. Jeg vil deretter gjennomgå den analytiske fremgangsmåten for studien, der jeg basert på teori presenterer forventningene om hva som var grunnen til at det åpnet seg et politisk mulighetsrom for Miljøpartiet de Grønne ved stortingsvalget i 2013.

2.1 Grønne partier

Grønne partier er forankret i verdidebatten mellom økonomisk vekst og miljøvern. Deres politiske plattformer introduserte nye ideologiske standpunkter som skilte seg fra de etablerte partiene i flere vestlige demokratier.

Fremveksten av grønne politiske bevegelser har røtter tilbake til 1960- 70-tallet. På denne tiden opplevde flere vestlige demokrati en sosialt og politisk omveltning. Denne endringsprosessen har hatt oppmerksomheten til en rekke forskere med tanke på hva som kan forklare disse overgangene. Touranie (1971) karakteriserer endringen som et post-industrielt fenomen, mens Inglehart (1977) underbygger utviklingen med at det oppsto en '*stille revolusjon*' i folkets verdiendringer.

Dette politiske skillet har vært med på å påvirke studiet av grønne partier. Økt engasjement for miljøvern er derfor tolket som et utløp fra omveltningen. Reaksjoner på hvilke skader økonomisk vekst gjorde på miljøet, grupperte engasjerte personer utenfor de tradisjonelle partikanalene. Slike nye politiske aktiviseringer dannet grunnlaget for de *nye sosiale bevegelsene*. Dette var en ny form for deltakelse som innebar kollektive politiske handlinger

hvor de fleste dukket opp spontant på lokale nivå (Galdwin 1994, 62; Müller-Rommel 1989, 6; Offe 1985, 826; Carter 2007, 42; Kitschelt 1993, 94).

Suksessen til slike bevegelser har vært inspirasjonskilder til ytterligere mobiliseringer. Müller-Rommel (1989) viser til bevegelsen *Romaklubben* som var en bred motstandsbevegelse mot staters miljøpolitikk, utvidelsen av NATO og atomprogrammene på 1970-tallet (Müller 1989, 5). I flere land ble også større paraplyorganisasjoner opprettet for å styrke den politiske innflytelsen. Tyskland, Sverige, Frankrike og Nederland opprettet eksempelvis sterke nasjonale miljørelaterte organisasjoner mellom 1971 og 1972 (Müller-Rommel 1989, 6).

På 1970-tallet var kampen mot atomkraft en fremtredende politisk sak som var med på å forene flere miljøbevegelser på tvers av landegrensene. Oljekrisen i 1973 bidro til at flere etterspurte organiserte politiske bevegelser på nasjonalt nivå, siden problemene ikke kunne løses lokalt. På denne måten måtte bevegelsene søke sterkere kontakt med politiske partier. Dette er noe av utgangspunktet for bruken av grønne partier som påvirkningskanaler for de nye sosiale bevegelsene. Dette markerte starten på en partifamilie som har opplevd en rekke gjennombrudd i flere vestlige demokratier.

Mange av de grønne partienes ideologiske visjoner bygger på sterke økologiske prinsipper (Carter 2007, 42; Müller-Rommel 1989, 8; Richardson 1995, 7). Høyt personlig forbruk er eksempelvis ikke bærekraftig, og mindre tilgang på materielle goder er nødvendige grep med hensyn til å ivareta miljø og klima. Deres visjon er at alle mennesker har et kollektivt ansvar for å ta vare på miljøet selv om det går på bekostning av levestandarden (Kitschelt 1993, 94; Richardson 1995, 7; Müller-Rommel 1989, 8). Anti-atomkraftverk, likestilling, solidaritet med Den tredje verden, samt nedrustning, er noen saksfelt som også preger denne partifamilien.

Tanken om det økologiske ansvaret omhandler også jordens overlevelse. Grønne partier mener derfor at det er viktig at den økonomiske og sosiale utviklingen skal rette seg mot dette (Carter 2007, 47-48). De har representert, og representerer fortsatt, et tydelig alternativ til de etablerte partiene i flere vestlige land.

2.2 Fremveksten av grønne partier i politiske landskap

Fremveksten og valgsuksessene til grønne partier i Europa har variert. Ikke bare fra land til land, men også mellom lokale, regionale og nasjonale nivå innad i ulike stater. Flere har studert fremveksten av denne nye partifamilien, og hva som har vært viktige faktorer for at de har entret politiske arenaer.

Allerede i 1960 oppstod det første partiet som hadde ‘*new politics*’ i sin politiske plattform i New Zealand. På grunn av landets valgsystem, som krever mange stemmer for å oppnå representasjon i parlamentet, fikk imidlertid ikke partiet noen gang sete i nasjonalforsamlingen (Müller-Rommel 1989, 12-13). Denne institusjonelle utfordringen har også rammet fremveksten til grønne partier i andre demokratier. *British Ecologic Party*, som ble dannet i 1973 i Storbritannia, fikk også problemer med å bli representert nasjonalt på grunn av landets first-past-the-post valgsystem. Partiet opplevde likevel suksess ved lokalvalgene i 1976 og 1977 – men har aldri hatt seter i parlamentet (Kitschelt 1993, 93; Richardson 1995, 7-8; Müller-Rommel 1989, 12-13). Det grønn-økologiske partiet *Les Verts* i Frankrike ble dannet tidlig på 1970-tallet. På linje med det britiske miljøpartiet opplevde de svake valgresultater i de påfølgende årene etter partiets stiftelse, foruten i europavalget i 1979 hvor partiet fikk 4,4 % oppslutning (Müller-Rommel 1989, 12-13, 18).

Ferdinand Müller-Rommels komparative studie (1989) viser at den tverrnasjonale tendensen i Europa var at grønne partier opplevde svake nasjonale oppslutninger, og noe fraværende representasjon i parlamentene på tidspunktet denne studien fant sted. Sveits og Østerrike trekkes imidlertid ut som avviksland i denne sammenhengen (Müller-Rommel 1989, 14). Herbert Kitschelt (1993) trekker også frem Belgia, Tyskland, Finland og Sverige som land hvor grønne partier har opplevd en bemerkelsesverdig støtte.

Dick Richardson er en av mange som har studert fremveksten av grønne partier. Han mener at institusjonelle ordninger er avgjørende for deres politiske suksessmuligheter. Sperregrensen, samt hvilken valgordning som landet opererer med, er av særlig betydning ifølge han.

Belgias forholdstallsystem er et godt eksempel, hvor partiene *Ecolo* i Wallonia, og *Agalev* i Flandern, har nytt godt av dette systemet. De har vært representert i nasjonalforsamlingen siden begynnelsen på 1980-tallet (Richardson 1995, 18, 241; Rihoux 1995, 105). Richardson viser imidlertid til paradokset at Sveriges *Miljöpartiet de Gröna* ikke ble representert nasjonalt før

valget i 1988, mens *Die Grünen* i Vest-Tyskland inntok parlamentet i 1983, selv om sperregrensen var lavere i Sverige. Müller-Rommel anser det grønne partiet i Tyskland for å være den sterkeste miljøgrupperingen i Vest-Europa (Müller-Rommel 1989, 11; Richardson 1995, 18-19). Norge har imidlertid hatt et proporsjonalt valgsystem uten et grønt parti representert på Stortinget før i 2013.

Engasjement for miljøsakene i befolkningen har også gitt utslag i hvor sterkt representert grønne partier har vært i europeiske land. Storbritannia er et godt eksempel, der *UK Green Party* fikk 15 % av stemmene ved det nasjonale valget i 1989 – i en tid hvor miljø var tydelig på dagsorden (Richardson 1995, 13). Som et resultat av holdningsendringer i befolkningen opplevde *Die Grünen* i Tyskland en sterk vekst på 1980-tallet. I denne sammenhengen mener Bernt Aadal at det er paradoksalt at Norge ikke har hatt noe fremtredende grønt parti siden det har vært en langvarig sterk interesse for miljøvern nasjonalt (Aadal 1993, 434). I lys av denne tanken fra Aadal viser Richardson og Müller-Rommel imidlertid til at ulike politiske kulturer, og ulik grad av økonomiske utfordringer, bidrar til variasjonen i de grønne partienes valgsuksesser i vestlige demokratier (Müller-Rommel 1989, 19; Richardson 1995, 19-20).

Hanspeter Kriesi mener også at den politiske konteksten har en avgjørende betydning. Han understreker, på linje med Richardson og Müller-Rommel, at grønne partier i mange tilfeller er avhengig av institusjonell adgang for at det politiske mulighetsrommet skal åpne seg. Han støtter Richardson særlig i at et proporsjonalt valgsystem, med en lav sperregrense, innebærer større sjanser for at grønne partier kan slå gjennom politisk. Det er også viktig, i følge Kriesi, hvordan de etablerte partiene posisjonerer og forholder seg strategisk til de nye partiene i kampen om å holde på sine politiske saker (Kriesi 2008, 36-51; Grande 2008, 331). Müller-Rommel mener i sum at fremveksten av grønne partier skyldes de etablerte “*catch-all*”-partienes manglende evne til å imøtekomme protestene fra miljøbevegelsene i sine politiske standpunkter (Müller-Rommel 1989, 6-7; McCormick 1995, 173; Carter 2007, 123; Aadal 1993, 12; Müller-Rommel 1985, 484).

John McCormick (1995) har en annen teori. Satt i en komparativ kontekst mener han at det foreligger en korrelasjon mellom velstanden i et land og støtten til det grønne partiet i det landet. Han viser til Østerrike, Belgia, Finland, Tyskland, Italia, Sverige og Sveits som har hatt både høy Bruttonasjonalprodukt per innbygger og sterke grønne partier i sine politiske landskaper. Han underbygger dette ved å se til Portugal, Spania og Hellas og Irland hvor miljøpartier har

vært mindre slagkraftige, i tillegg til å være blant de mindre velstående landene på kontinentet i lys av BNP per innbygger (McCormick 1995, 223).

McCormicks tese har imidlertid ikke et sterkt fotfeste i den norske sammenhengen. Norge er et av de rikeste landene i Europa med en relativt lav sperregrense. Dette gjør forklaringen på hva som åpnet opp for Miljøpartiet de Grønne i 2013 særlig interessant i en komparativ sammenheng.

2.3 Analytisk rammeverk

For den videre analysen er det hensiktsmessig å avklare fenomenet politisk mulighetsrom.

Anders Jupskås (2013) har forsøkt å definere hva som menes med et "politisk rom" i sin tidligere studie av Miljøpartiet de Grønnes økende oppslutning på lokale nivå ved fylkes- og kommunevalget i 2011. Hans oppfatning av begrepet er derfor fruktbart i norsk politisk kontekst. Han mener at dette fenomenet kan forstås i lys av to hoveddimensjoner – den politiske mulighetsstrukturen og den politiske etterspørselsdimensjonen. Den første er relatert til de nye partienes ressurser, og hvorvidt de har støttespillere utenfor partipolitikken som eksempelvis interesseorganisasjoner. Det handler også om hvorvidt den politiske arenaen har ideologisk plass til det nye partiet for å unngå å bli utkonkurrert av de etablerte partiene. I sum mener han at mulighetsstrukturer handler om kjennetegn ved den etablerte partikonkurransen og hvilket politisk rom det er for det nye partiet i dette (Jupskås 2013, 133). Den andre delen av begrepet omhandler hvilket muligheter det er for at grønne partiers standpunkter er etterspurt i befolkningen. Til sammen er disse to viktige faktorer for hvilket politisk rom det er for et nytt grønt parti i en politisk arena (Jupskås 2013, 134).

Han mener at den mest allmenne forklaringen på hvorfor nye grønne partier lyktes i noen vestlige demokratier, er tilstedeværelsen av et 'politisk rom' og hvorvidt partiene har evnet å utnytte dette (Jupskås 2013, 132, 134). Politisk mulighetsrom relateres derfor i denne oppgaven til de mulighetene grønne partier har for å lykkes politisk. I forklaringen på hva som er årsaken til at nye partier har lyktes i noen land, og da oppnådd et tilstrekkelig politiske mulighetsrom, viser Jupskås til ytre og indre forklaringsfaktorer. De ytre forholdene omhandler endringer i de politiske omgivelsene til de grønne partiene. Eksempelvis *medienes dekning, valgordningen,*

velgernes preferanser og hvordan *de andre partiene* posisjonerer seg. De indre faktorene, mener Jupskås er relatert til partiets posisjon innad som *lederskap, ideologi og organisatoriske elementer* som kan bidra til å endre de grønne partienes karakter og væremåte (Jupskås 2013, 132-133).

2.3.1 Indre forklaringsfaktorer: Partiorganisatoriske omstillinger

Narelle Miragliotta (2015) har studert australske grønne partier og utviklingene av deres partiorganisasjoner. Hun mener at suksessmulighetene til nye miljøpartier har rot i deres vilje til å omstille organisasjonen til å minne mer om de etablerte partiene. På denne måten er de bedre rustet til å delta i konkurransen om velgerne (Miragliotta 2015, 699).

Grønne partier har vært kjent for å ha særegne partistrukturer sammenlignet med etablerte partier. Beslutningsstrukturene har ofte vært noe horisontal og basert på *amatør-aktivisme* (Miragliotta 2015, 700). Dette innebærer kollektive former for lederskap og desentralisering av avgjørelsesprosesser. Miragliotta mener i den sammenheng at grønne partier kan være tjent med å tilpasse sine partistrukturer til de ytre politiske omgivelsene – og med det bevege seg nærmere en konvensjonell og kommersiell partistruktur (Miragliotta 2015, 700).

Det har imidlertid vært viktig, som i mange andre partier, at den partipolitiske tilpasningen og justeringen, ikke går på bekostning av partiets grasrotprinsipper. Risikoen for å miste sine kjernevelgere kan være stor dersom omstillingen blir for rask og markant. Et problematisk utgangspunkt i denne omstillingsprosessen er derfor at grønne partier har vært preget av et symbolsk ansvar for å skille seg fra de etablerte partiene. Grønne partiers strukturer har i så henseende vært kjent for å ta avstand fra profesjonalisering, sentralisering og byråkratisering av sine partiorganisasjoner, som ofte har vært vanlig i de etablerte partiene (Miragliotta 2015, 700-701; Kitschelt 1988, 127). Balansen mellom å holde på sin opprinnelige rolle som opprørsbevegelse, og å justere seg inn mot en kommersiell partiorganisasjon, blir i tilfellet viktig i denne utviklingen (Miragliotta 2015, 700-701; Kitschelt 1988, 127).

Poguntke (som sitert i Miragliotta 2015, 699) støtter Miragliotta i at den tradisjonelle partistrukturen til grønne partier ikke er godt egnet til å konkurrere politisk med de andre, mer etablerte partiene. Miragliotta viser at små organisatoriske endringer kan profesjonalisere partistrukturen, som igjen kan styrke de grønne partienes posisjon i det politiske landskapet

(Miragliotta 2015, 699). En økende grad av organisatorisk kompleksitet og spesialisering, kan eksempelvis bidra til at grønne partier kan takle interne og eksterne utfordringer på en bedre måte. Miragliotta mener også at økt grad av betalte ansatte i partiorganisasjonen, kan være det største bidraget til en mer profesjonalisert organisasjonsstruktur.

I følge henne er ikke avstanden lang for grønne partier fra å ha en amatørstatus til å oppnå en organisasjonsstruktur av en mer profesjonell karakter. På den måten kan de stille sterkere i det politiske landskapet ved å gjennomføre enkle organisatoriske endringer (Miragliotta 2015, 699, 701, 706, 709).

2.3.2 Lederskap

Som nevnt over har flere grønne partier vært preget av en horisontal beslutningsstruktur. Paul Lucardie og Benoit Rihoux mener at denne modellen ofte har vært basert på avvisningen av individualistisk og karismatisk lederskap som en del av den tradisjonelle motstanden mot profesjonaliseringen av grønne partier (Lucardie, Rihoux 2008, 7-8). I lys av dette oppfordrer Chris Husbands (som sitert i Kriesi 2008, 44) grønne partier til å endre sine organisatoriske strukturer og åpne for en tydelig ledelse, dersom de vil oppnå økt valgoppslutning. I følge Husbands kan de nye partienes organisatoriske kapasiteter, og de personlige egenskapene til deres ledere, bidra til å avgjøre deres politiske suksessmuligheter (Kriesi 2008, 36-51). Jupskås nevnte også ledelse som en viktig intern komponent for hvilke muligheter nye grønne partier har for å entre den politiske arenaen (Jupskås 2013, 132-133).

2.3.3 Ytre forklaringsfaktorer: Endringer i sakseierskap

En rekke akademikere mener at de grønne partienes politiske muligheter ligger i de ytre faktorene og i de politiske rammene i hvert enkelt politiske system.

Green-Pedersens (2007) oppfatning er at konkurranse basert på "*sakseierskap*" har blitt viktigere i partikonkurransen. Partier i vestlige stater har blitt mindre preget av ideologiske forskjeller. Han mener derfor at de politiske kampene mellom partiene i større grad har vært basert på avveininger av hvilke saker som burde stå høyest på den politiske dagsordenen, og

hvilke partier som har sterkest troverdighet blant velgerne (Green-Pedersen 2010, 349; Green-Pedersen 2007, 607).

Med tanke på politisk mulighetsstrukturer, mener Jupskås at endringer i partikonkurransen kan skape et rom for at nye partier kan fronte sine saker dersom de etablerte partiene ikke opptar saken, og dermed blokkerer de nye partienes mulighet å fronte denne (Jupskås 2013, 133-134). Bonnie Meguid støtter dette, og hennes overbevisning er at det er utfordrende for nye partier å fronte sine politiske saker i partisystem der de etablerte partiene fremmer de aktuelle sakene. Eksempelvis skaper et godt etablert parti med en tydelig sosialistisk ideologi, utfordringer for et nytt parti på venstresiden med tanke på å utvikle seg, fordi folkets tillit trolig vil ligge hos det etablerte partiet. Meguid mener derfor at mulighetsstrukturer omhandler hvordan partikonkurransen danner muligheter til å skape et mobiliseringsrom for de nye partiene som utfordrere til de etablerte partiene med sine kjernesaker (Meguid 2005, 348; Jupskås 2013, 133).

Henry Valen viser til hvilken betydning eierskapet til politiske saker har for partikonkurransen i sin artikkel *Partikonkurrans og sakseierskap* (2001). Han mener at idéen om sakseierskap handler om hvordan partiene vektlegger de sakene de selv mener de har opparbeidet troverdighet til i befolkningen. Politiske saker har imidlertid, ifølge Valen, en tilbøyelighet til å fordele seg blant flere partier i et flerpartisystem. I slike tilfeller kan konkurransen om velgerne bli særlig fremtredende (Valen 2001).

Robertson, Budge og Farlie (som sitert i Kriesi 2008, 46-47) hevder at oppnåelse av og kampen om sakseierskap, er en viktig politisk strategi i partikonkurransen. Den taktiske fremgangsmåten handler om hvordan etablerte partier aktivt velger å innrette oppmerksomheten rundt aktuelle sakene, basert på egne antakelser om at dette vil gi politisk vinning i kampen om velgerne. Når nye utfordrende partier oppleves som reelle konkurrenter blant de etablerte partiene i debatten omkring aktuelle politiske saker, er det derfor en strategisk manøver å bevege seg nærmere den gitte saken, for å redusere det nye utfordrerpartiet som en trussel i kampen om å fremstå troverdig for velgerne (Kriesi 2008, 46-47).

Kampen om sakseierskap handler om hvordan partiene kjemper om å fremstå troverdig ovenfor elektoratet i de sakene som partiene prioriterer på sine agendaer. Dersom grønne partier klarer å virke mer troverdige på klima- og miljøsakene, og/ eller at de etablerte partiene virker mindre troverdige for befolkningen i den aktuelle saken, kan dette skape et politisk mulighetsrom for nye grønne partier (Kriesi 2008, 46-47; Meguid 2005, 349).

2.3.4 Miljøengasjement i befolkningen – postmaterialisme

En åpning av et politisk mulighetsrom kan, som nevnt over, også forklares i endringer i velgernes verdier og holdninger. En økende bevissthet rundt miljøvern, og generelt større oppslutning omkring grønne verdier, kan være viktige forhold i så henseende (Jupskås 2013, 133).

Ronald Inglehart argumenter for at det har funnet sted en tydelig endringsprosess i folkets verdsett de siste 50 årene i den vestlige delen av verden (Inglehart 1971, 991). Han mener at det har forekommet en *stille revolusjon* fra materialistiske verdier til postmaterialistiske verdier. Engasjementet rundt økonomisk vekst, nasjonal sikkerhet, og offentlig orden, ble omkring 1960- 70- tallet eksempelvis erstattet med saker som likestilling, minoritetsrettigheter og miljøvern. Denne verdiendringen i befolkningen beskriver forskerne som en overgang fra «*old politics*» til «*new politics*». Bakgrunnen for denne endringen var at folket i flere vestlige stater opplevde en høyere grad av velstand, hadde høyere utdanning og bedre tilgang på massekommunikasjon enn tidligere. Tilfredsstillelsen av de grunnleggende menneskelige behovene åpnet derfor for politisk engasjement på andre områder enn det som hadde vært gjeldende i en årrekke (Müller-Rommel 1989, 5; Dalton 2008, 79-80; Inglehart 1977, 21; Inglehart 1971, 991; Müller-Rommel 1985, 484).

Siden engasjementet rundt miljøvern ikke er direkte forbundet med grunnleggende menneskelige behov, kan det regnes som en postmaterialistisk verdi. Basert på Ingleharts teori er det derfor en logisk slutning at velgere med et postmaterialistisk verdsett har tilbøyelighet til å stemme grønt ved politiske valg. Som nevnt over har flere av de grønne partienes valgsuksesser i vestlige demokratier hatt sitt utspring i en grønn bølge, der elektoratets stemmegivning har gjenspeilet en oppblomstring av et sterkt miljøengasjement.

2.3.5 Medienes dekning

Som tidligere beskrevet mener Jupskås at medienes politiske dekning er en viktig ytre komponent i forklaringen på hvorfor nye partier har lyktes politisk i noen land (Jupskås 2015, 133). I valgkamper har media spilt en avgjørende rolle, siden dette er den viktigste formidlingskanalen partier har til å kringkaste sine standpunkter til velgerne. En økende

synlighet i mediene kan derfor være av betydning for de politiske mulighetene til nye grønne partier (Karlsen, Aalberg 2015, 132).

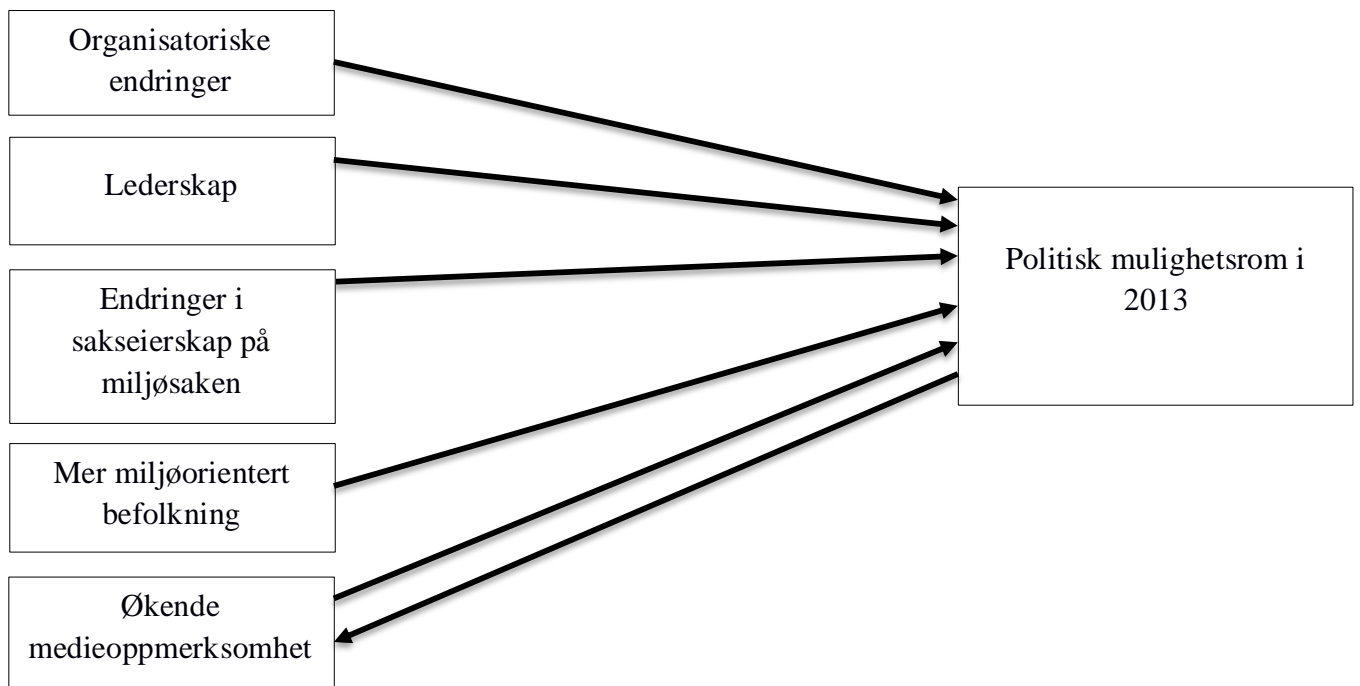
2.4 Oppsummering

Det har i dette kapitlet blitt presentert tidligere studier av fremveksten av grønne partier. Jeg har også gjennomgått hva som menes med politisk mulighetsrom, og hvilke faktorer som er sentrale i forklaringen på dannelsen av dette for nye grønne partier. Med utgangspunkt i tidligere teoretiske tilnærminger kan forklaringen på dannelsen av Miljøpartiet de Grønnes mulighetsrom i 2013, relatertes til *indre* og *ytre* elementer i lys av Jupskås` forståelse av «*det politisk rommet*», og hans forklaring på hvorfor grønne partier har lyktes i noen land. De *indre* faktorene relateres til lederskap og hvordan nye grønne partier er i stand til å omstille seg organisatorisk i den henseende å konkurrere bedre med de etablerte partiene.

De *ytre* faktorene er relatert til endringer og utviklinger i de politiske omgivelsene til MDG. Utenom de institusjonelle ordningene, som kan legge fordelaktige rammer for suksessmulighetene for nye grønne partier, spiller velgernes holdninger en avgjørende rolle. Grønne partier har store muligheter til å slå gjennom politisk dersom velgernes verdisett endrer seg i deres favør. Et politisk mulighetsrom kan også oppstå dersom de etablerte partiene mister sin troverdighet på saker som det politiske utfordrerpartiet går til valg på. På denne måten spiller posisjonen i partikonkurransen en viktig rolle. Som Jupskås, Karlsen og Aalberg er inne på, kan media også være av betydning.

Dette kapitlet har skapt et teoretisk utgangspunkt for oppgavens analysedel. I det følgende oppsummeres forventningene til hvilke faktorer som kan bidra til å forklare hva som gjorde at det oppsto et politisk mulighetsrom for Miljøpartiet de Grønne ved stortingsvalget i 2013.

Figur 2.1: Forventninger om hva som bidro til å skape et politisk mulighetsrom for MDG i 2013

Forventninger knyttet til potensielle indre faktorer

F1: Organisatoriske endringer i MDGs partiorganisasjon bidro til at det oppsto et politisk mulighetsrom for Miljøpartiet de Grønne ved stortingsvalget i 2013.

F2: Ledelsen var en viktig intern komponent for at det oppsto et politisk mulighetsrom for Miljøpartiet de Grønne ved stortingsvalget i 2013.

Forventninger knyttet til potensielle ytre faktorer

F3: Oppnåelse av et sterkere eierskap på miljøsakene i norsk politikk, bidro til at det oppsto et politisk mulighetsrom for Miljøpartiet de Grønne ved stortingsvalget i 2013.

F4: Mer miljøengasjerte velgere ved stortingsvalget i 2013 enn ved valget i 2009, bidro til at det oppsto et politisk mulighetsrom for Miljøpartiet de Grønne ved stortingsvalget i 2013.

F5: Økende medieoppmerksomhet rundt MDG og klima og miljø, bidro til at det oppsto et politisk mulighetsrom for Miljøpartiet de Grønne ved stortingsvalget i 2013. Miljøpartiet de Grønnes økende politiske mulighetsrom skapte også ytterligere omtale i mediene.

Kapittel 3

Historisk bakgrunn

3.0 Introduksjon

I lys av diskusjonen omkring hva som åpnet seg for MDG ved stortingsvalget i 2013, er det hensiktsmessig å sette utviklingen av Miljøpartiet de Grønne inn i en historisk kontekst. I det følgende gjennomgås derfor den historiske fremveksten av miljøsaken i Norge, og hvordan kampen om eierskap til miljøsaken har vært i norsk politikk.

3.1 Miljøsaken i Norge

3.1.1 Vannkraft og mobilisering

I Norge har miljø som politisk sak vært på dagsordenen siden 1960-tallet. Men allerede etter den andre verdenskrig oppsto det debatter omkring energiutbygging som en del av oppbyggingsprosessen fra krigens ødeleggelse. I så henseende, var det på denne tiden bred enighet i Stortinget om at vannkraftutbygging var nødvendig for å stimulere den økonomiske veksten i Norge (Carter 2007, 1; Aardal 1993, 3-4).

Denne konsensusen blant partiene varte frem til 1960-årene. Utbyggingsplaner og andre industrielle tiltak, skapte gnisninger mellom den sosialistiske siden og de borgerlige. På 1970-tallet vokste miljødebatten ytterligere, ikke bare i Norge, men også i store deler av den vestlige verden. Hendelser som eksempelvis Vietnamkrigen og atomkraftverkulykken ved Tsjernobyl, gjorde også sterke inntrykk og bidro til å forsterke fotfestet til energi- og miljøspørsmålene som politisk sak. På tvers av landegrensene ble det derfor stilt spørsmåltegn ved klodens biologiske kapasitet i lys av hvilke negative effekter tiltak for økonomisk vekst hadde på natur og miljø (Aardal 1993, 4-5; Carter 2007, 1; Bjørklund, Hellevik 1988, 417).

3.1.2 Kjernekraft

I internasjonal sammenheng har motstanden mot atom- og kjernekraft vært en av de mest samlende blant miljøaktivister. I norsk sammenheng spilte kjernekraft en viktig rolle i den forskningsmessige utviklingen – ikke så mye som energikilde. Kjernekraftenergi ble imidlertid en viktig del av den økonomiske vekstpolitikken, og sett på som en sentral forutsetning for teknologisk utvikling på 1970-tallet. I 1975 vedtok Stortinget likevel en foreløpig stans av utbygging av kjernekraft, noe som gjorde at atomkraft ikke lenger ville være en aktuell energikilde i Norge. Sammenlignet med andre land ble derfor ikke motstanden mot kjernekraft brukt som mobiliseringsmateriale blant naturvernere i Norge. Protesten mot vekstsamfunnet ble, som nevnt, heller rettet mot vannkraft (Berntsen 1994, 210; Aardal 1993, 11-12).

3.1.3 Olje

Utvinnningen av olje i 1971 på *Ekofisk-feltet*, introduserte en ny energikilde og derfor et nytt debatttema som skulle dominere miljøpolitikken på 1980-tallet. Olje- og gassproduksjonen økte betraktelig fra 1975 til 1985. Fra så tidlig som i 1975 var produksjonen av olje like stor som det totale norske forbruket, og den samlede oljeproduksjonen var tre ganger større enn det forbruket innenlands. (Hansen, Holt- Jensen 1982, 227).

Omkring 1973- 75 var det flere miljøforkjempere som ville ha en større offentlig debatt vedrørende oljeproduksjonen. Flere mente at oljefunnet og den økende utvinningen ville medføre ulykke for det norske folk. Den internasjonale oljekrisen i 1973- 74 fikk i så henseende en spesiell betydning. Bernt Aardal anser denne krisen for å være 'startskuddet' for økt generell oppmerksomhet rundt miljødebatten i Norge (Aardal 1993, 4). Den totale avhengigheten av energi og det høye forbruket, satte et tydelig fokus på hvor sårbart det moderne industrisamfunnet var. Det oppstod en klarere forståelse for hvilken avgjørende betydning energiproduksjonen hadde for samfunnsutviklingen og naturen for øvrig. Dette var et tydelig eksempel på det tradisjonelle konfliktforholdet mellom vekst og vern som har preget store deler av miljødebatten (Helle 1987, 15, 20; Aardal 1993, 10-11).

3.1.4 Forurensing

Et sentralt ordvekslingstema rundt miljøsakene i Norge har vært utfordringene knyttet til å takle det stigende forurensningsnivået. Denne problematikken har vært ansett av miljøaktivister å være en av de mest de negative konsekvensene av det moderne vekstsamfunnet.

1970- og 1980-tallet var preget av oppmerksomheten rundt den sure nedbøren som ødela fiskebestandene i vassdrag og vann. Dette vakte internasjonal oppmerksomhet, der blant annet Storbritannia og Tyskland gjorde grep for å redusere de skadelige industrigassene. (Berntsen 2015, 19; Julsrud 2012, 117).

Dette betydde imidlertid ikke at problematikken var håndtert. Natur og Ungdom, Naturvernforbundet og Bellona aksjonerte senere mot dårlig håndtering av industrisøppel og nedgravde gifttønner. Som en reaksjon på utfordringene knyttet til industriell forurensing, gikk Miljøverndepartementet inn for å innføre landdeponi som en permanent løsning (Berntsen 2015, 19). Hvorvidt klimaendringene har endret seg som et resultat av menneskelig utslipp og produksjon, har også vært en viktig del av forurensingsdebatten.

3.1.5 Brundtlandrapporten

Som tidligere nevnt har det globale ansvaret for å ivareta klodens tilstand satt utfordringene vedrørende miljøvern i et internasjonalt perspektiv. Miljøbevegelsen har i lang tid vært opptatt av at kampen for et bærekraftig klima og miljø må gjøres på tvers av landegrensene. Verdenskommisjonen for miljø og utvikling ble nedsatt av FN for å vurdere omfanget av miljøproblemene. Utvalget ble ledet av daværende statsminister Gro Harlem Brundtland. Kommisjonen la frem sin rapport *Vår felles framtid* i 1987, også kjent som *Brundtlandrapporten*, og denne staket ut veien for å løse de globale miljøutfordringene. Flere land satte ned oppfølgingskommisjoner som et resultat av dette. Rapporten satte også preg på miljøengasjementet i Norge lokalt der flere kommuner opprettet miljøvernavdelinger.

Omfanget av klimatrusslene har også vært en sentral del av den politiske debatten mellom partiene i Norge (Berntsen 2015, 19; Store Norske Leksikon 2015).

3.1.6 Miljøsakene i norsk partipolitikk

Klima- og miljøsakene har preget den norske partipolitikken i hvordan de ulike partiene har plassert seg på akse mellom industriell og økonomisk vekst og natur- og miljøvern. Bernt Aardal mener at siden 1970-tallet har dette mønsteret vært gjenspeilet i velgermassene til partiene. Arbeiderpartiet og Høyre ble oppfattet som vekstpartier, mens naturvernengasjement ble i større grad forbundet med SV, Venstre og Senterpartiet. Partiene har i senere tid formulert tydelig i sine partiprogram hvilke standpunkt de har i klima- og miljøspørsmålet. Motsetningene har også vært tydelige i konkurransen om velgerne i de senere valgkampene (Aardal 1993, 5-6; Eide, Elgesem, Gloppen, Rakner 2014, 26-27).

Et godt eksempel på den partipolitiske posisjonen i miljødebatten, er hvordan ordvekslingen i olje- og gass-spørsmålet, særlig på slutten av 1980-tallet, ble vedt inn i partikonkurransen. Norges tilslutning til FNs klimakonvensjon, anno 1992, skapte en omfattende debatt omkring gasskraftverk og oljeboring utenfor Nord-Norge. I lys av dette protesterte *Natur og Ungdom* sterkt da Stortinget i 1996 vedtok å bygge to gasskraftverk. De planla i så henseende den store *Fellesaksjonen*. Denne fikk bred støtte, noe som splittet regjeringen i 1997. Kjell Magne Bondeviks regjering tiltrådte høsten 1997, og besto av partier som var motstandere av denne utbyggingen – noe som skapte en tydelig konflikt mellom regjeringen og opposisjonen i Stortinget. Arbeiderpartiet ville ha kraftverk uten rensing og fikk støtte fra Høyre. Denne politiske tautrekkingen endte med at regjeringen Bondevik gikk av etter å ha stilt kabinettsspørsmål som følge av å ikke få flertall for å endre forurensingsloven. Bakgrunnen for dette var at Høyre og Arbeiderpartiet krevde denne lovendringen for å bygge ut gasskraftverk (Berntsen 2015, 24-25). Jens Stoltenbergs andre regjering var også splittet da SV og Venstre var uenig i Arbeiderpartiets planer om å bygge ut kraftverk på Kårstø og Mongstad. På bakgrunn av at *Zero* kritiserte «månelandingsprosjektet» til Stoltenberg, og at dette ble sett på som et miljøsvik av *Natur og Ungdom*, ble dette imidlertid avlyst i 2013 (Berntsen 2015, 25).

Energipolitikk preget også valgkampen i 2013. I opptakten til denne var Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet tydelige på at de ville åpne for oljeboring i Lofoten, Vesterålen og Senja med sterk motstand fra blant annet Venstre, SV, og for første gang Miljøpartiet de Grønne. Etter valget dannet Høyre og Fremskrittspartiet mindretallsregjering med støtte fra Venstre og Kristelig Folkeparti. Som en del av samarbeidsavtalen ble oljeprosjektet imidlertid stoppet.

Miljøpartiet de Grønnes sterke motstand mot boringen var for øvrig med på å synliggjøre partiet i valgkampen 2013 (Berntsen 2015, 24-25). Oppsummert har miljøsaken i Norge vært preget av en kamp mellom forkjemperne for økonomisk vekt og naturvernene.

I lys av Miljøpartiet de Grønnes posisjon i norsk politikk, har det også vært en debatt om hvilke partier som har hatt sterkest troverdighet på miljøsaken de siste tiårene. Diskusjonen omkring sakseierskapet på klima og miljø har vært viktig i den sammenheng.

3.2 Sakseierskap på miljøsaken i Norge – SV og Venstre som miljøpartier

For den videre diskusjonen er det også nødvendig å utdype de historiske rammene for sakseierskapet på miljøsaken i Norge.

Miljø som partipolitisk sak, har, som nevnt, hatt en tilbøyelighet til å fordele seg over flere partier i et flerpartisystem som vårt (Valen 2001). Som belyst innledningsvis har Venstre og Sosialistisk Venstreparti vært utfordrende konkurrenter til MDG i eierskap til miljøsaken. Bernt Aardal mener at siden 1970-tallet har Venstre og SV: ”(...) vært et samlingspunkt for miljøengasjerte velgere” (Aardal 2015, 69). Frem til midten av 1980-tallet var den viktigste saken for venstrevelgere energi- og miljøspørsmål og frem til valget i 1985, var Venstre det fremste miljøpartiet i norsk politikk (Valen, Aardal 1989, 68; Aardal 1993, 434). SV hadde også et miljøengasjement som markerte seg blant elektoratet på 1980-tallet (Bjørklund, Hellevik 1988, 422). Dette mønsteret har holdt seg, og i valgkampen før stortingsvalget i 2013 var også SV- og Venstre-velgere spesielt opptatt av klima- og miljøspørsmålet (Karlsen 2015, 47).

Fay Farstad (2014) mener at Venstre og SV har brukt sin posisjon som etablerte partier med politiske innflytelser, for å opprettholde sine statuser som de eneste miljøpartiene i Norge. På denne måten har SV og Venstre fått et betydelig sakseierskap på miljø og klima i norsk politikk (Farstad 2014, 1097). Farstad mener imidlertid at SVs økende synlighet og maktposisjon har svekket deres eierskap på miljø og klima. SV kom i regjering for første gang i 2005, og måtte derfor inngå en rekke upopulære kompromiss med Arbeiderpartiet. Dette svekket deres troverdighet som miljøparti. Derfor mener Farstad at manglende gjennomslag kan ha ført til at tidligere SV-velgere har sett til alternative partier i frontingen av miljøsaken. Venstre har også,

ifølge han, utviklet seg til å være mindre frittalende vedrørende miljøsakene enn det utålmodige miljøengasjerte velgere har krevd av partiet (Farstad 2014, 1097). Jupskås mener at Venstres regjeringsdeltakelse med Høyre i 2001, med støtte fra Fremskrittspartiet, har bidratt til å skade Venstres profil som miljøparti. På denne måten har Venstre og SV sittet i regjeringer med partier som har vært mindre opptatt av miljøspørsmålet noe som har forpurret deres evne til å utøve ønsket miljø- og klimapolitikk. Regjeringsdeltakelse og manglende innfrielse av krav satt av deres miljøengasjerte velgere, har derfor gjort det mer krevende for Venstre og SV å holde på troverdigheten som de sterkeste talspartiene for klima- og miljøsakene i Norge (Jupskås 2013, 136; Høiby, Ytterstad 2014, 71; Aardal 2015, 83).

Som indikert i kapittel 2, er det dette som gjør en eventuell endring i sakseierskapet på miljøsakene interessant i forhold til Miljøpartiet de Grønnes inntog i norsk politikk i 2013. MDG har vært tydelige på at de ikke ville samarbeide med Fremskrittspartiet som lå an til å bli et regjeringsparti i opptakten til stortingsvalget i 2013 (Sollund 2013). Spekulasjonene om at Venstre muligens skulle samarbeide med FrP i en ny *Blåblå regjering*, kan derfor også ha svekket Venstres troverdighet til fordel for MDG blant miljøengasjerte velgere (Rossavik 2013).

Oppsummert har det vært viktig for flere partier i norsk politikk å ha en troverdig klima- og miljøprofil. Men, i lys av forventningen nevnt i kapittel 2, blir det interessant å se om eventuelle endringer i sakseierskap kan ha vært med på å bidra til at det åpnet seg et politisk mulighetsrom for MDG i 2013.

3.3 Oppsummering

Det har i dette kapitlet blitt redegjort for en historisk gjennomgang av miljøengasjementet i Norge – også som partipolitisk sak – samt hvordan sakseierskapet på miljøsakene har fordelt og utviklet seg mellom MDG, SV og Venstre. Oppsummert er det tydelig at det har vært et bredt engasjement rundt miljø- og klimaspørsmålet i det norske samfunnet. Venstre og SV har i lang tid vært de politiske talerørene for de som har vært opptatt av at de politiske beslutningene skal være klima- og miljørettet. Deres langvarige statuser som miljøpartier har vært med på å gjøre det krevende for Miljøpartiet de Grønne å synliggjøre seg, og har blokkert deres mulighet til å entre den norske politiske arenaen. I lys av SV og Venstres regjeringsslitasjer kan en imidlertid

diskutere hvorvidt de har klart å holde på egne statuser som de sterkeste miljøpartiene i norsk politikk.

I det følgende kapittel blir det metodiske verktøyet for å besvare denne oppgavens problemstilling presentert.

Kapittel 4

Metode og data

4.0 Introduksjon

I dette kapitlet vil jeg diskutere oppgavens metode og datagrunnlag. Siden dette prosjektet er en kvalitativ casestudie, vil jeg først redegjøre for denne fremgangsmåten, for så å drøfte dens styrker og svakheter. Jeg vil avslutningsvis diskutere prosessen rundt datainnsamlingen og kvalitetene på det empiriske materialet.

4.1 Casestudier

Problemstillingen setter retningslinjer for metoden. I denne studien, hvor jeg skal undersøke hva som gjorde at det oppsto et politisk mulighetsrom for Miljøpartiet de Grønne ved stortingsvalget i 2013, har jeg valgt å bruke casestudie med en kvalitativ tilnærming som metodisk fremgangsmåte. Denne metoden er mest hensiktsmessig siden jeg ønsker å gå i dybden av denne hendelsen.

John Gerring definerer denne metoden som «(...) *an intensive study of a single unit with an aim to generalize across a larger set of units.*» (Gerring 2004, 341). Casestudier tar derfor for seg et enkelt fenomen med det mål for øye å kunne si noe om tilsvarende fenomener ut over det som er studert i en noe tilsvarende kontekst. Men, funnene ved bruk av denne metoden vil ikke kunne generaliseres bredt, det er heller primært ikke målet med denne studien.

Han tydeliggjør i sin artikkel, *What Is a Case Study and What Is It Good for?* (2004), at en enkel analyseenhet kan eksempelvis også innebære studien av prosesser og fenomener på ett eller flere tidspunkt. Revolusjoner og politiske begivenheter, kan eksempelvis behandles som en enhet på linje med studien av en person eller et parti i en casestudie. Han understreker dette ved å eksemplifisere at selv om Frankrike er den intuitive enheten i studiet av Den franske revolusjonen, kan revolusjonen i seg selv være et analyseobjekt i en casestudie. Studien kan altså gå i dybden av en hendelse på et gitt tidspunkt og over tid (Gerring 2004, 343). Basert på

dette er analyseenhetene ofte romslig avgrenset og rammene for forskningsobjektet må tolkes og avgjøres implisitt (Gerring 2004, 342). Gerring beskriver derfor metoden mer som en idealtipe heller enn en fremgangsmåte med rigide regler og retningslinjer.

Robert Yin anbefaler denne fremgangsmåten dersom problemstillingen legger opp til at en skal forklare *hvorfor* eller *hvordan* noen sosiale fenomen oppstår og/ eller utvikler seg. Han mener videre at denne metoden også er hensiktsmessig dersom en skal opparbeide en dyptgående og omfattende forståelse av et sosialt fenomen (Yin 2014, 4). Yin definerer en casestudie som en:

«(...) empirical inquiry that investigate a contemporary phenomenon within its real-life context; when the boundaries between phenomenon and context are clearly evident; and in which multiple of evidence are used.»

(Yin 1984, 23).

Yin mener også at casestudier åpner for at forskningsdesignet kan basere seg på datatriangulering. Altså, at studiens empiriske materiale er innhentet gjennom bruken av ulike datainnsamlingsmetoder (Yin 2014, 2). Kathleen Eisenhardt (1989) støtter dette og viser til en rekke omfattende studier som har kombinert innholdsanalyse, observasjon og intervju for å besvare forskningsspørsmålet (Eisenhardt 1989, 534-535). Han definerer for øvrig en casestudie som en *«(...) research strategy which focuses on understanding the dynamics present within single settings.»* (Eisenhardt 1989, 534). I følge han kan derfor casestudier inneholde én eller flere case hvor analysen gjøres på flere nivåer for å danne en omfattende forståelse av fenomenet som studeres (Eisenhardt 1989, 534).

I denne oppgaven har jeg gjennomført ulike datainnsamlingsmetoder gjennom blant annet semi-strukturelt intervju og kvalitativ dokumentanalyse. Jeg har også sett til sekundærdata hvor jeg har studert tidligere forskning på norske politiske valg.

Casestudie som fremgangsmåte er hensiktsmessig for å besvare problemstillingen i denne oppgaven av flere årsaker. Casen i denne studien er hendelsesforløpet til Miljøpartiet de Grønnes inntog i norsk politikk. I henhold til Gerring er dette en romslig avgrenset analyseenhet hvor det som studeres må tolkes implisitt. Studiet av dette caset krever også at jeg går i dybden gjennom en intensiv studie av denne prosessen. Casestudiemetoden gir også muligheter til å fange opp nye forklaringsfaktorer som hadde vært utfordrende ved en kvantitativ tilnærming siden denne fremgangsmåten gir muligheter til å oppdage nye variabler under datainnsamlingsprosessen. Metoden er også fruktbar i studien av de politiske omgivelsene til

partiet som en del av forståelsen av MDGs politiske utvikling fordi oppgaven går i dybden av denne hendelsen.

4.1.1 Casestudiens fordeler og ulemper

I all forskning er det viktig å ha et reflektert forhold til metoden en benytter til å svare på forskningsspørsmålet og en gjennomgang av fordelene og ulempene ved casestudier er derfor viktig.

Styrken til denne fremgangsmåten er at den åpner for et intensivt og grundig innblikk i hva som kan ha åpnet det politiske mulighetsrommet til Miljøpartiet de Grønne i 2013. Denne studien kan også gi forskningsbidrag ut over det som studeres. Altså, benyttelsen av casestudie i denne oppgaven kan være med på å utvikle nye hypoteser, begreper og teorier relatert til studier av politiske mulighetsrom for nye partier i andre sammenhenger. Grønmo mener at dette ikke er mulig ved en bredere statistisk analyse der en sammenligner flere enheter basert på mindre informasjon. En statistisk sammenligning av mange grønne partier i flere land i forklaringen av partienes politiske gjennombrudd, ville eksempelvis ikke gitt det samme dyptgående innblikket i hva som skyldes deres suksess i de respektive landene (Grønmo 2004, 90). Svakheten med denne studien er imidlertid at det er begrenset hvor mye funnene i denne oppgaven kan forklare åpninger av politiske mulighetsrom for grønne partier i andre politiske system. Generaliseringspotensialet i denne studien er derfor tvilsomt, noe som for øvrig er en tydelig svakhet i casestudier.

Casestudiens evne til å identifisere nye variabler og mønster under forskningsprosessen, er imidlertid en klar styrke (George, Bennet 2005, 20-22). Jeg oppdaget nye momenter som var interessant i forklaringen av MDGs inntog gjennom datainnsamlingsprosessen. Noen av de teoretiske forventningene til hvilke faktorer som var viktig for at politiske rom skulle åpne seg, viste seg empirisk å ikke være det i denne studien. Derfor kan denne oppgaven bidra til å teste gyldigheten til teoriene om hva som kan gi politiske muligheter for nye, og/ eller grønne partier (George, Bennet 2005, 30-32).

4.2 Datainnsamling

Det empiriske grunnlaget i denne oppgaven er basert på data som er innhentet gjennom tidligere forskning, samt at jeg har innhentet egne data gjennom semi-strukturerte intervjuer og kvalitative dokumentanalyser. Som nevnt, er det en styrke at en benytter flere datainnsamlingsmetoder for å besvare problemstillingen. Funnenes pålitelighet kan også styrkes og kontrolleres dersom de bekreftes av ulike datakilder. Med tanke på intervjudata er dette særlig viktig siden det er en risiko for at respondentenes svar ikke reflekterer hele sannheten, og/ eller at kontekstuelle elementer kan påvirke informantenes informasjon.

4.2.1 Kvalitative intervju

Herbert og Irene Rubin anser kvalitative intervju som den mest essensielle naturalistiske formen for forskningsmetode. Denne fremgangsmåten åpner for samtaler med mennesker som er eksperter på sine felt og som ofte har stor interesse for temaene som forskningsspørsmålet omfatter (Rubin, Rubin 2012, 3). Grønmo definerer kvalitative intervjuer som: «(...) *samhandling eller kommunikasjon mellom to parter, med sikte på at den ene parten får informasjon fra den andre.*» (Grønmo 2004, 164). Han understreker viktigheten av at samhandlingen mellom respondenten og forskeren fungerer godt (Grønmo 2004, 165). I så henseende var det viktig for datakvaliteten at jeg ikke feiltolket informasjonen som respondenten ga, eller at informanten var usikker på hvilken informasjon jeg ville ha. Det var også avgjørende at respondenten ikke slet med erindringen slik at relevant informasjon ble utelatt. David Richards henviser til dette som en av de negative sidene ved denne formen for datainnsamling. Under intervjuer foreligger det ofte en pålitelighetsrisiko i forhold til hva respondentene erindrer av det det blir spurt om. Altså, for at jeg skulle få tilgang til alle nødvendige opplysninger, var det viktig at jeg tenkte over disse elementene for å unngå problemer eller komplikasjoner ved datainnsamlingen (Grønmo 2004, 165; Richards 1996, 200).

Jeg startet prosessen med å avklare hvilke respondenter som var mest relevante og mest interessante i lys av problemstillingen. I så henseende var jeg ute etter å finne informanter som

kjente utviklingen til Miljøpartiet de Grønne og deres prosess frem til stortingsvalget i 2013. I Narelle Miragliottas studie (2015), der hun undersøkte organisatoriske endringer innad i det grønne partiet i Australia, henviste hun til verdien av å intervju høyrangerende personer i partiapparatet for å få god innsikt i partiorganisasjonen. Hun mener at mennesker med denne type roller har en unik mulighet til å forstå effekten av vedtekts- og lovendringer på partistrukturen og beslutningsprosessen innad (Miragliotta 2015, 700). Jeg kontaktet tidligere partisekretær i MDG fra 2011 til 2014, Mikkel Storm Glomstein, og hans nåværende etterfølger Lars Gaupset. Grunnen til at jeg valgte personer med partisekretærstillinger i partiet, var at dette vervet har en tydelig partiorganisasjonisk lederrolle. Jeg kunne intervju de fire siste lederne av partiet, men jeg anså de nevnte partisekretærene som hensiktsmessige respondenter i forhold til å få nyttig informasjon om den partiorganisasjoniske utviklingen til partiet. På den andre siden måtte jeg ta en vurdering om hvorvidt respondentene var for like. Begge har hatt identiske roller i partiet og sett utviklingen fra samme perspektiv. Min vurdering var imidlertid at de hadde de beste forutsetningene til å ha tilstrekkelig innsikt i partiorganisasjonen i kraft av deres roller som de høyest rangerende i partisekretariatet. Jeg var også interessert i å få innblikk i MDGs utvikling over tid. Derfor var det også gunstig å intervju to personer som har hatt den samme rollen i partiet over flere år som har sett MDGs utvikling frem mot valget i 2013.

I lys av partikonkurransen, og eventuelle endringer i eierskap til miljøsakene rundt stortingsvalget i 2013, kunne det også ha vært interessant å intervju personer med sentrale posisjoner i SV og Venstre. Dette ble imidlertid utelatt. Påliteligheten til svarene kunne ha vært tvilsom med tanke på at de kunne være politisk farget, siden MDG har blitt en sentral politisk konkurrent til begge partiene. Jeg anså imidlertid at jeg fikk tilstrekkelig informasjon av å utelukkende intervju partisekretærene.

Siden dette er profilerte personer, var det også viktig å tenke over utfordringen med å få tilstrekkelig tilgang til informantene. Richards viser også til dette som en annen utfordring ved kvalitative intervjuer. I enkelte sammenhenger kan profilerte mennesker være vanskelig å få nødvendig tilgang til (Richards 1996, 200). I denne sammenhengen var det imidlertid uproblematisk å sette opp avtaler, og begge var positive til å delta i prosjektet.

Tabell 4.1: Oversikt over deltagende respondenter

Navn	Tittel	Varighet på intervju
Mikkel Storm Glomstein	Tidligere partisekretær i MDG	54 minutter
Lars Gaupset	Partisekretær MDG	35 minutter

Før jeg startet datainnsamlingen sendte jeg søknad til *Personvernombudet for forskning* om godkjenning til å samle inn og bruke intervjudatamaterialet til prosjektet. I søknaden meldte jeg inn hvem som var aktuelle intervjuobjekter og formålet med studien. Etter om lag åtte uker saksbehandlingstid ble søknaden innvilget. Jeg kontaktet deretter respondentene per e-post og avtalte tid og sted for intervjuene. I lys av de etiske retningslinjene for forskning, understreker Grønmo viktigheten av åpenhet om hva studien omfatter og hva datamaterialet skal brukes til (Grønmo 2004, 162). Jeg underrettet respondentene om dette per e-post og før intervjuseansen. Jeg informerte også om at jeg tok samtalen opp på bånd og at dette ville bli slettet ved avslutningen av prosjektet.

Som en del av forberedelsene utformet jeg også en intervjuguide som beskrev hvilke spørsmål som skulle stilles og hvilke temaer som skulle tas opp. Spørsmålene og temaene ble bestemt på bakgrunn av det teoretiske rammeverket for oppgaven (appendiks).

Jeg avtalte møte med Mikkel Storm Glomset på kontoret, som Universitetet i Bergen disponerer i Oslo, og med Lars Gaupset på Miljøpartiet de Grønnes partikontor i Oslo. Begge stedene vurderte jeg som gode lokasjoner uten forstyrrende omgivelser. Dette var en viktig vurdering jeg tok med i valget av intervjusted.

Under intervjuene svarte begge på alle spørsmålene, og jeg fremsto så tydelig som mulig i utspørringen for å unngå misforståelser og uklarheter. Gaupset var imidlertid noe usikker på hva jeg mente med ett av spørsmålene. Jeg stilte derfor oppfølgings- og kontrollspørsmål som oppklarte uklarhetene. Oppfølgingsspørsmålene gjaldt for øvrig særlig årstall.

Jeg opplevde at kommunikasjonen var god under begge intervjuene. Stemningen var også avslappet og behagelig, som jeg mener medførte en god samhandling mellom meg og

respondentene. Jeg fokuserte også på å gjøre en nøytral figur i samtalene for å ikke påvirke svarene (Grønmo 2004, 185). Intervjuene ble tatt opp på bånd. Når begge var gjennomført, transkriberte jeg opptakene og sendte utskriften av intervjuene til informantene for ettersyn. Begge godkjente og har fått tilsendt den ferdige oppgaven.

4.2.2 Kvalitativ dokumentanalyse

I tillegg til utspørring av respondenter, gjennomførte jeg kvalitativ analyse av dokumenter i arbeidet med å teste forventningen om at åpningen av MDGs politiske mulighetsrom ved stortingsvalget i 2013 skyldtes organisatoriske endringer. Denne fremgangsmåten innebærer en systematisk gjennomgang av dokumenter med det for øye å registrere data som er relevant for problemstillingen (Grønmo 2004, 187).

Under intervjuene fikk jeg nyttig informasjon om interne, organisatoriske endringer. Jeg ville imidlertid supplere disse funnene med andre datakilder ved å sammenligne tidligere versjoner av partiets vedtekter. Disse dokumentene er partiets lovverk, som også avklarer rollene, omfanget og mandatene til organene i partiorganisasjonen og retningslinjene for beslutningsprosessene. De revideres på partiets landsmøter, noe som gir muligheter for delegatene i dette organet til å endre innholdet i dokumentet. Ved å sammenligne ulike versjoner av vedtektene, kunne jeg se hvorvidt det har forekommet endringer i det organisatoriske apparatet og rammene for de ulike beslutningsorganene.

Først måtte jeg avgjøre hvilke utgaver av vedtektene jeg ville sammenligne. Problemstillingen legger retningslinjer for tidsdimensjonen, og derfor var jeg interessert i å studere vedtektene som ble revidert i perioden før valget i 2013. Jeg sammenlignet derfor utgaven som var behandlet ved partiets landsmøte i 2010 med versjonen fra 2012.

I kvalitative dokumentanalyser er det viktig å avklare tilgangen til dokumentene en vil studere (Grønmo 2004, 189). Jeg sendte forespørsel til partiets sekretariat per e-post om partiets reviderte vedtekter i nevnte tidsperiode. Jeg ble henvist til tre forskjellige aktører i partiet, uten resultat. Jeg gjorde derfor følgende Google-søk: «*Miljøpartiet de Grønne vedtekter*». Gjennom noe leting i dette søket fant jeg PDF-filer av vedtektene som ble behandlet på landsmøtet i 2010 og i 2012. Dokumentet var ikke revidert ved landsmøtet i 2013. Vedtektene av 2012 la derfor de gjeldende retningslinjene for MDGs partiorganisasjon ved valget i 2013.

4.2.3 Sekundærdata

I tillegg til egne innsamlede primærdata, er oppgavens datagrunnlag, som nevnt, også basert på data som er samlet inn gjennom tidligere forskning.

Deler av det empiriske materialet er hentet fra valgundersøkelser som er tilgjengelig via *Norsk senter for forskningsdata* (tidligere *Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjenester*). Dette er spørreundersøkelser som har funnet sted ved politiske valg i Norge – gjennomført gjennom en undersøkelsesserie av *Statistisk Sentralbyrå*. Jeg har brukt resultatene av studiene til å avdekke velgernes holdninger på flere områder i forbindelse med stortingsvalgene i 1997, 2001, 2005, 2009 og 2013.

Jeg gjennomførte også medieundersøkelser for å avdekke endringer i graden av medieomtalen av klima og miljø, i tillegg til omtale av Miljøpartiet de Grønne. Jeg gjorde egne analyser gjennom *Retriver Norge AS* som er et medieselskap som tilbyr søk i nyhetsarkiv. Nettsiden legger også til rette for at jeg kunne gjøre analytiske søk basert på egne valg av medier. Jeg kunne også bestemme tidsdimensjon for søket av medieomtalen. Jeg ville undersøke grad av medieomtale av klima og miljø ved valget i 2009 og 2013. For å se på tendensene i valgkampene, og i opptakten til disse, valgte jeg å basere søkene på tidsrommet mellom 1. mars til 14. september begge årene.

Styrken med denne databasen er at jeg kunne gjøre søk i opp til 181 forskjellige norske aviser og tidsskrifter samt TV, radio og nettaviser. Svakheten var at søket «miljø» kunne fange opp irrelevante funn som var relatert til miljø i andre kontekster, eksempelvis «*mannsdominert miljø*». Det største problemet var at det ikke var mulig å finne ut hvor mange av treffene som var irrelevante uten å manuelt gå gjennom alle nyhetsoppslagene. Derfor gjorde jeg analyser med andre søkeord for å redusere risikoen for feilslutninger. For å kontrollere funnene ytterligere gjorde jeg også medieanalyser basert på søk i enkeltaviser, herunder VG, Dagbladet og Aftenposten. Begrunnelsen for å gjøre dette er at omfanget av deling av nyhetssaker mellom ulike regionale og lokale aviser kan ha økt mellom 2009 og 2013, noe som vil bety at samme sak blir telt flere ganger i 2013 enn i 2009 når en søker på nøkkelord i Retriever-databasen. I så fall vil ikke en økning i bruken av et ord skyldes flere saker som omhandler det aktuelle

fenomenet, men at det er flere aviser som trykker den samme saken. Ved å gjøre søk i enkeltaviser kontrollerer jeg for dette, siden disse søkene kun vil inneholde unike saker.

Jeg gjorde tilsvarende søk av «*Miljøpartiet de Grønne*» for å avdekke i hvilken grad partiet ble omtalt i mediene i opptakten til, og under valgkampen i 2013. Oppsummert var denne fremgangsmåten en god måte å finne omfanget av medieomtalen av klima og miljø og MDG.

4.3 Relabilitet

Det er en viktig del av et forskningsprosjekt å avgjøre dataenes relabilitet. Det kan få store konsekvenser for kvalitetene på funnene dersom dataene ikke er pålitelige. Ulike data representerer ulike relabilitetsvurderinger. Jeg gjorde eksempelvis andre kvalitetsvurderinger av de semistrukturerte intervjuene enn fra informasjonen fra valgundersøkelsene.

Noe av datamaterialet er hentet fra *Norsk Senter for Forskningsdatas* offisielle nettsider og anses derfor å være pålitelige. Undersøkelsene er basert på tversnittstudier der *Statistisk Sentralbyrå* har vært datainnsamler ved bruk av telefon- og personlig intervju. Utvalgene har bestått av om lag 3000 respondenter.

Med hensyn til semistrukturerte intervju, er det som nevnt særlig viktig å vurdere kvaliteten på dataene som ble innhentet fra respondentene i lys av de kontekstuelle effektene som kan inntreffe under informasjonsinnhenting. Dette var betraktninger som jeg tok med i datainnsamlingsprosessen. Derfor sammenlignet jeg svarene jeg fikk fra den første respondenten med den andre for å kontrollere troverdigheten av dataene som ble innhentet. Svarene var i stor grad korresponderende og flere var identiske. Basert på egen vurdering anses derfor respondentdataene som pålitelige nok til å benyttes som informasjonsgrunnlag for det empiriske materialet i denne oppgaven.

I lys av medieundersøkelsene var det også viktig å vurdere dataenes pålitelighet. Søkjetjenesten *Retriever* er et omfattende medieselskap som er eid av seriøse aktører. Denne delen av datamaterialet anses derfor som pålitelig.

Som nevnt over gjennomførte jeg også kvalitativ innholdsanalyse av partiets vedtekter fra 2010 og 2012. Dokumentene stammer fra Miljøpartiet de Grønnes offisielle nettsider og anses derfor

som pålitelige. Intervjudataene bekrefter også mye av det som kom frem i sammenligningen av vedtektsversjonene.

4.4 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg diskutert det metodiske rammeverket for å besvare problemstillingen. Jeg har redegjort for hvorfor casestudie er den mest hensiktsmessige fremgangsmåten, og drøftet metodens fordeler og ulemper. Videre har jeg redegjort for og diskutert datainnsamlingsprosessen, for så å vurdere datamaterialets pålitelighet.

Datagrunnlaget i denne studien er basert på flere kilder for å besvare forskningsspørsmålet. Som nevnt kan denne brede tilnærmingen være med på å øke validiteten til studien, samt at ulike datakilder kan være med på å kontrollere informasjonen til de ulike kildene.

I de to følgende kapitlene presenteres resultatene av analysene.

Kapittel 5

Resultater og analyse

Indre forhold

5.0 Introduksjon

I dette og det følgende kapitlet presenteres resultatene med hensyn til de to analytiske dimensjonene; indre partiorganisatoriske elementer og de ytre endringene i de politiske omgivelsene til MDG.

I dette kapitlet presenterer jeg det empiriske materialet i lys av hvilke indre forhold ved Miljøpartiet de Grønne som kan ha vært viktig for at det åpnet seg et politisk mulighetsrom for partiet ved stortingsvalget i 2013. Jeg presenterer resultatene i to dimensjoner; organisatoriske faktorer og ledelsen til partiet

5.1 Miljøpartiet de Grønnes partiorganisasjon – organisasjonsoppbygging

Som nevnt i kapittel 4 studerte jeg vedtektene som ble behandlet i perioden før stortingsvalget i 2013. Jeg sammenlignet dokumentet som var revidert på partiets landsmøte i 2010 med vedtektene som ble revidert i 2012. Dette ga meg en mulighet til å se hvordan de organisatoriske rammene i partiet kan ha forandret seg i dette tidsrommet.

I det følgende presenterer jeg hovedfunnene i denne sammenligningen. Jeg kontaktet også partisekretariatet i MDG og etterspurte organisasjonskartene for de gjeldende tidspunktene for å kunne fremstille de eventuelle organisatoriske justeringene grafisk.

5.1.1 Endringer i partiets vedtekter 2010 til 2012

Det var gjort bemerkelsesverdige endringer i de partiorganisatoriske retningslinjene i vedtektene fra 2010 til versjonen av 2012. Den sistnevnte utgaven var mer omfattende og ga tydeligere føringer for rollene til partiorganene, og hvordan saksbehandlingen i organisasjonen skulle føres.

Med hensyn til MDGs landsstyre la endringene i reglementet opp til at landsstyret fra 2012 ble betydelig mer omfattende. I vedtektene fra 2010 skulle landsmøtet velge 5 til 7 medlemmer av landsstyret, i tillegg til varamedlemmene (Miljøpartiet de Grønne 2010). I vedtektene fra 2012 ble landsstyret utvidet til å bestå av:

«(...) to nasjonale talspersoner, lederen i hvert fylke eller en annen som fylkeslaget velger blant sine medlemmer, samt en av talspersonene i Grønn Ungdom. Partisekretæren fungerer som landsstyrets sekretær og har møteplikt men ingen stemmerett. Øvrige sentralstyremedlemmer må møte dersom landsstyret ønsker det.»
(Miljøpartiet de Grønne 2012).

Dette innebærer at samtlige fylker har mulighet til å delta i forhandlingene i dette partiorganet i tillegg til at ungdomspartiet fikk fast representasjon i landsstyret. Til sammenligning med 2010 var det i 2012-versjonen også klarere retningslinjer for dagsorden for landsstyremøtene, samt at det ble stilt krav til antall samlinger i året.

I 2010 var det ikke noen formuleringer i denne versjonen av vedtektene knyttet til et sentralstyre i MDG. Vedtektene av 2012, derimot, inneholdt et tydelig reglement knyttet til dette organet, og uttrykker derfor at det ble opprettet et sentralstyre i partiet i 2012. I denne utgaven av vedtektene legger reglementet tydelige retningslinjer for organets arbeid og kriterier for styrets sammensetning: *«Sentralstyret består av to talspersoner (en av hvert kjønn), partisekretær, internasjonal kontakt, 6 andre landsmøtevalgte medlemmer samt en av talspersonene for Grønn Ungdom.»* (MDG 2012). I denne versjonen var det også inkludert formuleringer som omhandlet mulige stortingsrepresentanter som kunne tiltre uten stemmerett. Dette var ikke omtalt i 2010-vedtektene. Dokumentet fra 2012 var også tydelig på at: *«Sentralstyret leder det politiske,*

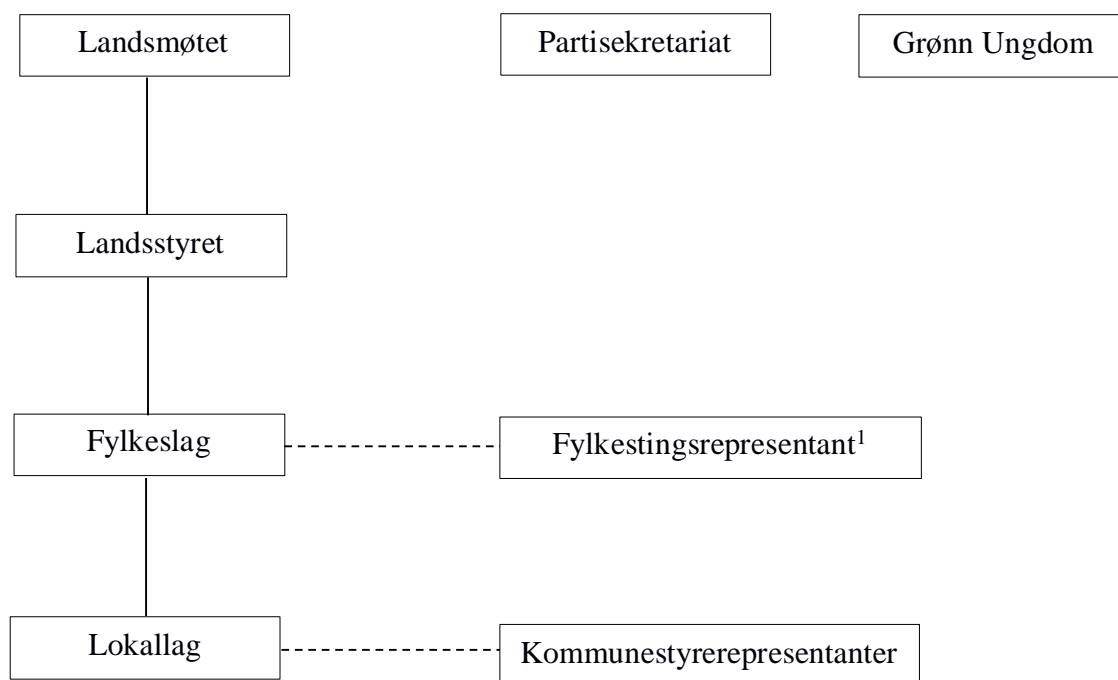
organisatoriske og økonomiske arbeidet mellom landsstyremøtene» (MDG 2012). I tråd med retningslinjene for landsstyret, la også vedtektene føringer for antall møter i sentralstyret.

I motsetning til vedtektene av 2010, har 2012-versjonen en ny og egen paragraf som omhandler partiets arbeidsutvalg. *«Arbeidsutvalget tar avgjørelser i saker som er delegert av sentralstyret eller landsstyret, og i saker som krever så rask behandling at sentralstyret vanskelig kan innkalles.»* (MDG 2012). På bakgrunn av dette er det klart at rammene for saksbehandlingen ble betydelig effektivisert sammenlignet med den tidligere ordningen hvor saker av ulik alvorlighetsgrad skulle behandles av et landsstyre som møttes sjeldnere.

Med tanke på de lavere organisatoriske organene var det også gjort endringer med hensyn til rammene for fylkes- og lokallagene. I 2012-versjonen var det mer omfattende retningslinjer for driften og kommunikasjonen mellom lagene. Det var vedtektsfestet at *«Fylkeslaget skal gi alle lokallag i fylket fullgod og løpende informasjon om egne vedtak og om aktiviteter fylkeslaget tar initiativ til eller deltar i.»* (MDG 2012). I denne versjonen var det også et eget vedlegg som omhandlet de nevnte organene med hensyn til retningslinjer for medlemskap, årsmøtet, styret, vedtektstolkning og oppløsning.

For å belyse de organisatoriske justeringene med hensyn til vedtektsendringene mellom 2010 og 2012, presenteres i det følgende to grafiske fremstillinger av MDGs organisasjonskart. Et organisasjonskart er for øvrig en modell over organisasjonens organer og hvordan de er tilknyttet hverandre i rangering og funksjon. *Figur 5.1* viser partiets organisasjonskart fra tidsrommet 2010 til 2011. *Figur 5.2* illustrer organisasjonens struktur etter partiets landsmøte i 2012.

Figur 5.1: Organisasjonskart MDG 2010/2011

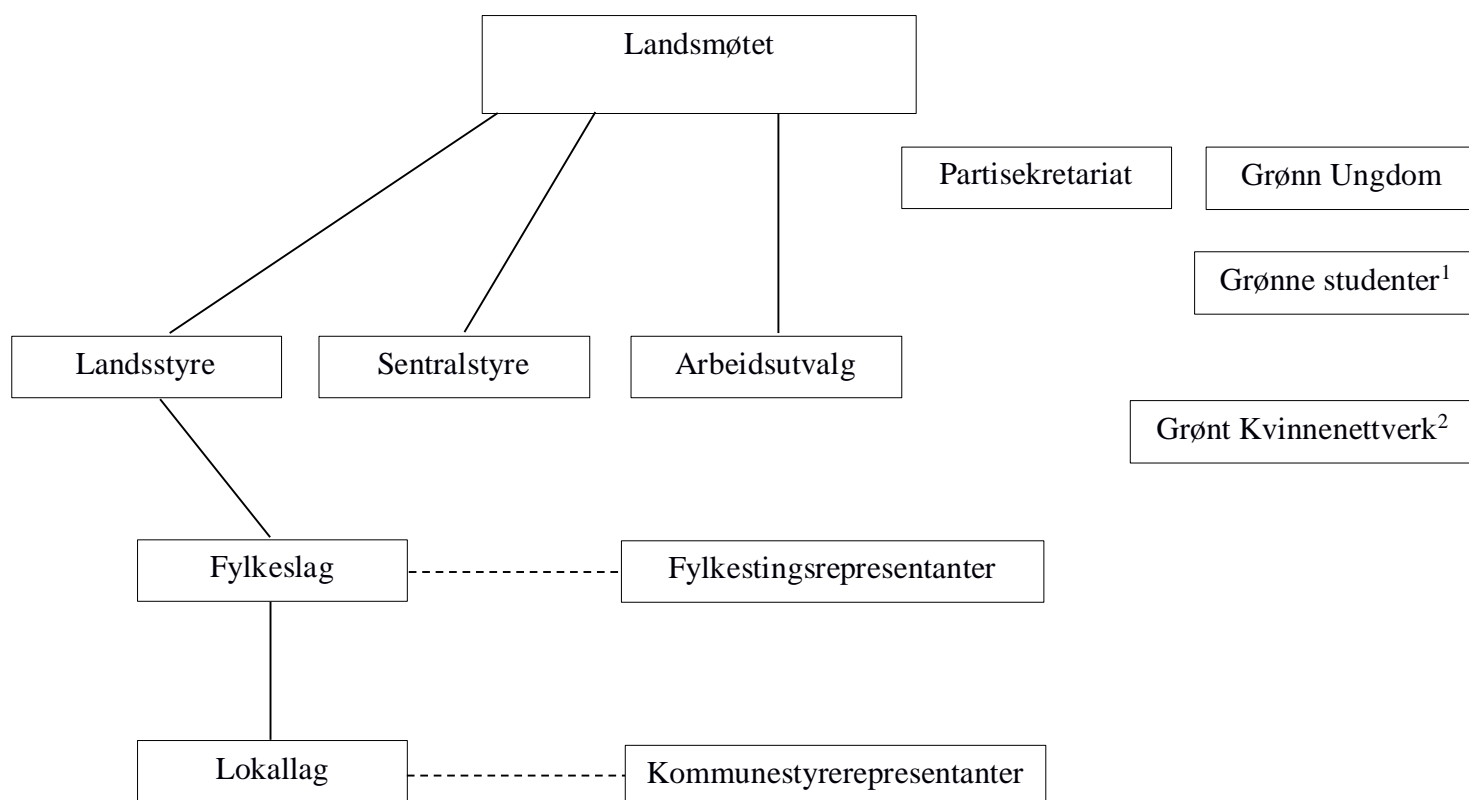

Kilde: MDGs partisekretariat, MDG 2010

1. Partiet fikk sin første fylkestingsrepresentant i 2011, og hadde derfor ingen folkevalgte på fylkesnivå i 2010.

Som nevnt over, med hensyn til vedtektsendringene, viser figuren at partiet ikke hadde noe sentralstyre i dette tidsrommet (MDG 2010). Landsmøtet var partiets høyeste organ med landsstyret som det nest øverste. MDG hadde imidlertid en tydelig og bred partiorganisasjon med et organisatorisk partisekretariat og en ungdomsorganisasjon – Grønn Ungdom.

Figur 5.2: Organisasjonskart MDG 2012-

Kilde: MDGs partisekretariat, MDG 2012

1. Oslo Grønne studenter ble stiftet 8. mai 1989. Grønne studenter ble formelt stiftet 25. april 2013.

2. Grønt Kvinnenettverk ble formelt innlemmet i organisasjonen på landsmøte i Sandvika i april 2014.

Figur 5.2 viser en mer omfattende partiorganisasjon med et sentralstyre og et arbeidsutvalg. Partiet fikk også et landsomfattende studentlag, *Grønne Studenter*, som ble formelt stiftet 25. april 2013. *Oslo Grønne studenter* ble imidlertid stiftet 8. mai 1989, men studentorganisasjonen ble først en nasjonal organisasjon i 2013 som en del av MDGs organ for de høyere utdanningsinstitusjonene. I 2013 stiftet partiet for øvrig et internt kvinnenettverk – *Grønt Kvinnenettverk* – for å arbeide for mer likestilling innad i partiet (Miljøpartiet de Grønne 2016). Det ble først valgt et interimsstyre, men institusjonen ble formelt innlemmet i organisasjonen på partiets landsmøte i april 2014.

I sum ble partiets partiorganisasjon utvidet med flere og mer omfattende organer i perioden fra 2010 til 2012. Det ble opprettet et sentralstyre, et arbeidsutvalg samt at *Grønne Studenter* ble mer omfattende i organisasjonen.

5.1.2 Betydningen av de organisatoriske endringene

Hva var betydningen av de organisatoriske endringene som ble gjort i perioden før stortingsvalget i 2013? Jeg skal i det følgende delkapitlet presentere funnene fra intervjuene av den nåværende og den tidligere partisekretæren for å avdekke deres oppfatninger av utviklingen av MDGs partiorganisasjon, og hvilken betydning endringene hadde for partiet og valget i 2013.

Gaupset og Glomstein ga meg, i den sammenheng, en god innsikt i partiorganisasjonen til Miljøpartiet de Grønne generelt og den organisatoriske utviklingen spesielt. I spørsmålet om hva de tenkte om MDG som partiorganisasjon, mente de at partiet har vært preget av en organisasjon i endring og utvikling. Glomstein beskriver MDGs partiorganisasjon som en profesjonaliseringsprosess. På linje med tilfellet som Miragliotta avbildet i sin studie av det australske grønne partiet, mente Glomstein at MDG har gått vekk fra den tradisjonelle horisontale beslutningsstrukturen som har forent mange grønne partier, til fordel for en mer vanlig partiorganisasjonsmodell. Glomstein la til at dette har møtt noen reaksjoner fra medlemmer og tillitsvalgte i MDG. Flere i organisasjonen har ønsket å holde på den tradisjonelle grønne organisasjonsmodellen:

«(...) det har vært en krevende profesjonaliseringsprosess. Det er mange som har vært med i partiet lenge som kanskje ikke har vært vant til at ting skal styres fra sentralt. Det er veldig typisk for grønn ideologi hvor ting skal være mest mulig horisontalt og minst mulig vertikalt – ting skal skje lokalt. Det er mange som er skeptiske, og det har vært mye mistenkeliggjøring av alt som kan minne om maktopphoping.»

I spørsmålet om hva nåværende partisekretær Lars Gaupset tenkte om MDG som partiorganisasjon, beskriver han også endringene i beslutningsstrukturen som en viktig del av organisasjonens utvikling. Mobiliseringen av flere mennesker har også vært en sentral del i denne prosessen og for valget i 2013:

«(...) vi har bygd opp en fungerende partiorganisasjon som har en demokratisk struktur og det tror jeg har vært veldig viktig også for oppslutningen i 2013, at vi klarte å mobilisere såpass mange frivillige rundt om i landet. Det var ikke bare én enkelt person som gjorde at vi klarte å komme inn, men det var en felles kraftanstrengelse fra alle som var med til å bidra i valgkampen.»

Han mente også at den organisatoriske oppbygningen bidro til å rekruttere flere politikere som videre kunne opprette nye lokallag:

«Jeg vil si at hovedårsaken til at det gikk så bra var nok to ting. Det ene var den organisatoriske oppbygningen – nemlig at man klarte å rekruttere så mange kandidater, opprette så mange nye lokallag og fikk fylkeslagene til å fungere bedre. Alle var ikke like fungerende.»

I spørsmålet om det har blitt gjort noen organisatoriske endringer i partiet, mente Glomstein at endringene i beslutningsorganene har vært de mest bemerkelsesverdige. Utvidelsen av landsstyret, samt opprettelsen av sentralstyret i 2012, mente han har vært de mest sentrale justeringene. Begge var enige om at profesjonaliseringsprosessen til Miljøpartiet de Grønne bidro til at partiet gikk fra å ha en tradisjonell grønn partistruktur, til å ha en organisatorisk modell som kunne minne mer om strukturen til de etablerte partiene. I så henseende mente Glomstein at utvidelsen av landsstyret var særlig viktig:

«(...) en av de viktige prosessene man gjennomførte for å bygge opp en partiorganisasjon var å utvide landsstyret. Vi gikk fra å ha et landsstyre som har bestått av ni eller ti valgte medlemmer fra hele landet, til å ha et ordentlig landsstyre fra alle fylkene. Vi opprettet også et sentralstyre i 2012. Det var veldig viktig at man fikk til. Vi fikk samlet et stort antall ganske unge folk som bodde i Oslo-området som satt i sentralstyret som møttes annenhver uke. Det var et arbeidende styre som fikk ansvar for å følge opp fylkeslag tett og å lede ulike prosjekter. Man gjorde en del organisatoriske grep som gjorde at man ble i større grad et vanligere politisk parti.»

I forhold til endringer i beslutningsstrukturene beskriver også Gaupset viktigheten av å opprette et sentralstyre i 2012, samt at landsstyret fikk et større omfang:

«For det første så endret man jo ledelsesstrukturen ved at man opprettet et sentralstyre i 2012 som var et nytt organ. Tidligere hadde vi hatt et landsstyre som var spredt ut over hele landet og som bestod av representanter valgt av regionene der regionrepresentantene ble valgt av fylkene. Man hadde så et arbeidsutvalg bestående fem personer som for øvrig ikke hadde så mye arbeidskapasitet. Det var en viktig endring at man fikk opp et sentralstyre. Ellers så har det jo vært....prøve å tenke... man har også hatt et landsstyre. Altså, man gikk over til å ha et landsstyre med medlemmer fra hvert fylke og da Grønne Studenter, Grønn Kvinnenettverk og Grønn Ungdom som også hadde stemmerett i landsstyret. De to endringene var kanskje de mest betydningsfulle.»

I oppfølgingsspørsmålet av hvorfor det var viktig at det ble opprettet et sentralstyre mente Gaupset at dette hadde en positiv effekt på beslutningsprosessen:

«Det var jo viktig for å få en mer effektiv beslutningsstruktur. Det var veldig ineffektivt å ha et så stort landsstyre som ikke hadde mulighet til å møtes så ofte. Derfor var det viktig å få på plass et nivå, liksom landsstyret og arbeidsutvalget, som var i stand til å ta beslutninger. At de var direkte valgt av landsmøtet, og ikke bare av fylkene selv, gjorde også at de hadde en større legitimitet kan du si.»

I lys av det teoretiske rammeverket var jeg også interessert i å vite om partiet har blitt mer sentralisert. Glomstein mente altså at en slik utvikling hadde funnet sted som en del av profesjonaliseringen av partistrukturen. Som beskrevet i kapittel 2, er utviklingen av lønnet personell en viktig del av profesjonaliseringsprosessen til nye partier. Dette kom som en naturlig del av at partiets apparater utviklet seg til å bli mer sentralisert. Dette har imidlertid skapt debatt internt i organisasjonen:

«(...) man har fått et relativt stort sekretariat som sitter nasjonalt som er rimelig anstendig lønnet; men det er også relativt mye fokus i distriktene på at partiet ikke må bli for Oslo- sentrert. Det er også noe man er ganske lydhør for og var på sentralt.»

Gaupset mente også at sentralisering av beslutningsprosessen var en viktig del av profesjonaliseringsprosessen til partiet:

«(...) kan nå kalle det sentralisert ved at det sentrale har blitt tildelt mer ressurser og har klart å være et slags serviceorgan for resten av organisasjonen, mens før hadde vi et ganske lite sekretariat og hadde ikke muligheten til å serve alle lokallagene og de som trengte oppfølging. Vi bedret stadig rutine og retningslinjer på områder vi ikke hadde tidligere»

Han la også til at det var særlig spesialiseringen av partiapparatet som gjorde at MDG beveget seg til å få en organisasjonsmodell som minnet mer om de etablerte partiene:

«(...) jeg føler at vi har blitt mye mer profesjonalisert og at det har blitt et større sekretariat som er mer preget av spesialisering og profesjonalisering. Før så var det litt mer på dugnadsbasis, mens nå er det mange ansatte som gjør mye av de samme oppgavene som før ble gjort av frivillige. Og at vi har blitt mer som et vanlig parti kan du si. Selv om vi fortsatt har våre særtrekk har vi en partiorganisasjon som ligner mye på andre politiske parti.»

Miljøpartiet de Grønne fikk mange lokale folkevalgte etter valget i 2011. Jeg var interessert i hvorvidt dette gode resultatet hadde noen organisatoriske effekter. Glomstein mente at kommunikasjonen mellom fylkeslagene og sentralt ble viktigere i lys av dette og etter valget i 2013 for øvrig:

«Altså, man må ha gjort noen omdisponeringer og man har fått mer ressurser og prioritert å ha regionssekretærer som har fulgt opp spesifikke regioner, og bygget særlig

fylkeslagene som har vært svake for det har vært en del. Det er mange som plutselig har kommet i roller og posisjoner som de ikke har vært forberedt på rundt om i landet.»

I lys av Jupskås' tese, nevnt i kapittel 2, om at et godt forhold til interessegrupper i samfunnet som støttespillere utenfor politikken, kan være fordelaktig for suksessmulighetene til grønne partier, spurte jeg også respondentene om hvilke forhold MDG har hatt til slike organisasjoner. Begge respondentene var enige om at miljøbevegelsen har hatt et noe fraværende forhold til partiet, siden MDG har hatt en liten oppslutning over lengre tid. På den måten var ikke partiet en verdifull politisk støttespiller for å påvirke beslutninger. Glomstein mente i så henseende at SV var et mer gunstig alternativ da dette partiet hadde større innflytelse:

«Flere av miljøorganisasjonene har vært litt skeptisk til MDG opp gjennom, i hvert fall opp til 2011 hvor MDG var et lite ubetydelig parti for dem. Mange av de var knyttet opp mot SV i stor grad, i hvert fall Natur og Ungdom og Naturvernforbundet og så videre.»

I sum er den nåværende og tidligere partisekretæren enige om at saksbehandlingen har blitt mer profesjonalisert og effektivisert i lys av opprettelsen av sentralstyret, et arbeidsutvalg samt utvidelsen av landsstyret. Rollene ble enklere plassert i det politiske og organisatoriske arbeidet, noe som begge trekker frem som en viktig del av partiets utvikling.

5.1.3 Oppsummering

Det empiriske materialet basert på intervjuene og studiet av partiets vedtekter, viser at Miljøpartiet de Grønne opplevde en bemerkelsesverdig organisatorisk omveltning ved partiets landsmøte i 2012. MDG gikk fra å ha en noe horisontal organisasjonsstruktur basert på et apparat som arbeidet på dugnadsbasis, til å bevege seg mot en modell som lignet mer på de mer etablerte partiene. Utvidelsen av landsstyret, i tillegg til opprettelsen av partiets sentralstyre og arbeidsutvalg, bidro til å profesjonalisere og sentralisere partiorganisasjonen. Beslutningsstrukturen og saksbehandlingen ble langt mer effektiv og kommunikasjonen mellom partiorganene ble bemerkelsesverdig tydeligere. Dette la noe av grunnlaget for å

mobilisere medlemmer og nye politikere for partiet, som igjen hadde stor betydning for valget i 2013.

De nye vedtektene la også grundigere retningslinjer for beslutningsorganene og deres roller i organisasjonen. Opprettelsen av et nasjonalt *Grønne Studenter*, og at *Grønn Ungdom* fikk innpass i landsstyret, bidro også til at den yngre målgruppen hadde større innflytelse i partiorganisasjonens arbeid og beslutningsprosess.

5.2 MDGs ledelse

Jeg skal i det følgende delkapittel se på hvorvidt ledelsen i Miljøpartiet de Grønne kan ha vært viktig for partiets mulighetsrom ved stortingsvalget i 2013. Jeg vil først redegjøre for partiets ledelsesmodell, for så å presentere det empiriske materialet fra intervjuene for å se hvilken betydning ledelsen har hatt for partiet.

5.2.1 Miljøpartiet de Grønnes ledelsesmodell

I norsk politisk sammenheng har Miljøpartiet de Grønne en ualminnelig ledelsesstruktur. I motsetning til den tradisjonelle partilederen eller partiformannen, som ofte har vært det øverste overhode i de etablerte partiene, har MDG to *talspersoner* som deler denne oppgaven. I henhold til reglementet kan ikke disse talspersonene være av samme kjønn. Partiets øverste ledelse består derfor av en *kvinnelig talsperson* og en *mannlig talsperson*. Denne ordningen er begrunnet med hensyn til maktspredning og likestilling, som for øvrig har vært vanlig i mange grønne partier i vestlige demokratier (Miljøpartiet de Grønne 2016). Med hensyn til rollene og retningslinjene for talspersonene, studerte jeg også om det har vært noen endringer i dette mellom 2010 og 2012. Det var det ikke. I begge dokumentene gis det følgende retningslinjer for talspersonene:

«(...) skal i samarbeid fronte partiets politiske standpunkter utad og lede partiorganisasjonen innad. Talspersonene kan delegeres ansvaret for ulike deler av den

interne virksomheten til andre landsstyremedlemmer, etter vedtak fra landsstyret. Talspersonene skal ikke være av samme kjønn.» (MDG 2010, 2012)

I kraft av at partiet opprettet et sentralstyre i 2012, var formuleringen «*landsstyret*» imidlertid erstattet med «*sentralstyret*» i utgaven av 2012. Retningslinjene for talspersonene, som tidligere hadde ligget under landsstyreparagrafen, var også lagt under sentralstyreparagrafen i 2012-versjonen av vedtektene. Kjønnskravet ble opprettholdt også i denne utgaven, men flyttet til paragrafen som omhandler sentralstyret. I 2012-utgaven står det også å lese at arbeidsutvalget består av talspersonene og partisekretæren (MDG 2012).

5.2.2 Ledelsens betydning

Igjen ga de kvalitative intervjuene meg fruktbar innsikt i hvilken betydning lederskapet har hatt for partiet. I intervjuene med Gaupset og Glomstein var jeg interessert i å høre om deres oppfatning av partiets lederstruktur, og om hvorvidt ledelsen har vært viktig for partiets utvikling.

Som nevnt bekreftet Glomstein at MDG, på linje med flere grønne partier i vestlige demokratier, har vært preget av en horisontal beslutningsmodell. I 2012 ble altså den horisontale beslutningsmodellen utfordret ved opprettelsen av partiets sentralstyre og arbeidsutvalg. Beslutningstakingen ble derfor mer sentralisert. Glomstein mente at det satte preg på lederskapet i partiet og kommunikasjonen mellom talspersonene og sekretariatet: «(...) *da fikk vi en partisekretær og to talspersoner i et arbeidsutvalg som møttes tett*».

Jeg var videre interessert i å høre om det har vært noen endringer i talspersonenes lederroller. Han mente at det ikke hadde vært noen eksplisitte endringer – men at et utvidet sekretariat i forkant av, og spesielt i etterkant av valget i 2013, var med på å bidra til å avlaste talspersonene organisatorisk til fordel for en mer politisk rolle:

«I begynnelsen hadde vi et så lite sekretariat at særlig Hanna Marcussen, den kvinnelige talspersonen, jobbet veldig tett på partikontoret mye av tiden og hadde mye av ansvaret for hele partiet til sammen – mens Harald Nissen var i bystyret og var egentlig ganske langt unna det daglige arbeidet. Det er for så vidt noe vi ikke snakker så mye om. Men etter hvert som vi fikk et ordentlig sekretariat hadde man mulighet til å være mer tilstede

på rådhuset, og nå etter 2013-valget, gikk vi fra å ha tre 25% stillinger til å ansette ti stykker i sekretariatet. Det gjorde at talspersonen hadde mulighet til å fokusere mer på det eksterne og de politiske oppgavene sine og være synlig eksternt. Det avhenger også noe av kjemien mellom talspersonene og hva de er flinke på og hvordan de kommer overens.»

I spørsmålet om hvorvidt ledelsen har vært viktig for partiets utvikling, mente Glomstein at dette har hatt stor betydning. Han trekker frem Hanna Elise Marcussen som en av de viktigste enkeltpersonene i partiets utviklingsprosess. Hun var partiets kvinnelige talsperson fra 2008 til 2014. Som han nevnte i sitatet over, var den mannlige talspersonen i det tidsrommet Harald Nissen, ikke like fremtredende og synlig i organisasjonen som sin kvinnelige kollega:

«Hanna har jo vært veldig viktig. Hun har vært med siden 2007, og jeg tror hvis ikke hun hadde vært med så hadde nok partiet ikke vært der det er i dag på en måte.»

I hans utdypning av hvorfor Marcussen har vært så viktig for partiet, mente Glomstein at hun var en avgjørende ressurs for å rydde opp i organisasjonskulturen. Hennes bidrag, med støtte fra andre enkeltpersoner, var i så henseende betydningsfull for å holde partiet samlet:

«I første omgang har Hanna vært veldig flink til å ta en del av de fightene man måtte ta for å få partiet videre. Hun har vært flink til å plukke ut de av folkene som ødela for partiet. Det er også en av grunnene for at hun tidvis har vært upopulær blant en del i partiet, og vi tapte en del av de nominasjonskampene opp gjennom og hun opplever også som ganske kontroversiell. Hun har vært helt avgjørende. Jeg selv har også jobbet livet av meg for å holde partiet sammen og for at vi skulle ta de stegene opp så mye vi har gjort. Vi har i veldig liten grad hatt noe fri i de periodene og ikke tjent noe penger og har hatt problemer med å betjene leiligheter og den type ting. Og så har det vært en del andre frivillige som har vært veldig viktige, ja Sindre, som er kommunikasjonssjef og Knut Knukstad som jobber på Stortinget i dag, som for øvrig er et politisk talent. Så det har vært mange som har jobbet mye. Men med hensyn til ledelsen har det nok vært det at vi har hatt en noenlunde oppegående ledelse. Det har vært helt avgjørende for at partiet har utviklet seg i den retningen det har gjort.»

Han understreket imidlertid viktigheten av at Rasmus Hansson ble Oslos stortingskandidat i oppløpet til valget i 2013:

«Det har også vært viktig at Rasmus Hansson kom inn på det tidspunktet han gjorde. Det var en nokså krevende prosess, hvor han vant nominasjonskampen mot Hanna Marcussen i 2012, som skapte litt bølger innad og var veldig kontroversielt, som i ettertid har vært veldig viktig. Jeg tror kanskje at partiet hadde kommet inn på Stortinget i 2013 uansett, men det hadde vært betydelig mer krevende.»

Lars Gaupset mente heller ikke at partiet har opplevd noen betydelige endringer i ledelsesstrukturen utenom opprettelsen av sentralstyret. Med hensyn til betydningen av partiets lederskap, var han enig med sin forgjenger i at dette har vært viktig for utviklingen av partiet. Han også trekker frem Hanna Marcussen som en viktig lederfigur:

«Ja det vil jeg si, det har vært viktig at vi har hatt ledere som har satt seg mål og pushet organisasjonen til å nå de målene. Og der vil jeg særlig nevne Hanna Marcussen og det målet om å stille lister i flest mulig kommuner i kommunevalget i 2015.»

Gaupset mente at Marcussens sterkeste bidrag var hennes fokus på partiets synlighet og kommunikasjon utad. Dette arbeidet beskriver Gaupset som avgjørende for hvordan partiet har utviklet seg og blitt mer troverdig i norsk politikk.

«(...) hun var opptatt av at man skulle stille med mange lister, både for så vidt i 2011 og frem mot 2015. Det var på en måte ikke selvsagt, men en del av nøkkelen til suksess var å stille lister så mange steder og derfor få større oppslutning i valget. Og så sann rent strategisk i forhold til kommunikasjon, hun var veldig opptatt av at partiet skulle fremstå som et troverdig miljøparti og tone ned de mer sære sidene, hvis man kan kalle det det. Hun var veldig opptatt av at man skulle fremstå som et bredt parti hvor det var rom for alle typer mennesker å være med i og på en måte bekjempe den stereotype oppfatningen av MDG både i miljøbevegelsen og blant velgere flest. Så jeg tror nok at

Hanna Markussen har vært den viktigste enkeltpersonen da i den oppbygningsfasen, for det var hun som var talsperson i de årene fra 2008 til 2014.»

5.2.3 Oppsummering

Sammenlignet med de etablerte norske politiske partiene, har Miljøpartiet de Grønne en ualminnelig lederstruktur. Toppledelsen består av to talspersoner som ikke kan være av samme kjønn.

Med tanke på myndigheten til talspersonene har profesjonaliseringen av organisasjonsstrukturen endret deres lederrolle innad og utad. Opprettelsene av sentralstyret og arbeidsutvalget gjorde at talspersonene fikk et større omfang av beslutningsmyndighet i kraft av å lede disse nye partiorganene. Rekrutteringen av flere mennesker, samt utvidelsen av sekretariatet, førte også til at talspersonenes organisatoriske rolle ble avlastet til fordel for den politiske.

Basert på informasjonen fra informantene er det tydelig at ledelsen har hatt stor betydning for utviklingen av Miljøpartiet de Grønne. Begge trekker frem partiets tidligere kvinnelige talsperson, Hanna Marcussen, som den viktigste enkeltpersonen i oppbyggingen av partiet. Glomstein mente at hennes sterkeste bidrag var å rydde opp i organisasjonskulturen gjorde at partiet stod mer samlet. Gaupsets oppfatning var at hun var viktig for at Miljøpartiet de Grønne kunne fremstå som et troverdig og reelt alternativ i norsk politikk. Oppsummert deler de oppfatningen om at hennes bidrag har vært helt avgjørende for fremveksten av partiet.

5.3 Oppsummering – Indre forhold

I dette kapitlet er resultatene med hensyn til de indre faktorene blitt presentert. Med tanke på de indre organisatoriske elementene er det tydelig at partiet profesjonaliserte seg i perioden 2010 til 2012 hvor sentralstyret og partiets arbeidsutvalg ble opprettet. Landsstyret ble også mer omfattende og oppfølgingen av fylkes- og lokallagene ble bedre. Den nye organisatoriske strukturen gjorde derfor at MDGs partiorganisasjon minnet mer om de etablerte partiene. Dette ga, som nevnt, en mulighet til at partiet ledelse kunne avlastes fra det organisatoriske arbeidet

til fordel for det politiske. Ledelsen har for øvrig hatt en stor betydning, og de indre endringene som er blitt gjort, gjorde at Miljøpartiet de Grønne stod sterkere innad og utad etter 2012.

I neste kapittel presenteres resultatene med hensyn til de ytre faktorene.

Kapittel 6

Resultater og analyse

Ytre forhold

6.0 Introduksjon

I det følgende kapitlet presenterer jeg det empiriske materialet med hensyn til hvilke ytre forhold som kan ha vært viktig for at det åpnet seg et politisk mulighetsrom for MDG ved stortingsvalget i 2013.

Jeg presenterer resultatene i lys av følgende forventninger som ble presentert i kapittel 2: endringer i sakseierskap på miljøsaken, mer miljøengasjert befolkning og medieoppmerksomhet.

6.1 Endringer i sakseierskap

Som nevnt i kapittel 3 har miljøsaken vært sentral i norsk politikk, hvor Venstre og SV har hatt eierskap på denne i flere tiår. Basert på indikasjonene over, er det interessant å se om SV og Venstre har klart å opprettholde sine eierskap på saken i partikonkurransen med Miljøpartiet de Grønne.

I ulike valgundersøkelser har velgere blitt spurt om hvilke parti de synes har hatt «best politikk» i ulike politiske saker. Som nevnt i kapittel 4 har jeg tatt utgangspunkt i valgundersøkelsene fra valget i 2013 og de fire foregående stortingsvalgene. Spørsmålene som er stilt er imidlertid ikke de samme. **Tabell 6.1** viser hvilke formuleringer som er brukt i de ulike studiene.

Tabell 6.1: Spørsmålene, SSB valgundersøkelser 1997 – 2013

Årstall	Spørsmål
1997	Hvilket parti ligger nærmest ditt eget syn i dette spørsmålet? (Dette var et oppfølgingsspørsmål under kategorien natur og miljøvern.)
2001	Så miljøvern. Hvilket parti synes du har best politikk på dette området?
2005	Så miljøvern. Hvilket parti synes <u>du</u> har best politikk på dette området?
2009	Så om klima og miljø. Hvilket parti synes du har best politikk på dette området?
2013	Så om klima og miljø. Hvilket parti synes <u>du</u> har best politikk på dette området?

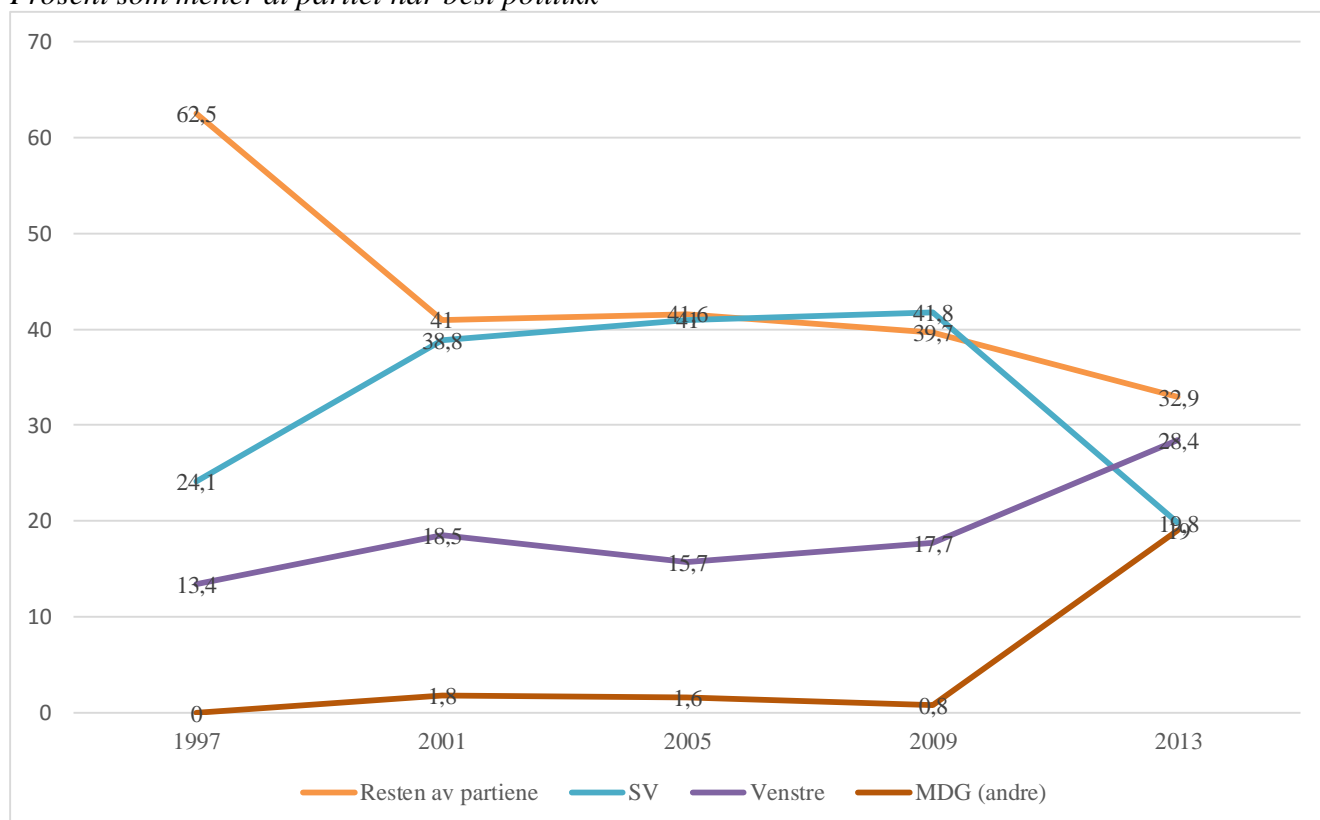
Kilde: Norsk senter for forskningsdata, Norske valgundersøkelser.

Spørsmålet som ble stilt i 1997 er det eneste som inneholder ordet «natur» i formuleringen. Frem til 2009 inneholdt spørsmålene også «miljøvern» i undersøkelsene. Studiene som ble gjennomført i 2009 og 2013 spør respondentene om hvilket parti som har best politikk med hensyn til «klima» i tillegg til miljø. Sammenlignet med de tre foregående valgundersøkelsene, er da dette en noe ulik formulering. Det er en forskjell mellom å ha en god klimapolitikk og være det beste partiet med hensyn til miljøvern. I studien av sakseierskap på miljøsakene i perioden mellom 1997 og 2013, kan endringen i spørsmålsformuleringen på den ene siden ha gitt utslag der mønsteret fra 2009 til 2013 er basert på et annet grunnlag enn resultatene fra 1997 til 2005. På den andre siden kommer miljø og miljøvernpolitikk godt frem i samtlige av spørsmålene, og har med det en viss grad av sammenlignbarhet. Basert på egen vurdering er det også tydelig hva spørsmålene er ute etter av informasjon fra respondentene. Det mest hensiktsmessige hadde likevel vært at spørsmålene hadde identiske formuleringer.

Figur 6.1 viser hvem av Venstre, SV og MDG som har hatt best miljøpolitikk sett fra velgernes ståsted da valgundersøkelsene fant sted mellom 1997 og 2013. I fravær av egne data på MDG mellom 1997 og 2009, måles partiets oppslutning på saksfeltet under partikategorien 'Andre' i denne tidsperioden. I tillegg til MDGs oppslutning omfatter imidlertid denne kategorien alle de

andre mindre partiene i perioden fra 1997 til 2009. Oppslutningen blant resten av partiene samlet er også tatt med i denne oversikten.

Figur 6.1: Endring i sakseierskap på miljøvern 1997-2013.
Prosent som mener at partiet har best politikk^{1,2}

Kilde: Norsk senter for forskningsdata, Norske Valgundersøkelser, egne utregninger.

N: 1563 (1997), 1419 (2001), 1689 (2005), 1501 (2009), 1392 (2013)

1. 'Resten av partiene' som kategori i tabellen refereres til: 1997: Rød Valgallianse, Det norske arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Det liberale folkepartiet (DLF), Høyre, Fremskrittspartiet; 2001: Rød Valgallianse, Det norske arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet; 2005: Rød Valgallianse, Det norske arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Fremskrittspartiet, Kystpartiet; 2009: Rødt, Det norske arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet; 2013: Rødt, Arbeiderpartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet.

2. De «andre» partiene fikk 0,2 % oppslutning ved stortingsvalget i 2013.

Tendensene viser at SV har hatt et sterkt eierskap på miljøsaken, med en stadig økning mellom stortingsvalgene sammenlignet med alle de andre partiene. I 1997 viser figuren imidlertid en påfallende oppslutning på miljøsaken til «Resten av partiene». Dette skyldes Arbeiderpartiets andel på 24,8 % og at 10,9 % av respondentene mente at Det Liberale Folkepartiet hadde den beste miljøpolitikken. Basert på denne undersøkelsen dominerte derfor Arbeiderpartiet som miljøparti under dette stortingsvalget. Av de spurte mente 13,4 % at Venstre hadde best miljøpolitikk i 1997, som er en tydelig lavere andel enn SV og Arbeiderpartiet. I følge denne

undersøkelsen mente ingen at Miljøpartiet de Grønne, eller andre lister for øvrig, hadde best miljøpolitikk.

I 2001 endret bildet seg. SVs andel økte til 38,8 % og SV hadde dermed nesten like stor oppslutning som «*Resten av partiene*» til sammen. Venstre opplevde også en økning til 18,5 %. MDG, og de andre listene, fikk også ved dette valget en svært lav andel på 1,8 % av de spurte. Dette mønsteret holdt seg stabilt frem til 2013. Under dette stortingsvalget mistet SV tydelig eierskap på miljøsakene, fra en oppslutning på 41,8 % i 2009 til 19,8 % i 2013. Miljøpartiet de Grønne opplevde en påfallende økning i vurderingen om hvem som har best miljøpolitikk fra mindre enn 0,8 % i 2009 til 19 % i 2013. På dette tidspunktet var det omtrent like mange som mente at SV hadde best politikk på feltet som MDG, selv om sistnevnte parti fikk færre stemmer på valgdagen. MDG ble derfor en tydelig utfordrer til SV og en ny opposisjon til Venstre. Relatert til SVs situasjon i 2013 kan nedgangen heller ikke forklares i færre partistemmer. Partiet gjorde et dårlig valg i 2013, men selv om partiet gjorde et vel så dårlig valg ved det foregående stortingsvalget, var det mange som mente at de hadde best miljøpolitikk (Aardal, Bergh 2013, 42-43).

Venstre opplevde en sterk økning i oppslutningen fra 17,7 % i 2009 til 28,4 % i 2013. På det sistnevnte tidspunktet var det flere som mente at partiet hadde en bedre miljø- og klimapolitikk enn MDG og SV. Av samtlige partier har Venstre også hatt den mest stabile andelen og derfor klart å holde på, samt øke, sin status som miljøparti blant velgerne fra 2009 til 2013. Med hensyn til «*Resten av partiene*» viser mønsteret en nedgang mellom 2009 til 2013 til fordel for Venstre og Miljøpartiet de Grønne. De «andre» partiene fikk for øvrig 0,2 % oppslutning i 2013.

Som nevnt innledningsvis er det en svakhet at «klima» ikke er tatt med i alle spørsmålene i valgundersøkelsene. Spørsmålene som ble stilt i 2009 og 2013 er imidlertid nesten identiske og det er i denne perioden mønsteret endret seg sterkest. Derfor er det lite trolig at formuleringene i studiene fra 2009 og 2013 kan ha hatt noe utslag på SVs tap av eierskap på miljøsakene til fordel for MDG – som for øvrig er hovedfunnet i analysen over.

6.1.1 Endringer i partikonkurransen – eierskap på miljøsakene

I spørsmålet om hva Glomstein mente var de viktigste eksterne faktorene i forklaringen på MDGs utvikling, mente han at eierskap på klima- og miljøsakene var viktig:

«Vi mener at det er de andre partiene som ikke har lyktes til å ha ordentlig eierskap på klimaspørsmålet og hva det betyr. De tilnærmingene fungerer ikke med et så omfattende felt som klima som snur opp og ned på alt, en helt annet forståelse av hva det er å være menneske og hvordan vi forholder oss til omverdenen.»

Han mente også at denne endringen har hatt en avgjørende betydning for MDGs økende oppslutning.

«Jo det har vært viktig det også, men jeg tror klima, den akutte opplevelsen enkelte, eller mange har fått av klimakrisen, gjør at de var villige til å engasjere seg. Så da har de opplevd at Venstre og SV ikke har greid å ivareta det engasjementet og da har de gått til et annet parti som har sagt at de vil sette miljø og klima først. Så det tror jeg har vært helt avgjørende.»

I spørsmålet om hvilke partier som han opplevde var de største konkurrentene til MDG, ble SV og Venstre nevnt i kampen om medlemmer og partistemmer:

«Altså, vi har fått medlemmer og stemmer fra de fleste partiene egentlig – hele den politiske skalaen. Men en kan nok ikke komme bort fra at det har kommet mange medlemmer fra Venstre og SV, så de er nok kanskje de sterkeste konkurrentene.»

Det var imidlertid interessant at Glomstein ikke anså Venstre og SV som konkurrenter i kampen for en bedre miljøpolitikk. Han mente at det var bra at de partiene gjorde det godt slik at klima og miljø kom på den politiske dagsordenen. I konkurransen om hvilket parti som hadde den beste miljøpolitikken, ble imidlertid FrP og Høyre stemplet som de største konkurrentene. Glomstein mente at partiene hadde feilslåtte standpunkt i miljø- og klimasaken. Han anså de som 'fossilpartier' fordi han mente at deres politikk ville føre til at Norge fremdeles ville være et land med høyt utslipp av klimagasser.

For meg var det viktig å avdekke hvorvidt respondentene har opplevd en endring i hvordan de andre partiene har sett på MDG. Dette var relevant for å avdekke endringene i partikonkurransen og endringene i eierskapet på miljøsakene.

«Man har jo sett tidlig i SV, som har gått gjennom mange sånne faser, hvor de har vært usikre på hvordan de skal håndtere MDG, særlig så man den lange valgkampen i 2013 der de gikk fra å ikke forholde seg til partiet overhode til å teame med med Venstre, «stem på Venstre eller SV enn MDG», altså mange desperate forsøk på å ta tilbake klima som sitt saksfelt. De hadde pressekonferanse ved Operaen der de lanserte seg selv om et slags klimaparti en måned før stortingsvalget, og det har opplagt var gjort endringer i strategien underveis, slik at de ikke var forberedt på at MDG skulle spille en faktor i valget, og det gjelder jo andre partier også. De har måttet bli kjent med MDG, og har skjønt at de kommer til å spille en rolle i norsk politikk.»

Basert på dette er det tydelig at Glomstein mente at MDG ble en del av den politiske partikonkurransen i forkant av stortingsvalget i 2013, og at de andre partiene måtte forholde seg til partiet som en reell konkurrent i sankingen av velgerstemmer, særlig rundt klima- og miljøsakene. Hans oppfatning støtter altså funnet i *Figur 6.1* om at MDG utfordret SVs eierskap på klima- og miljøsakene i 2013.

Dagen partisekretær, Lars Gaupset, delte flere av holdningene til sin forgjenger. I lys av partikonkurransen anså han også SV og Venstre for å være sterke politiske konkurrenter:

«Ja det er nok SV og Venstre må jeg si, for det er nok de partiene som er mest opptatt av miljø. Bortsett fra oss og miljøvelgere står gjerne valget mellom de partiene. Selv om miljøvelgere sprer seg til alle parti, er det nok de som er mest markante talpersoner for miljøsakene. Så kunne man kanskje plassert KrF på en tredjeplass, men det er særlig de to.»

I spørsmålet om hvorvidt denne partikonkurransen har vært i endring, trekker han inn SVs svekkede sakseierskap på miljøsakene som en viktig faktor.

«Ja, jeg vil kanskje si at SV i mindre grad enn tidligere er en konkurrent på miljø fordi de har mistet mye av sakseierskapet, og at MDG står igjen som et mer troverdig alternativ.»

Gaupset mente også at velgerne har hatt samme oppfatning: *«(...) man ser på MDG som et verdig alternativ med en mer realistisk politikk enn det man gjorde før»*. Han understreket senere egen oppfatning av at partiet har fått et sterkere fotfeste i norsk politikk ved å bli sett på som en reell utfordrer til de etablerte partiene.

«(...) vi blir tatt mer på alvor og blir sett på som en mer reell utfordrer enn tidligere hvor vi kanskje ble mest ignorert, og folk og andre partier, tenkte at de ikke ønsket å bruke tid, eller gi oss oppmerksomhet. Nå opplever vi at vi blir utfordret og møter mere motstand der de andre partiene tar oss mer på alvor og respekterer oss mer. Det betyr også at vi får mer å bryne oss på, ved at vi blir utfordret i mye større grad på politikken.»

Han hadde også en tydelig formening om når denne endringen i partikonkurransen fant sted. Gaupset mente at partiets manglende gjennomslag i den tidligere Rødgrønne regjeringen var noe av årsakene til SVs svekkede troverdighet som miljøparti i 2013.

«Det skjedde nok rundt 2013 og at de ikke helt klarte å gjenvinne troverdighet etter at de gikk ut av regjeringen. Samtidig som at MDG markerte seg og ble mer synlig har det blitt mer jevnbyrdig i forholdet, fordi nå har vi jo ca. samme størrelse på meningsmålingene. Mens MDG var mer i en sånn underdogposisjon tidligere er vi cirka like stor, og sett på som en mer jevnbyrdig motstander eller konkurrent.»

6.1.2 Oppsummering

Den deskriptive analysen av endringene i sakseierskap på miljøsaken, samt respondentdataene, viser et samsvarende og tydelig mønster. 2013 markerer seg som et tidspunkt der SV mistet sitt

langvarige fotfeste som det dominerende miljøpartiet i norsk politikk. Spesielt mellom 2009 og 2013 mistet SV sakseierskapet til fordel for Miljøpartiet de Grønne og Venstre. Det sistnevnte partiet har imidlertid klart å holde på en stabil oppslutning på miljøsaken der de hadde det sterkeste eierskapet i 2013. Det er likevel tydelig at MDG ble en reell utfordrer til de andre partiene som miljøparti – noe som ikke har vært tilfelle under noen stortingsvalg tidligere.

Oppsummert viser funnene at Miljøpartiet de Grønne ble oppfattet som et mer troverdig miljøparti både av folket og av de etablerte partiene ved stortingsvalget i 2013.

6.2 Miljøorientering i befolkningen

Som nevnt har flere grønne partiers inntog i de politiske landskapene i vestlige demokratier vært forklart av en grønn bølge som har fått sitt utløp i elektoratets stemmegivning. Miljøpartiet de Grønne fikk 69 866 flere stemmer ved stortingsvalget i 2013 enn i 2009, som er en usammenlignbar høy økning i partiets historie. Spørsmålet er om det politiske mulighetsrommet til Miljøpartiet de Grønne ved valget i 2013 kan forklares ved at flere velgere ble mer miljøengasjerte ved dette valget enn ved det foregående stortingsvalget.

Tabell 6.2 viser hvilke saker som var de viktigste for velgerne i 2009 og 2013. Listen tar utgangspunkt i de 12 viktigste sakene ved valget i 2013.

Tabell 6.2: Velgernes viktigste saker ved stortingsvalgene 2009 og 2013.

Tall i prosent

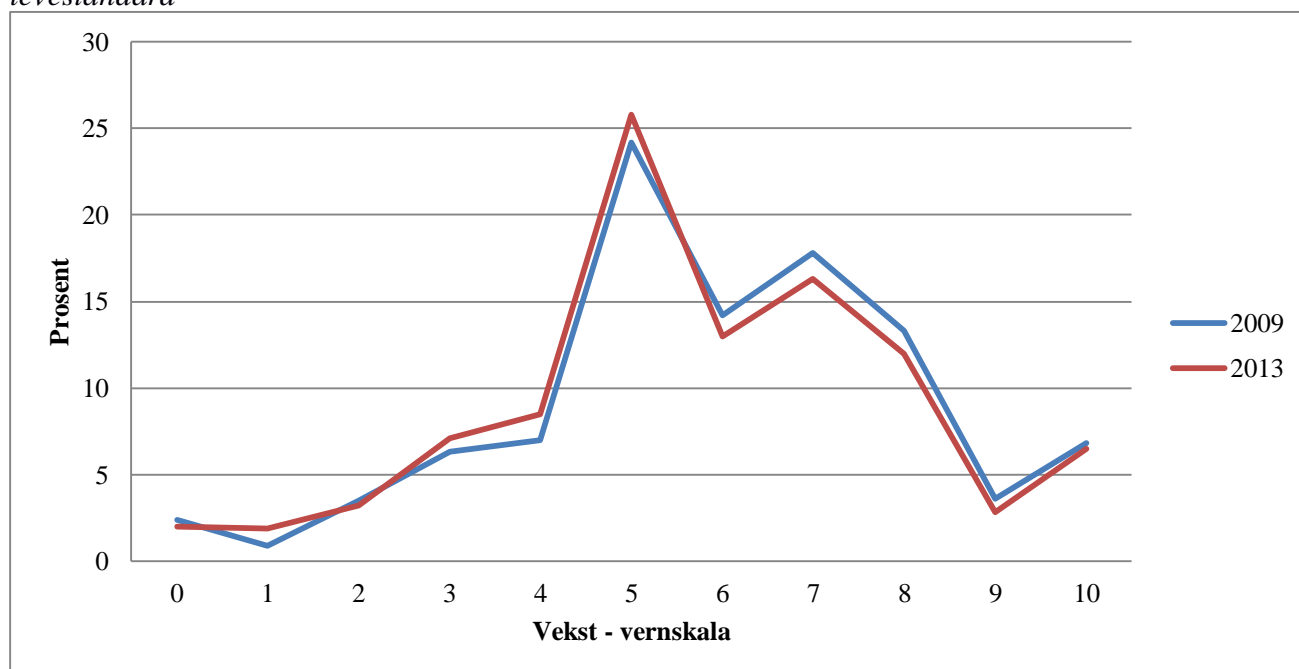
Saker	2009	2013
Helse	19	23
Skole og utdanning	29	22
Samferdsel	8	15
Miljø	<u>20</u>	<u>14</u>
Skatter og avgifter	15	14
Eldreomsorg	17	13
Innvandring	16	12
Barne- og familiepolitikk	6	8
Økonomi, industri og sysselsetting	12	7
Distriktpolitikk	5	7
Offentlig – privat	3	5
Sosial utjevning	3	3
N	1573	1772

Kilde: Karlsen 2015, 36, Statistisk Sentralbyrå.

Tabell 6.2 viser en paradoksal tendens. Selv om Miljøpartiet de Grønne bare fikk 0,3 % av stemmene i 2009 var det flere som mente at miljø var deres viktigste sak ved det valget enn i 2013. I 2009 var det 20 prosent som mente at miljø var deres viktigste sak, som var 6 prosentpoeng høyere enn ved stortingsvalget i 2013. Altså, selv om Norge fikk sitt første grønne parti i nasjonalforsamlingen var det færre som hadde miljø som viktigste sak i 2013 enn i 2009 (Karlsen 2015, 36).

Figur 6.2 viser en miljøvernsskala hvor velgerne fordeler seg på en dimensjon mellom 0 og 10 i spørsmålet om hvorvidt miljøet og klimaet skal ivaretas på bekostning av levestandarden. Verdi 0 representerer holdningen om at miljøvernet ikke skal føres på bekostning av levestandard, mens verdien 10 representerer holdningen om at en må satse mye mer på miljøvern – selv om det medfører betydelig lavere levestandard.

Figur 6.2: Respondentenes fordeling langs miljøvernsskala – vern på bekostning av levestandard¹

N: 1764 (2009), 1727 (2013)

Gjennomsnittsverdi på skala: 5,93 (2009), 5,7 (2013)

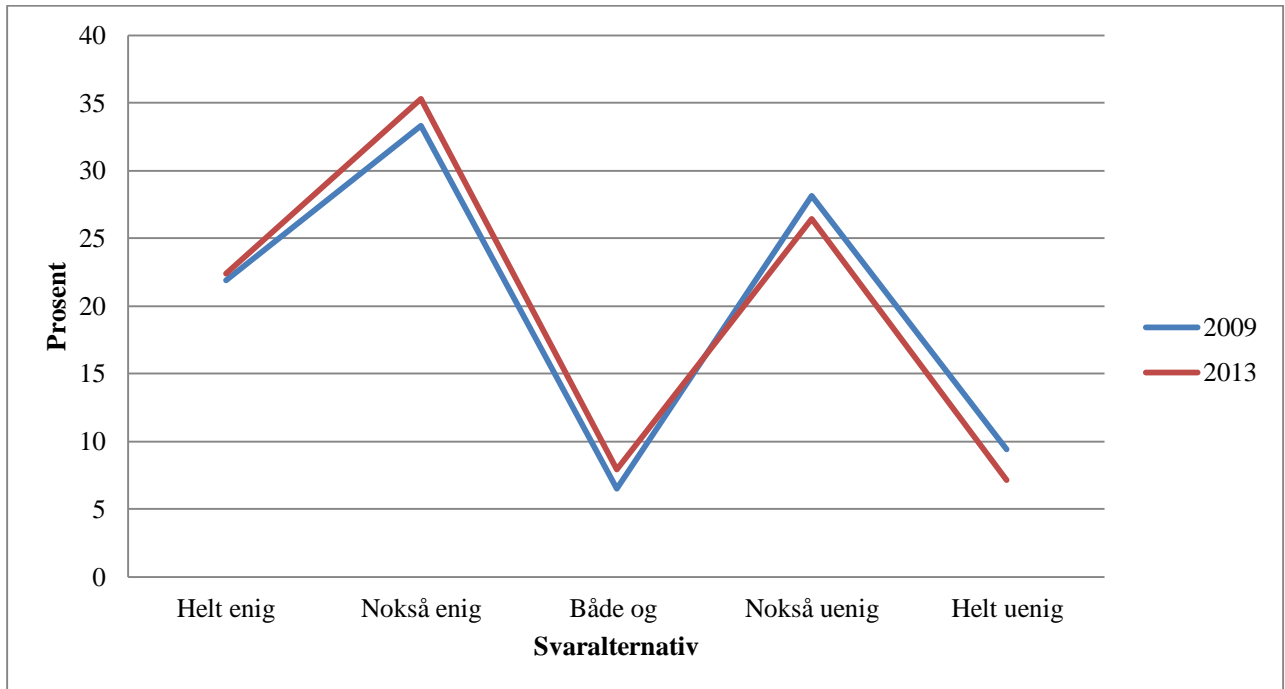
Kilde: Norsk senter for forskningsdata, Norske Valgundersøkelser, Miljøvernsskala.

1. Spørsmålet som ble stilt i begge undersøkelsene: «Først gjelder det natur og miljøvern. Verdi 0 uttrykker at miljøvernet ikke bør føres så langt at det går utover vår levestandard, mens verdien 10 uttrykker ønsket om at vi bør satse mye mer på miljøvern, selv om det medfører betydelige lavere levestandard for alle, inkludert deg selv. Hvor vil du plassere deg på denne skalaen?».

Mønsteret viser at flere velgere samler seg mellom verdiene 5 og 10 enn 0 og 5 på skalaen. Figur 6.2 viser også jevne tendenser mellom stortingsvalgene. I 2009 var imidlertid gjennomsnittsverdien på skalaen 5,93 som er noe høyere enn 5,7 som er tilfellet i 2013. Basert på disse undersøkelsene er det derfor ingen utslagsgivende forskjell mellom disse to stortingsvalgene. Grafene viser faktisk noe større grad av oppslutning ved den øvre delen av skalaen ved valget i 2009 enn i 2013.

Resultatene i *Figur 6.3* er også basert på ett spørsmål om hvorvidt det legges alt for liten vekt på miljøvern i Norge.

Figur 6.3: Respondentenes holdning – Legges altfor liten vekt på miljøvern i Norge¹

N: 1782 (2009), 1727 (2013)

Kilde: Norsk senter for forskningsdata, Norske Valgundersøkelser.

1. Spørsmålet som ble stilt i begge undersøkelsene: «Vi kommer nå til en del meninger som folk gjerne gir uttrykk for. Vil du for hvert utsagn jeg leser opp si om du er helt enig, nokså enig eller helt uenig i dette? Spørsmål C.: Det legges alt for liten vekt på miljøvern i dagens Norge.»

Figur 6.3 viser at tendensene i valgundersøkelsene fra 2009 og 2013 er nærmest identiske. I spørsmålet om det legges for liten vekt på miljøvern i dagens Norge er det 21.9 % som var helt enig i dette i 2009, og 22,4 % som valgte samme kategori i 2013. Selv om det var noe færre som var helt uenig i 2013, viser heller ikke denne figuren noe bemerkelsesverdig forskjell fra 2009 til 2013.

6.2.1 Oppsummering

Funnene over er ikke tilstrekkelig til å gi oss en bred forståelse av nordmenns holdningsendringer til klima og miljøvern. Det er også noe begrenset i hvilken grad holdningene

i befolkningen kan endre seg på bare fire år. Basert på resultatene i valgundersøkelsene som er gjort, er det imidlertid lite som tyder på at det politiske mulighetsrommet for Miljøpartiet de Grønne ved stortingsvalget i 2013, kan forklares ved at folket ble mer miljøengasjerte ved dette valget enn ved valget i 2009. Som nevnt over var det ikke noe påfallende sterkere engasjement for miljøraken i 2013 sammenlignet med det foregående stortingsvalget. Dette er interessant når vi sammenligner med andre europeiske demokratier. Funnene over kan til en viss grad utfordre slutningen om at et økende miljøengasjement i befolkningen er en avgjørende forklaringsfaktor for grønne partiers politiske muligheter i politiske landskap. På den andre siden må tendensene presentert over tolkes varsomt da funnene over er basert på bare tre spørsmål.

6.3 Medieoppmerksomhet

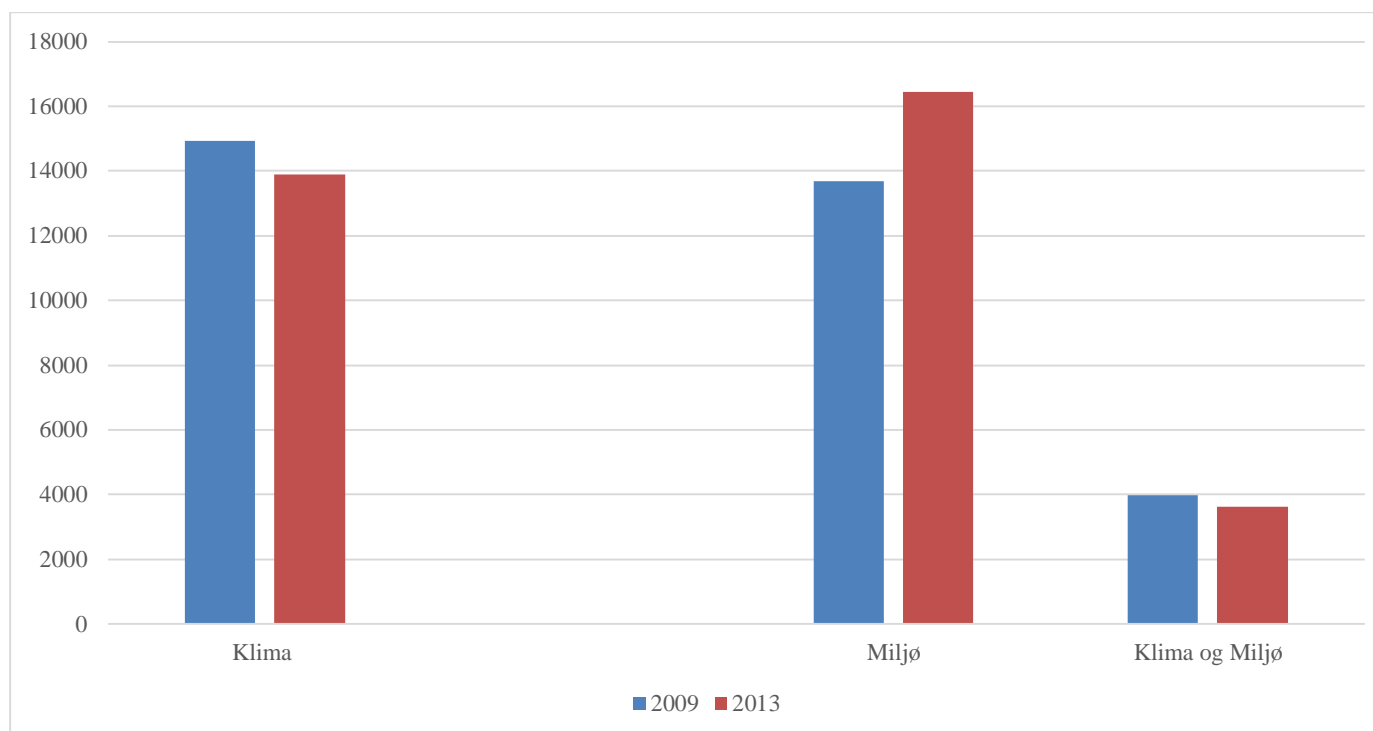
Media har vært en avgjørende faktor i valgkamper og er en av de viktigste formidlingskanalene politikere har for å nå ut til sine velgere. De er også betydningsfulle arenaer for informasjonsinnhenting for opinionen. Den teknologiske utviklingen har også skapt et stort mediemangfold med flere TV-kanaler og digitale medieplattformer. Hvorvidt medieeksponeringen kan bidra til meningsendringer derimot, er noe som har vært diskutert i deler av faglitteraturen – imidlertid uten å gi noe tydelig empirisk svar (Eide et al. 2014, 18-19; Karlsen, Aalberg 2015, 119). Spørsmålet her er om media var en viktig faktor for at det politiske mulighetsrommet åpnet seg for Miljøpartiet de Grønne i 2013.

For å studere dette undersøkte jeg hvorvidt det var større mediefokus rundt klima og miljø ved stortingsvalget i 2013 enn ved det foregående stortingsvalget. Jeg så også på i hvilken grad media kan ha vært viktig for valgkampen i 2013.

6.3.1 Medienes omtale av klima- og miljøspørsmålet

Jeg studerte og sammenlignet omfanget av mediedekningen i opptakten til, og i valgkampen ved begge stortingsvalgene. Ved hjelp av søkeredskapet *Retriver* kunne jeg se hvor mange ganger «klima» eller «miljø», eller begge deler, ble nevnt i denne perioden. *Figur 6.4* viser resultatet av dette søket.

Figur 6.4: Antall mediedekninger¹ av «klima» eller «miljø» og «klima» og «miljø» i 2009² og 2013²

Kilde: Retriever 2016.

1. Norsk papir, norsk web og norsk tv/ radio.

2. Tidsdimensjonen for begge årstallene er fra 1. mars til 14. september.

Basert på disse funnene er det tydelig at stortingsvalget i 2009 i noe større grad var preget av «klima og miljø» i mediene enn ved valget i 2013. *Figur 6.4* viser at det var 354 færre oppslag som både inneholdt «klima» og «miljø» i samme medieomtale i 2013 enn i 2009. Figuren viser en lik tendens med hensyn til bare «klima» i mediene. I mediedekningene hvor bare «miljø» ble omtalt var det imidlertid flere oppslag i 2013 enn i 2009, med en økning på 2772 medieoppslag.

Som nevnt i kapittel 4 er det en svakhet ved dette funnet at noen av omtalene i søket er irrelevante, siden medieomtalen av «klima» eller «miljø» eksempelvis kan handle om «mannsdominert miljø» eller «klima for mobbing». I lys av dette gjorde jeg også medieanalyser med bruk av andre søkeord med den samme tidsavgrensningen (**Tabell 6.3**):

Tabell 6.3: Antall treff ved bruk av andre søkeord i 2009 og 2013^{1, 2}

Søkeord	Antall treff	
	2013	2009
Miljøvern	1 362	9 389
Naturvern	619	731
Klimakrise	187	864
Klimatrussel	25	61
Forurensing	2 071	3 087

Kilde: Retriever 2016.

1. Norsk papir, norsk web og norsk tv/ radio.

2. Tidsdimensjonen for begge årstallene er fra 1. mars til 14. september.

Funnene i **Tabell 6.3** bekrefter tendensene i *Figur 6.4*. Samtlige av ordene relatert til klima- og miljøspørsmål i denne analysen hadde flere medieomtaler i 2009 enn i 2013 der særlig «miljøvern» ble nevnt 8 029 ganger flere i mediene 2009 enn i 2013.

For å kontrollere funnene ytterligere gjorde jeg også, som nevnt i kapittel 4, medieanalyser hvor jeg bare inkluderte *VG*, *Dagbladet* og *Aftenposten*. Omfanget av deling av nyhetssaker mellom ulike regionale og lokale aviser kan ha økt mellom 2009 og 2013 som kan ha skapt skjevhet i funnene. Ved å gjøre søk i bare disse avisene vil jeg kunne øke sannsynligheten for å avdekke unike saker med hensyn til ord relatert til klima og miljø (**Tabell 6.4**):

Tabell 6.4: Antall treff ved bruk av «klima og miljø» og andre søkeord i 2009 og 2013 i VG, Dagbladet og Aftenposten^{1,2}

Søkeord	Antall treff	
	2013	2009
Klima og miljø	200	239
Naturvern	41	61
Klimakrise	8	66
Klimatrusself	4	16
Miljøvern	109	126
Forurensing	77	141

Kilde: Retriever 2016.

1. VG, Dagbladet og Aftenposten i web og papir.

2. Tidsdimensjonen for begge årstallene er fra 1. mars til 14. september.

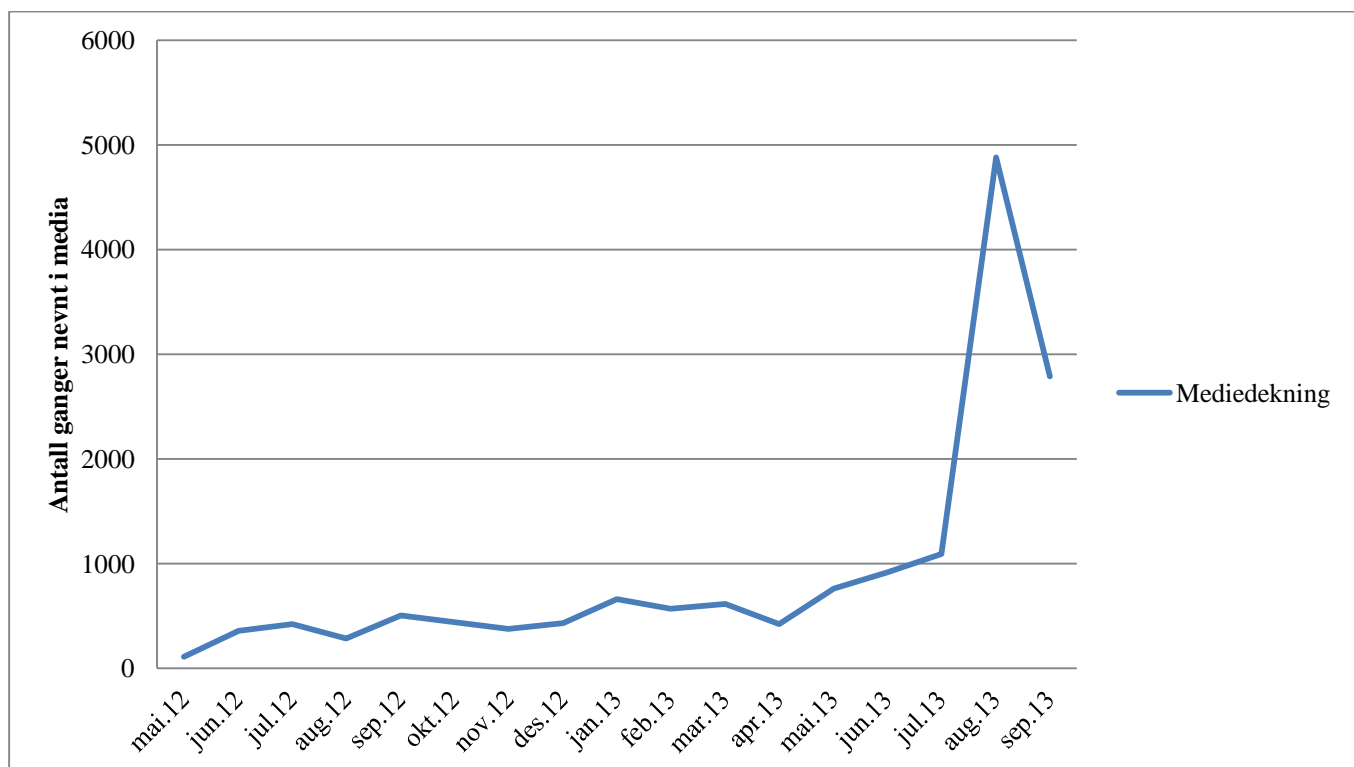
Funnene i **Tabell 6.4** bekrefter også tendensene i *Figur 6.4*. I tillegg til «Klima og miljø» hadde samtlige av de andre søkeordene flere medieomtaler i VG, Dagbladet og Aftenposten i 2009 enn 2013.

I sum er det derfor lite som tilsier, basert på disse funnene, at valget i 2013 var mer preget av mediedekninger av klima- og miljøspørsmålet enn det som var tilfellet ved det foregående stortingsvalget.

6.3.2 Mediedekningen av Miljøpartiet de Grønne

Jeg gjorde en tilsvarende undersøkelse i *Retriever* for å avdekke endringer i antall oppslag hvor «Miljøpartiet de Grønne» ble omtalt fra mai 2012 til i slutten av september i 2013. Denne tidsdimensjonen valgte jeg på bakgrunn av at jeg ville studere utviklingen i god tid før og under valgkampen i 2013 (*Figur 6.5*).

Figur 6.5: Mediedekning¹ av Miljøpartiet de Grønne, mai 2012 – september 2013

Kilde: Retriever 2016.

1. Med mediedekning menes antall ganger «Miljøpartiet de Grønne» er nevnt i følgende medier: norske papiraviser herunder rikspresse, regionaviser, lokalaviser, magasin/tidsskrift, fagpresse, nyhetsbyrå, pressemeldinger, norsk webmedier samt norsk tv og radio.

Tendensen, basert på denne figuren, er at antall medieoppslag der «Miljøpartiet de Grønne» har vært omtalt, har holdt seg under 1000 oppslag i måneden siden mai 2012 og frem til juni 2013. Juli-måneden i 2013 viser imidlertid en drastisk endring i dette mønsteret. Mellom juli og august 2013 gikk partiet fra å ha blitt omtalt i mediene 1093 ganger i juli til 4886 ganger i august. Som figuren viser, gikk denne tendensen imidlertid noe ned etter valget i 2013.

Dette funnet viser at partiet fikk betydelig mer medieoppmerksomhet i løpet av valgkampen og dette nivået holdt seg høyt frem til valgdagen.

6.3.3 Medias betydning for Miljøpartiet de Grønnes utvikling

Som nevnt over er media en viktig kommunikasjonskanal mellom politiske partier og velgere. Partisekretær Lars Gaupset, og tidligere partisekretær Mikkel Glomstein, ga meg også i denne

sammenhengen interessant innsikt i hvilken betydning media har hatt for Miljøpartiet de Grønne generelt, og deres utvikling i det politiske landskapet spesielt.

I spørsmålet om hvorvidt media har vært viktig for partiets utvikling, mente Glomstein at partiet har hatt utfordringer med å komme i media. Hovedutfordringen var at MDG ble plassert i kategorien med de andre mindre partiene, og ikke i egen søyle i presentasjonene av meningsmålingene. Han mente imidlertid at media har vært viktig for partiets utvikling: «*Ja det har jo vært viktig, men det var veldig vanskelig lenge for partiet å få noe som helst innpass i media,*».

Selv om det var vanskelig å komme i media, fortalte Glomstein at partiet hadde noen enkeltoppdrag i månedsavisen *Ny Tid*. Han mente at gjennomføringen av politiske stunts var den letteste måten å komme til i media på – også i sosiale medier:

«Det ble blant annet laget noen artikler om den globale bevegelsen. Men det tok tid før partiet fikk større gjennomslag. Vi jobbet mye med å komme med på meningsmålinger og det var en viktig kamp en stund, vi var helt i den andre søylen sammen med Kystpartiet og Pensjonistpartiet, og derfor ble ikke våre resultater synliggjort. Det var vanskelig å komme med på TV-debatter, og det var typisk at vi akkurat ikke fikk være med da. Rødt fikk være med men ikke MDG. På det tidspunktet var de dobbelt så store som vårt parti, så det var for så vidt greit og forståelig. Jeg tror mer at vi var flinke på sosiale medier og dette gjorde at vi nådde ut en periode likevel og etter hvert fikk litt mer oppmerksomhet på grunn av det igjen. Man satte i verk også gjerne kreative tiltak. Man fikk gjerne kjente folk til å stille opp på konserter. Vi drev også og isbadet hver uke i et år før stortingsvalget,»

Glomstein mente videre at økningen på meningsmålingene økte medieoppmerksomheten til partiet gjennom både positive og negative oppslag:

«(...) men det var mye vanskeligere for oss fremdeles på det tidspunktet, så det var egentlig først når vi plutselig fikk 3,4 prosent på forsommeren, altså sommeren i 2013, at media begynte å bli mer obs på partiet og opptatt av partiet, og da var de først en

kort periode veldig entusiastiske, og så kom det backlash fordi de var mer opptatt av de rare og kurriøse sidene med partiet. De brukte alt for mye spalteplass mener jeg på småting som var helt uvesentlig og som fikk partiet til å virke rart og noe man egentlig ikke burde kaste bort stemme sin på.».

Han mente også at media var viktig i valgkampen og derfor la partiet om deres kommunikasjonsstrategi.

«(...) vi har en kommunikasjonsstrategi som har blitt profesjonalisert opp gjennom, og den har lenge vært den samme. Det handler om en viss form for profesjonalisering men også om å kommunisere positivt og vise at vi er vanlige mennesker og ikke broilerpolitikere.».

Lars Gaupset støttet sin forgjenger i spørsmålet om hvor viktig media har vært for MDGs utvikling og deres valgkamper:

«(...) det har jo vært viktig at man har klart å være synlig i media, så det er ofte avgjørende for å lykkes i valg at man når frem med budskapet sitt i media til velgerne. Det har vært helt avgjørende.»

I spørsmålet om det har endret seg hvordan partiet fremstår i media, delte Gaupset oppfatningen til Glomstein også i synet om at det har vært krevende for partiet å få medieoppmerksomhet. Han mente også at denne trenden har endret seg etter hvert som partiet har fått mer politisk oppslutning:

«Ja, det har jo endret seg i at vi har blitt tatt mer på alvor. I begynnelsen var det vanskelig å få noe særlig medieoppmerksomhet i det hele tatt, og når man fikk det var ikke alltid vinklingene så positiv, og vi ble fremstilt som litt naive og idealistiske og snodige. Men så har man fått en mer positiv fremstilling og større mulighet til å komme på etter hvert som vi har fått flere folkevalgte. Særlig etter at vi har kommet inn på

Stortinget, har vi fått et helt annet fotfeste i media og vi har blitt fremstilt i et mer positivt lys, selv om vi fortsatt kan fremstilles som ganske radikale i miljø- og klimapolitikken i forhold til andre partier.»

6.3.4 Oppsummering

Basert på funnene over, er det tydelig at valget i 2013 i sum var mindre preget av miljø- og klimaomtale i mediene – hvilket er et paradoks siden det var ved dette valget at Norge fikk sitt første grønne parti innvalgt på Stortinget.

I lys av medieomtalen av Miljøpartiet de Grønne steg antall medieoppslag betraktelig sommeren 2013. Juli 2013 merker seg ut. På bare én måned steg antall medieoppslag med 3 793 omtaler. Basert på funnene i intervjudataene er det mye som tyder på at det var de økende meningsmålingene til partiet som er hovedforklaringen til denne trenden. Det kom også frem i intervjuene at medieoppmerksomhet har vært viktig for synligheten av partiet i valgkampen. I sum enes informantene om at media var en viktig komponent for Miljøpartiet de Grønnes fremvekst i norsk politikk.

6.4 Oppsummering – Ytre forhold

I dette kapitlet er resultatene med hensyn til de ytre faktorene blitt presentert.

Med tanke på eierskap til miljøsaken skjedde det viktige politiske endringer i omgivelsene til Miljøpartiet de Grønne rundt valget i 2013. Basert på funnene presentert over mistet SV sitt langvarige stempel som et sterkt miljøparti i 2013 hvor MDG ble en reell konkurrent på å ha best politikk på feltet. Venstre har klart å holdt en stabil oppslutning over tid blant velgerne på å ha best miljøpolitikk, men Miljøpartiet de Grønne ble også en utfordrer til dette partiet ved å oppnå den høyeste oppslutningen blant velgerne på klima- og miljøsaken noensinne.

Med hensyn til holdningsendringer viser resultatene over at nordmenn ikke hadde noe påfallende sterkere engasjement for klima- og miljøsaken i 2013 sammenlignet med valget i 2009. Selv om disse funnene er basert på bare tre spørsmål, er dette interessant med tanke på andre land i Europa hvor grønne partier entrer den politiske arenaen som en konsekvens av et økende miljøengasjement.

I siste delkapittel ble også mediedekningen av klima- og miljørelaterte ord samt «Miljøpartiet de Grønne» presentert. Basert på det empiriske materialet i denne studien var stortingsvalget i 2013 i mindre grad preget av klima- og miljøomtale i mediene enn ved det foregående stortingsvalget. I lys av medieomtalen av Miljøpartiet de Grønne, derimot, steg antall medieoppslag betraktelig sommeren 2013. På bakgrunn av dette mente intervjuinformantene at media var en viktig komponent for Miljøpartiet de Grønnes fremvekst.

I det neste kapitlet vil de empiriske funnene bli diskutert opp mot forventningene nevnt i kapittel 2.

Kapittel 7

Diskusjon og avslutning

7.0 Introduksjon

I den avsluttende delen av oppgaven, blir resultatene presentert over diskutert opp mot de teoretiske forventningene i kapittel 2 (*Figur 2.1*). Diskusjonen vil først ta for seg forventningene relatert til de indre faktorene og deretter med hensyn til de ytre faktorene. Jeg vil deretter konkludere med å svare på problemstillingen og redegjøre for oppgavens bidrag.

7.1 Diskusjon av forventningene

7.1.1 F1: Organisatoriske endringer

Den første forventningen hevder at organisatoriske endringer i Miljøpartiet de Grønne bidro til at det oppsto et politisk mulighetsrom for partiet ved stortingsvalget i 2013. Forventningen har noe støtte i teorien, da flere forskere mener at suksessmulighetene og styrken til nye partier har rot i deres vilje til å omstille sine organisatoriske egenskaper for å imøtekomme partikonkurransen til de etablerte partiene. Resultatene av analysene i denne oppgaven støtter denne forventningen. I 2012 ble det gjennomført en rekke organisatoriske forandringer i Miljøpartiet de Grønne som effektiviserte saksbehandlingen og beslutningsprosessen i partiet. Opprettelsen av sentralstyret, arbeidsutvalget, samt at landsstyret ble utvidet, la mye av grunnlaget for dette. Dette hadde også stor betydning for å bygge partiorganisasjonen, noe som gjorde at MDGs partiorganisasjon minnet mer om de etablerte partienes. En mer fungerende partiorganisasjon, og opprettelsene av nye lokallag, gjordet at man i større grad enn tidligere kunne følge opp fylkeslagene, som videre gjorde at man kunne mobilisere flere mennesker. Dette, i tillegg til en mer effektiv beslutningsmodell, var derfor med på å bidra til at partiorganisasjonen i sum var bedre i stand til å ta opp partikonkurransen med de andre partiene i forkant av og under stortingsvalget i 2013. I tråd med Poguntkes tese, viser resultatene i denne oppgaven at den tradisjonelle grønne partistrukturen er mindre egnet til å imøtekomme konkurransen fra de andre partiene enn organisasjonsmodellen til de etablerte partiene.

Det er interessant at det har forekommet to parallelle utviklinger i MDGs partiorganisasjon. Samtidig som partiet har profesjonalisert seg slik at flere beslutninger tas sentralt, opplever respondentene at partiet har fått en mer demokratisk struktur. Utvidelsen av landsstyret var et viktig bidrag i så henseende, siden avstanden mellom de lokale og nasjonale organene ble mindre. Dette har bidratt til en mer inkluderende struktur der sentralstyrets beslutninger er basert på bredere oppslutning i partiet i kraft av at MDG fikk et landsstyre bestående av alle fylkeslagene, samt representasjon fra Grønn Ungdom. Beslutningene hadde derfor større legitimitet enn tidligere – noe som respondentene opplevde som en sunn organisatorisk utvikling. Opprettelsen av et nasjonalt *Grønne Studenter* bidro også til at MDG hadde en betydelig bredere tilstedeværelse hos de høyere utdanningsinstitusjonene.

Oppsummert, basert på resultatene i denne oppgaven, gjorde de organisatoriske endringene i 2012 partiet betydelig bedre rustet enn tidligere til å konkurrere med de etablerte partiene i valgkampen i 2013. Det er ambisiøst å hevde at endringene hadde en direkte effekt på utfallet av dette valget. Resultatene viser imidlertid at de interne organisatoriske justeringene var en viktig bidragsyter til at det oppstod et politisk mulighetsrom for partiet ved stortingsvalget i 2013, fordi dette bidro til at partiet stod sterkere innad og utad i opptakten til og under valgkampen.

7.1.2 F2: Lederskap

Den andre forventningen hevder at ledelsen var en viktig intern komponent for suksessen i 2013. Jupskås beskrev dette som en sentral del av de indre faktorene i bidraget til å endre grønne partiers karakter og væremåte, og som kan bidra til å at grønne partier lykkes politisk (Jupskås 2013, 134). Denne forventningen har støtte i denne studien. Ledelsen ble i større grad profesjonalisert da talspersonene, etter 2012, skulle lede sentralstyret og arbeidsutvalget i MDG. Dette ga helt andre og nye arenaer til å lede organisasjonen. Partiet klarte også å mobilisere flere mennesker til å drive organisatorisk arbeid som avlastet talspersonene. Basert på respondentene var dette imidlertid særlig fremtredende først etter stortingsvalget i 2013. Flere engasjerte seg likevel i opptakten til dette valget, noe som gjorde at talspersonene i større grad kunne fokusere på det politiske arbeidet. Dette kan ha vært avgjørende i en tid der partiet skulle markere seg som et reelt politisk alternativ til SV og Venstre i miljøsaken.

Som nevnt i kapittel 2 har grønne partier hatt tradisjon for å være motstandere av karismatisk partiledelse. Funnene i denne studien viser imidlertid at tydelig ledelse fra én enkelt person har vært avgjørende for partiets utvikling. Begge respondentene trekker frem Hanna Marcussen som en svært viktig bidragsytende enkeltperson som løftet partiet både innad og utad. I lys av den førstnevnte dimensjonen ordnet hun opp i organisasjonskulturen i partiet. Utad var hun et viktig bidrag til å gjøre Miljøpartiet de Grønne mer troverdig i norsk politikk. I lys av at MDG har blitt sett på som et annerledes parti i det norske politiske landskapet, var det sistnevnte særdeles viktig for at partiet skulle være et reelt politisk alternativ ved valgene i 2013 og 2015. Hun var leder i en tid hvor partiet begynte å markere seg lokalt i lys av partiets valgresultat ved fylkes- og kommunevalget i 2011, og basert på informasjonen fra respondentene, brukte hun dette for at partiet skulle markere seg ytterligere. Selv om partiet hadde to talspersoner i dette tidsrommet, er det tydelig at den mannlige talspersonen, Harald Nissen, kom i skyggen av sin kvinnelige kollega. Uten Hanna Marcussens lederskap hadde partiet altså hatt et verre utgangspunkt for valget i 2013.

I sum er det derfor tydelig, basert på det empiriske materialet i denne studien, at ledelsen har vært et viktig internt bidrag til at det oppstod et politisk mulighetsrom for partiet ved stortingsvalget i 2013.

7.1.3 F3: Endringer i sakseierskap på miljøsaken

Den tredje forventningen anslo at grunnen til at det åpnet seg et politisk mulighetsrom for MDG i 2013, var at partiet oppnådde et sterkere eierskap på miljøsaken i partikonkurransen med særlig Venstre og SV, og/ eller som et resultat av et nedadgående miljøsakseierskap til de nevnte partiene. Som nevnt i kapittel 2 har denne forventningen noe støtte i teorien. Dersom grønne partier klarer å virke mer troverdige i miljøsaken, og/ eller at de etablerte partiene virker mindre troverdige i den aktuelle saken, blant befolkningen, kan dette skape et politisk mulighetsrom for nye grønne partier (Kriesi 2008, 46-47; Meguid 2005, 349). Denne forventningen har noe støtte i denne oppgaven. Basert på respondentdataene, og valgundersøkelsene, er det tydelig at valget i 2013 markerer seg som et valg hvor SV mistet sitt brede eierskap på miljøsaken til fordel for Miljøpartiet de Grønne, sammenlignet med det foregående stortingsvalget.

Som nevnt slet SV med å få gjennomslag for sine miljø saker når de satt i den Rødgrønne regjeringen fra år 2005 til 2013. Basert på informasjonen fra respondentene er denne slitasjen

gjenspeilet i valgundersøkelsen i 2013. Dataene som kom fra informantene må imidlertid tolkes varsomt – særlig i denne sammenhengen. På den ene siden kan deres oppfatning av SVs tapende eierskap på miljø være politisk farget da SV er, og har vært, en tydelig konkurrent i miljøsaken. På den andre siden blir intervjudataene mer pålitelige siden begge informantene hadde samme oppfatning av situasjonen.

Glomstein mente at dette har hatt stor betydning for MDGs politiske muligheter, da det har vært helt avgjørende at Venstre og SV ikke har greid å ivareta velgernes høye oppslutning i miljøsaken. Velgerundersøkelsene viste imidlertid at Venstre fikk et sterkere eierskap på miljø- og klimasaken fra 2009 til 2013, som strider mot Glomsteins oppfatning. Situasjonen vedrørende SV er likevel forenlig.

Det at like mange mente at MDG hadde den beste miljøpolitikken som SV i 2013, vitner om, basert på denne studien, at MDG ble en reell konkurrent som miljøparti ved dette valget. Som nevnt i kapittel 3 har MDG helt siden partiet ble startet vært i skyggen av Venstre og SV i partikonkurransen på miljøsaken i norsk politikk. Dette valget markerer derfor et stort gjennombrudd for MDG som miljøparti.

SVs fallende eierskap, som et resultat av regjeringsslitasje, kan derfor ha vært en sterk bidragsyter til at det åpnet seg et politisk mulighetsrom for MDG. Partiet kunne konkurrere om miljøsaken på en helt annen måte enn tidligere, som en troverdig opposisjon i partikonkurransen og som en ny parlamentarisk aktør ved stortingsvalget i 2013.

7.1.4 F4: Mer miljøengasjert befolkning

Den fjerde forventningen hevder at åpningen av MDGs politiske mulighetsrom ved stortingsvalget i 2013, skyldes at befolkningen var mer miljøengasjert ved dette stortingsvalget enn ved tidligere valg, og da særlig det foregående stortingsvalget i 2009. Som beskrevet i kapittel 2, har også denne forventningen hold i teorien siden valgsuksessene til flere av de grønne partiene i vestlige demokratier har hatt sitt utspring i en grønn bølge, der elektoratets stemmegivning har gjenspeilet en oppblomstring av et sterkt miljøengasjement. Denne forventningen har imidlertid ikke støtte basert på det empiriske materialet i denne oppgaven. Som nevnt i kapittel 6 er det på den ene siden begrenset hva resultatene av analysen kan avdekke av holdningsendringer i hele befolkningen. Det er også en rekke komponenter som spiller inn i

forbindelse med hva som gjør at holdninger endrer seg. Hvis jeg hadde tatt en tilsvarende analyse over lengre tid, og med flere målepunkter, vil jeg kanskje kunne avdekke en tydeligere holdningsendring på miljøsakene. På den andre siden viser de empiriske resultatene i denne oppgaven at det ikke var noe bemerkelsesverdig økning i miljøvernholdninger ved valget i 2013. Paradoksalt nok var det et større miljøengasjement ved stortingsvalget i 2009, der Miljøpartiet de Grønne ikke var fremtredende i det norske politiske landskapet. Tilsvarende politiske paradokser har vi imidlertid sett før i Norge. Stortingsvalget i 1989 var preget av en tydelig grønn bølge. Likevel var ikke Miljøpartiet de Grønne noe i nærheten av å bli representert på Stortinget. Men partiet var imidlertid bare ett år gammelt, og da er det naturlig at det var krevende for partiet å oppnå et godt valgresultat (Aardal 2015, 69; Aardal 1993, 434). Marte Høiby og Andreas Ytterstad har gjort en studie av journalistenes tanker omkring forholdet mellom klima, miljø og politikk i 2013, der NRK-journalist Magnus Takvam mente at Miljøpartiet de Grønnes vekst var et resultat av at de ble en ny parlamentarisk spiller, ikke som følge av et sterkt folkelig engasjement eller klimaendringer (Høiby, Ytterstad 2014, 69). Det kan se ut som om dette har noe hold i forhold til resultatene over.

Som nevnt i intervjudataene, var MDG mer eller mindre et ubetydelig parti før 2011. Det kan være tilfellet at de miljøengasjerte velgerne stemte på partier som hadde innflytelse for å endre miljøpolitikken. Glomstein nevnte at mediene uttrykte at stemmegivninger til Miljøpartiet de Grønne var bortkastede stemmer.

Basert på det empiriske materialet i denne studien er det i sum lite sannsynlig at åpningen av det politiske mulighetsrommet for MDG i 2013 skyldes at det var flere miljøengasjerte velgere ved dette stortingsvalget enn ved det forgående stortingsvalget.

7.1.5 F5: Endringer i mediedekningen

Den femte og siste forventningen hevder at åpningen av det politiske mulighetsrommet for MDG i 2013 skyldes en økende medieoppmerksomhet rundt MDG og klima og miljø. Det som er krevende med hensyn til denne forventningen er å stadfeste en årsakssammenheng mellom mediedekning og de politiske mulighetene til MDG i 2013. Derfor hevder denne forventningen også at den økende tilstedeværelsen av det politiske mulighetsrommet for partiet i 2013 kunne ha vært med på å øke mediedekningen av partiet. Det teoretiske rammeverket som taler for denne forventningen, er tydelig på at medieoppmerksomhet er svært viktig i en valgkamp.

Med hensyn til omtalen av «*klima*» og «*miljø*» støtter ikke det empiriske materialet i denne studien den delen av forventningen i så henseende. På linje med forventning 4 er det også paradoksalt, i denne sammenhengen, at mediedekningen i oppløpet til og i valgkampen i 2013, var noe mindre preget av miljø- og klimaomtale i mediene enn ved stortingsvalget i 2009. «*Miljø*» var imidlertid noe mer omtalt i 2013. Som nevnt i kapittel 4 og 6 er det en tydelig svakhet at det ikke er mulig å anslå omfanget av irrelevante medietreff. Omfanget av oppslag hvor både «*klima*» og «*miljø*» er nevnt, anses derfor å være et bedre mål på medieomtalen av dette politiske feltet, da det er mer sannsynlig at oppslagene eksklusivt omhandler klima- og miljøspørsmål. Resultatene ved søk av andre søkeord kom imidlertid frem til samme konklusjon.

Med hensyn til mediedekningen av Miljøpartiet de Grønne, støtter funnene i denne oppgaven forventning 5. Som vist i *Figur 6.5*, markerer sommeren 2013 et tydelig vendepunkt til det tidligere mediedekningsmønsteret til partiet. Det som er interessant i lys av hva dette kan skyldes, er at *Figur 1.2* i kapittel 1 også fremstiller juli 2013 som en svært ekspansiv måned med hensyn til meningsmålingene til partiet. Respondentdataene bekrefter dette mønsteret i lys av at oppgangene på gallupene ble fanget opp av mediene. Dette kan videre ha synliggjort partiet ytterligere, som igjen kan ha økt oppslutning på meningsmålingene til fordel for MDG. Det at kommunikasjonsstrategien ble justert, vitner også om at partiet kan ha hatt behov for å fremstå som et troverdig alternativ i lys av den økende medieoppmerksomheten.

I sum var ikke de politiske rammene for klima- og miljødebatten like sterkt til stede i media for MDG i 2013 som i 2009. Media var imidlertid en viktig pådriver for at det stadig åpnet seg et politisk mulighetsrom for partiet. Denne prosessen førte igjen til økende medieoppmerksomhet for Miljøpartiet de Grønne. Den deskriptive analysen, samt intervjudataene, viser at den stadige økningen på meningsmålingene hadde en bemerkelsesverdig effekt på oppmerksomheten rundt partiet.

7.1.6 Oppsummering

Tabell 7.1 oppsummerer dette delkapitlet i testingen av forventningene nevnt i kapittel 2, basert på de empiriske funnene gjort i denne oppgaven.

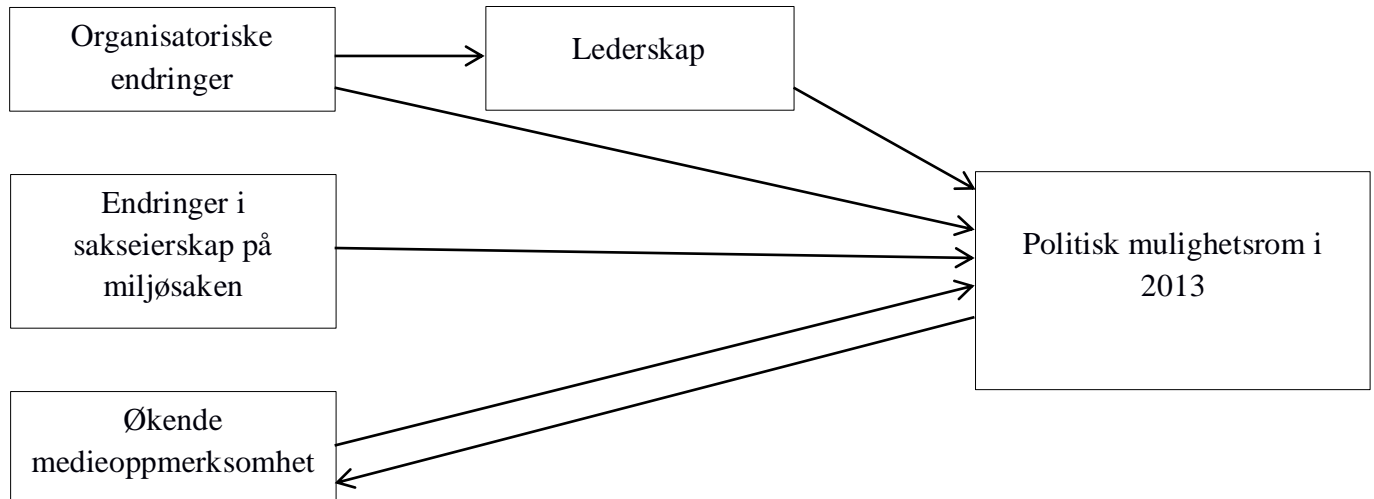
Tabell 7.1: Resultat av testingen av forventningene

Forventninger	Status etter empirisk testing
F ₁	Støttet
F ₂	Støttet
F ₃	Støttet
F ₄ :	Ikke støttet
F ₅	Støttet

7.2 Konklusjon

Ved bruk intervjudata, dokumenter og sekundærdata, har jeg ved bruk av casestudiemetoden testet fem teoretiske forventninger i lys av hvilke indre og ytre forklaringsfaktorer som kan forklare MDGs inntog i norsk politikk. *Figur 7.1* oppsummerer de sentrale funnene i denne oppgaven.

Figur 7.1: Faktorer som skapte et politisk mulighetsrom for Miljøpartiet de Grønne ved stortingsvalget i 2013

I spørsmålet om hva det var som skapte et politisk mulighetsrom for Miljøpartiet de Grønne ved stortingsvalget i 2013, ligger forklaringen i interne elementer ved partiorganisasjonen til MDG samtidig som at det skjedde viktige utviklinger i omgivelsene til partiet. Opprettelsen av partiets sentralstyre, arbeidsutvalg, samt at landsstyret ble utvidet, la mye av grunnlaget for at partiorganisasjonen stod sterkere i partikonkurransen med de etablerte partiene på Stortinget i 2013. Dette gjorde igjen at lederrollene ble endret til fordel for rekruttering og en mer effektiv beslutningsstruktur. Hanna Marcussens arbeid med å bedre organisasjonen innad og utad har vært en av de sterkeste faktorene for MDGs muligheter i 2013, basert på funnene i denne oppgaven. SVs slitasje i regjering åpnet også blant annet for at deres langvarige eierskap på miljøsakene ble kraftig redusert. Dette var en nøkkelfaktor for åpningen av det politiske mulighetsrommet for Miljøpartiet de Grønne 2013. Media har også vært en viktig komponent for å synliggjøre partiet. De økende meningsmålingene gjorde at medieoppmerksomheten økte. At oppslutningene på målingene økte ytterligere før valget i 2013, kan blant annet ha forklaring i medias fascinasjon av MDG som ny parlamentarisk spiller. Det var imidlertid overraskende at befolkningen i mindre grad var opptatt av miljøspørsmålet ved stortingsvalget i 2013 enn i 2009, der MDG ved det sistnevnte valget hadde en betydelig lavere oppslutning. Dette er også noe som kan være med på å utfordre tesen om at et sterkere miljøengasjement i befolkningen

enn tidligere er en forutsetning for fremvekten av grønne partier. Dette kan være interessant til videre forskning som kan være med på å teste holdbarheten til denne tesen ytterligere.

7.3 Oppgavens bidrag

Denne oppgaven har først og fremst vært med på å bidra til forståelsen av en historisk hendelse i norsk partipolitikk. I komparativ sammenheng er dette spesielt interessant da Norge har vært internasjonalt forsinket i å ha et grønt parti representert i sin nasjonalforsamling. Oppgaven har også testet tidligere forskning i lys av hva som er viktig i forklaringen på suksesser til grønne partier. Som nevnt, basert på funnene i denne studien, er ikke nødvendigvis miljøengasjement, en avgjørende faktor for at grønne partier skal slå gjennom i nasjonal politikk. Som nevnt må dette likevel tolkes varsomt. Det er imidlertid en tydelig tendens at det ikke var påfallende flere miljøengasjerte velgere i 2013 sammenlignet med valget i 2009.

Denne oppgaven har også vist at de interne organisatoriske justeringene kan ha en stor effekt på hvordan et parti fremstår utad. Det er i så henseende mulig at den tradisjonelle grønne organisasjonsstrukturen er mindre i stand til å møte partikonkurransen med de etablerte partiene i norsk politikk.

Denne studien har også gitt oss bedre kunnskap om hvor viktig det er å holde på troverdigheten i forhold til sin fanesak i norsk partipolitikk. Basert på funnen i denne oppgaven er det tydelig at kampen om sakseierskapet er viktig i norsk partikonkurranse. Oppgaven bekrefter også hvilken avgjørende rolle media har i politiske valgkamper og hvordan partiledelsen har benyttet seg av dette.

Studien har gått i dybden for å danne en grundig forståelse av Miljøpartiet de Grønnes prosess mot suksess i 2013. En svakhet med denne studien, som i flere andre casestudier, er imidlertid at det er begrenset hvor mye funnene i denne oppgaven kan gi av implikasjoner til åpninger av grønne partiers politiske mulighetsrom i andre politiske systemer. En bredere komparativ studie av indre og ytre forhold ved de grønne partiene i Norden, eller Europa for øvrig, kunne ha løftet funnenes generaliseringspotensial i studien av de politiske mulighetene til partiene.

Med hensyn til oppgavens datamateriale er det en styrke at det er brukt triangulering av ulike metodiske fremgangsmåter for å besvare problemstillingen. En svakhet er at datamaterialet er

noe begrenset spesielt med hensyn til intervjuene. Oppgaven kunne på den ene siden med fordel gått dypere inn i MDGs prosess mot valget i 2013 ved å intervju flere aktører. På den andre siden har de som er blitt intervjuet hatt god innsikt i partiets utvikling, i tillegg til at deres rolle var av særlig verdi med hensyn til studiet av partiets organisasjon. Det er også en styrke ved oppgaven at funnene i intervjuene er supplert ved bruk av sekundærdata.

I den komparative sammenhengen har Norge nå også fått et grønt parti representert i nasjonal politikk. Hvorvidt Miljøpartiet de Grønne har kommet på Stortinget for å bli, gjenstår å se.

8.0 Referanser

- Aardal, B. 1993. *Energi og miljø: nye stridsspørsmål i møte med gamle strukturer*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Aardal, B. 2015. «Offentlig opinion – folkets vilje eller tilfeldige ytringer?». I *Valg og velgere, En studie av stortingsvalget 2013*, redigert av Bernt Aardal og Johannes Bergh, 49-75. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Aardal, B. 2015. «Politiske verdier og stemmegivning». I *Valg og velgere, En studie stortingsvalget 2013*, redigert av Bernt Aardal og Johannes Bergh, 76-102. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Berntsen, B. 2015. «Miljøbevegelsens «oldemor» - Norges Naturvernforbund – er hundre år. Hovedtrekk ved natur- og miljøvernet i Norge i et hundreårsperspektiv.». I *Norske Miljøkamper – Hundre års historie og dagens frontlinjer*, redigert av Bredo Berntsen og Sigmund Hågvar, 12- 27. Oslo: privat 2016.
- Berntsen, B. & Norges naturvernforbund. 1994. *Grønne linjer: Natur- og miljøvernets historie i Norge*. Oslo: Grøndahl Dreyer: Norsk naturvernforbund.
- Bjørklund, T., Hellevik, O. 1988. «De grønne stridsspørsmål i norsk politikk». *Politica* 20, (4): 414-431.
- Carter, N. 2007. *The Politics of the Environment*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dalton, R. J. 2008. *Citizen Politics. Public Opinion and Political Parties in Advanced Industrial Democracies*. Washington DC: CQ Press.
- Eide, E., Elgesem, D., Gloppen, S., Rakner, L. 2014. «Norske paradokser». I *Klima, Medier og Politikk*, redigert av Elisabeth Eide, Dag Elgesem, Siri Gloppen og Lise Rakner, 9-21. Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Eisenhardt, K. 1989. «Building Theories from Case Study Research». *Academy of Management Review* 14, (4): 532-550.
- Farstad, F. 2014. «The Norwegian Greens: coming in from the cold?». *Environmental Politics* 23, (6): 1096-1100.
- Frankman, E. G. 1995. «Germany: The rise, fall and recovery of Die Grünen». I *The green challenge: the development of Green parties in Europe*, redigert av Dick Richardson, Chris Rootes, 66.-80. London: Routledge.
- Galdwin, M. 1994. «The Theory and Politics of Contemporary Social Movements». *Politics* 14, (2): 59-65.

- George, A., Bennet, A. 2005. *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*. Cambridge, London: MIT Press.
- Gerring, J. 2004. «What Is a Case Study and What Is It Good for?». *American Political Science Review* 98, (2): 341-354.
- Gloppen, S., Rakner, L., Vibe, V. 2014. «Stortingsklima. Klima som valgkamptema og norske politikeres syn på klimautfordringene». I *Klima, Medier og Politikk*, redigert av Elisabeth Eide, Dag Elgesem, Siri Gloppen og Lise Rakner, 22-43. Oslo: Abstrakt Forlag AS.
- Grande, E. 2008. «Globalization West European politics: the change of cleavage structures, parties and party systems in comparative perspective». I *West European Politics in the Age of Globalization*, redigert av Hanspeter Kriesi, Edgar Grande, Romain Lachat, Martin Dolezal, Simon Bornschier og Timotheos Frey, 320-344. Cambridge: Cambridge University Press.
- Green- Pedersen, C. 2010. «Bringing Parties Into Parliament. The Development of Parliamentary Activities in Western Europe». *Party Politics* 16, (3): 347-369.
- Green- Pedersen, C. 2007. «The Growing Importance of Issue Competition: The Changing Nature of Party Competition in Western Europe». *Political Studies* 55, (3): 607-628.
- Grønmo, S. 2004. *Samfunnsvitenskaplige Metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Hansen, J., Holt-Jensen, A. 1982. *Ressursene våre*. Oslo: Gyldendal.
- Helle, Egil, Norge og Olje- og energidepartementet. 1987. *Olje og energi i ti år 1978-88: en jubileumbok om Olje- og energidepartementet*. Oslo: Olje- og energidepartementet.
- Høyby, M., Ytterstad, A. 2014. «Journalistenes klimavalg. Mens vi venter på folket?». I *Klima, Medier og Politikk*, redigert av Elisabeth Eide, Dag Elgesem, Siri Gloppen og Lise Rakner, 65-82. Oslo: Abstrakt Forlag AS.
- Inglehart, R. 1977. *The Silent Revolution. Changing Values and Political Styles Among Western Publics*. Princeton: Princeton University Press
- Inglehart, R. 1971. «The silent revolution in Europe: Intergenerational Change in Post Industrial Societies». *The American Political Science Review* 65, (4): 991-1017.
- Johnsen, N., Johansen, B., Molnes, G. 2015. «De grønne i Oslo har bestemt seg. Ap vil holde på at de skal ha ordføreren selv». *VG*, 24.09.15. (Lest 12. november 2015). <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/miljoepartiet-de-groenne/de-groenne-i-oslo-har-bestemt-seg/a/23530394/>
- Julsrud, O. 2012. *Mellom Himmel og Jord – Glimt av Miljøverndepartementets 40 år*. Oslo: Unipub.

- Jupskås, A. 2013. «Miljøpartiet de grønne og det «politiske rommet». *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift* 2013, (29): 131-141.
- Karlsen, R., Aalberg, T. 2015. «Selektiv eksponering for medievalgkampen». I *Valg og velgere, En studie av stortingsvalget 2013*, redigert av Bernt Aardal og Johannes Bergh, 119-133. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Karlsen, R. 2015. «Politiske saker i valgkampen». I *Valg og velgere, En studie av stortingsvalget 2013*, redigert av Bernt Aardal og Johannes Bergh, 34-48. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Kitschelt, H. 1988. «Organization and Strategy of Belgian and West German Ecology Parties: A New Dynamic of Party Politics in Western Europe?». *Comparative Politics* 20, (2): 127-154.
- Kitschelt, H. 1986. «Political Opportunity Structures and Political Protest: Anti-Nuclear Movements in Four Democracies». *British Journal of Political Science* 16, (1): 57-85.
- Kitschelt, H. 1993. «The Green Phenomenon in Western Party Systems». I *Environmental Politics in the International Arena. Movements, Parties, Organizations, and Policy*, redigert av Sheldon Kamieniecki, 93-113. Albany, New York: State University of New York Press.
- Kriesi, H. 2008. «Contexts of party mobilization». I *West European Politics in the Age of Globalization*, redigert av Hanspeter Kriesi, Edgar Grande, Romain Lachat, Martin Dolezal, Simon Bornschieer og Timotheos Frey, 23-52. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kriesi, H., Duyvendak, J. 1995. «National Cleavage Structures». I *New Social Movement in Western Europe: A Comparative Analysis*, redigert av Hanspeter Kriesi, Ruud Koopmans, Jan-Willem Duyvendak og Marco G. Guigni, 3-26. Minneapolis: Minnesota University Press.
- Lucardie, P., Rihoux, B. 2008. «From Amateur-Activist to Professional-Electoral Parties? On the Organizational Transformation of Green Parties in Western Democracies». I *Green Parties in Transformation: The End of Grass-root Democracy?*, redigert av Gene Frankland, Paul Lucardie og Benoit Rihoux, 3-19. Farnham: Ashgate.
- McCormick, J., Mackenzie, J. 1995. *The global environmental movement*. Chichester: John Wiley & Sons.
- Meguid, B. M. 2005. «Competition between Unequals: The Role of Mainstream Party Strategy in Niche Party Success». *The American Political Science Review* 99, (3): 347-359.
- Miljøpartiet de Grønne. 2015. «Om oss». Lest 22. oktober 2015, 11. november 2015, 11. april 2016. <https://www.mdg.no/om-oss/>

- Miljøpartiet de Grønne. 2012. «Vedtekter for Miljøpartiet de Grønne, sist revidert på landsmøtet i Bergen 14-15 april 2012.». Lest 30. januar 2016. <http://www.mdg.no/content/uploads/2013/08/MDG-Vedtekter-2012.pdf>
- Miljøpartiet de Grønne. 2010. «Vedtekter for Miljøpartiet de Grønne, sist revidert på landsmøtene i Halden 26.-28. mars 2004, Stavanger 16.-18. mars 2007, Bergen 18.-20. april 2008, Stamsund 6.-8. mars 2009 og Oslo 9.-11. april 2010». Lest 30. januar 2016. <http://www.mdg.no/content/uploads/2013/08/Vedlegg2.pdf>
- Miljøpartiet de Grønne. 2016. «Vår organisasjon». Lest 12. april 2016. <https://www.mdg.no/om-oss/var-organisasjon/>
- Miragliotta, N. 2015. «Minor organizational change in Green parties: An Australian case study». *Party Politics* 21, (5): 699-711.
- Müller-Rümmel, F. 1989. *New Politics in Western Europe: The Rise and Success of Green Parties and Alternative Lists*. London: Westview Press.
- Müller-Rümmel, F. 1985. «The Greens In Western Europe, Similar But Different». *International Political Science Review* 6, (4): 483-498.
- Norderhaug, M. 2002. *Miljøvernet i går, i dag og i morgen*. Trondheim: Tapir akademisk forlag.
- Nrk. 2015. «Resultater valg 2015». Lest 11. november 2015. <http://www.nrk.no/valg2015/1.12499895>
- Offe, C. 1985. «New Social Movement: Challenging the Boundaries of Institutional Politics». *Social Research* 52, (4): 817-868.
- Poguntke, T. 1993. «Goodbye to Movement Politics? Organisational Adaption of the German Green Party». *Environmental Politics* 2, (3): 379-404.
- Richards, D. 1996. «Elite Interviewing: Approaches and Pitfalls». *Politics* 16, (3): 199-204.
- Richardson, D. 1995. «The Green Challenge: Philosophical, programmatic and electoral considerations». I *The green challenge: the development of Green parties in Europe*, redigert av Dick Richardson, Chris Rootes, 4-21. Albany: State University of New York Press.
- Rihoux, B. 1995. «Belgium: Greens in a divided society». I *The green challenge: the development of Green parties in Europe*, redigert av Dick Richardson, Chris Rootes, 66.-80. London: Routledge.
- Rossavik, F. 2013. «De Grønne banker på». *Bergens Tidende*, 16.01.13. (lest 13. november 2015). <http://blogg.bt.no/preik/2013/01/16/de-gronne-banker-pa-2/>
- Rubin, H., Rubin, I. 2012. *Qualitative Interviewing. The Art of Hearing Data*. Thousand Oaks: SAGE Publications.

- Sollund, S. 2013. «Ingen vil leke med Miljøpartiet De Grønne». *NRK*, 19.09.13. (lest 13. november 2015). <http://www.nrk.no/valg2013/ingen-vil-leke-med-de-gronne-1.11189913>
- Store Norske Leksikon. 2015. «Verdenskommisjonen for miljø og utvikling». Lest 4. mars 2016. https://snl.no/Verdenskommisjonen_for_milj%C3%B8_og_utvikling
- Taustad, S. 2015. «Miljøpartiet dei Grøne». *Allkunne*. Lest 22. oktober 2015. <http://www.allkunne.no/default.aspx?menu=267&id=7222>
- Touraine, A. 1971. *The Post Industrial Society*. London: Wildwood House.
- Valen, H., Aardal, B. 1989. *Velgere, partier og politisk avstand*. Oslo: Statistisk Sentralbyrå.
- Valen, H. 2001. «Partikonkurransen og sakseierskapet». *Norsk Statsvitenskapelig tidsskrift*. Lest 10. november 2015. <http://www.samfunnsforskning.no/Publikasjoner/Bok-og-tidsskriftsartikler/2001/2001-085>
- Yin, R. 2014. *Case Study Research: Design and Methods*. USA: Sage Publications.
- Yin, R. 1984. *Case Study Research: Design and Methods*. USA: Sage Publications.

9.0 Appendiks

Intervjuguide

1. Introduksjon

- 1.1 Kan du fortelle litt om din tidligere karriere i partiet?
- 1.2 Har du vært med i andre partier eller relevante organisasjoner?

2. Fremgang MDG

- 2.1 Kan du fortelle litt om MDGs utvikling?
- 2.2 Hva mener du har vært det viktigste politiske gjennombruddet for partiet?
- 2.3 Hva mener du har vært viktigst for MDGs utvikling?

4. Organisasjon

- 4.1 Hva tenker du om MDG som partiorganisasjon?
- 4.2 Har det blitt gjennomført organisatoriske endringer som har påvirket beslutningsprosessene i partiet?
- 4.3 Fortelle litt om din opplevelse av partiets oppgang ved stortingsvalget i 2013? (*Burde være i forrige avsnitt, men det er relevant for neste spørsmål*)
- 4.4 Hva tror du skyldes denne utviklingen for partiet?
- 4.5 Føler du at partiapparatet er mer preget av spesialisering enn tidligere?
- 4.6 Har partistrukturen blitt mer sentralisert de siste årene?
- 4.7 Har partiorganisasjon gjort noen tilpasninger eller endringer i lys av partiets utvikling?
- 4.8 Har partiet gjennomført noen organisatoriske endringer for å kunne ta opp konkurransen med de andre partiene på Stortinget?

3. Ledelse

3.1 Har partiet opplevd endringer i ledelsesstrukturen?

3.2 Har det vært endringer i talspersonenes lederroller?

3.2 Har beslutningsprosessen i partiet blitt mer profesjonalisert?

3.3 Har ledelsen vært viktig for partiets utvikling?

3.4 (*Eventuelt...*) på hvilken måte?

5. Miljøorganisasjoner og partier

5.1 Hvilke forhold har dere til miljøorganisasjoner som Bellona og Norges Miljøvernforbund?

5.1 (*Hvis godt forhold*) Mener du at samarbeidet med disse har vært nyttig for partiets utvikling?

5.3 Har dere noe nettverk ut mot grønne partier andre steder?

5.4 (*i så fall*) Fortell om det.

6. Media

6.1 Hvor viktig har media vært for partiets utvikling?

6.2 Har noe endret seg i måten partiet fremstår i media på?

6.3 Hva kan dette skyldes?

6.4 Hvor viktig har media vært i valgkamper?

7. Oppslutning

7.1 Hvordan arbeider dere for å trekke til dere medlemmer og velgere?

7.2 Har det vært noe endringer i rekrutteringsprosessen?

7.3 Hvilken betydning har lokallagenes arbeid hatt for partiets utvikling og medlemsvekst?

7.4 Har antallet på kommunestyrelister hatt betydning for partiets utvikling?

7.6 (*i så fall*) Hvorfor?

7.7 Tror du det har vært noe endringer i hvordan velgere ser på MDG?

8. Partikonkurransen

8.1 Hvem er de største politiske konkurrentene til MDG?

8.2 Hvorfor oppleves de som konkurrenter?

8.3 Har denne konkurransen vært i endring?

8.3 Hvilke partier samarbeider dere med?

8.4 Tror du det har vært noen endringer i hvordan andre partier ser på MDG?

